Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring i lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse [af Gunhild Due m. fl.].

Valgt blev: *Lis Groes, Albertsen, Jørgen Peder Hansen, Anker Jørgensen, Helge Nielsen, Peter Nielsen, Viola Nørløv, Axel Ivan Pedersen, Jens Peter Jensen* (Sorø amt), *Guldberg, Holger Hansen. Johan Philipsen, Jørgen Jensen, Fanger, Weikop, Skytte* og *Gunhild Due.*

Formanden: De følgende sager på dagsordenen kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om afgift af spiritus, vin og øl samt i lov om forskellige forbrugsafgifter.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 84) findes i tidenden sp. 2667, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de 10 følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 85) findes i tidenden sp. 2667, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 155) findes i tidenden sp. 3663, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om forhøjelse af vægtafgift af motorkøretøjer og benzinafgift m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 86) findes i tidenden sp. 2667, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var stillet 11 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om almindelig omsætningsafgift.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 87) findes i tidenden sp. 2667, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om afgift af annoncer.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 88) findes i tidenden sp. 2667, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om afgift af elektricitet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 89) findes i tidenden sp. 2667, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 90) findes i tidenden sp. 2667, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om forhøjelse af afgift af arv og gave.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 91) findes i tidenden sp. 2668, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om forhøjelse af indkomstskatten af aktieselskaber m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 92) findes i tidenden sp. 2668, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 321).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1965-66.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 95) findes i tidenden sp. 2668, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 455).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Finansministeren *(Poul Hansen):* Jeg skal meddele, at jeg tager forslagene til lov om afgift af annoncer, til lov om afgift af elektricitet og til lov om forhøjelse af afgift af arv og gave tilbage.

Formanden: Finansministeren har nu taget de tre omtalte lovforslag tilbage. Ønsker nogen at optage dem?

Aksel Larsen: Jeg tillader mig at minde om, at disse lovforslag er fremsat, har været til første behandling i folketinget og er sendt i udvalg. Disse lovforslag tilhører altså folketinget, og jeg mener ikke, at forslagsstilleren — heller ikke selv om det er den højtærede finansminister — kan tage dem tilbage. Spørgsmålet er, om der er afgivet betænkning om de pågældende lovforslag. Det er der efter min opfattelse ikke; de er fra udvalgets side hverken indstillet til vedtagelse, ændring eller forkastelse.

Jeg tillader mig altså at mene, at disse lovforslag fortsat befinder sig i folketingets besiddelse og fortsat må behandles af folketinget, og at udvalget må fortsætte sit arbejde med dem og se at nå frem til en betænkning.

Hvis regeringen ikke ønsker dem gennemført, kan regeringspartiet naturligvis stemme imod dem, eventuelt medvirke til at stemme dem ned, hvis det skulle ske, at udvalget kommer til at afgive betænkning, og de derved kommer til afstemning ved anden eller tredje behandling.

Hvis den højtærede formand ikke skulle kunne tilslutte sig denne opfattelse — jeg tror, den er konstitutionelt absolut holdbar — gør jeg opmærksom på, at så opretholder jeg lovforslagene om annonceafgift og arveafgift.

Formanden: Jeg vil mene, at det må være den forslagsstillende ministers ret at tage de af ham fremsatte lovforslag tilbage. Derefter har et hvilket som helst medlem her i tinget ret til at optage disse forslag som sine egne.

Mit spørgsmål er da dette: ønsker nogen at optage disse lovforslag, således at de vedbliver at stå på dagsordenen?

Aksel Larsen: Det gør jeg.

Formanden: Det gør det ærede medlem hr. Aksel Larsen, idet det ærede medlem ønsker at optage lovforslaget vedrørende afgift af annoncer og lovforslaget vedrørende forhøjelse af afgift af arv og gave, medens jeg har forstået det ærede medlem således, at han ikke ønsker at optage lovforslaget om afgift af elektricitet.

Aksel Larsen: Ja men under protest.

Formanden: Forslag til lov om afgift af elektricitet er taget tilbage; de to andre lovforslag bliver stående på dagsordenen, idet det ærede medlem hr. Aksel Larsen har optaget dem.

Peter Nielsen: Fra formalia skulle vi så gå over til den egentlige behandling, anden behandling af de foreliggende lovforslag.

En svensker har for nylig sagt til mig: I danskere er et mærkværdigt folkefærd. I kan altid dele de dårlige tider, men det kniber med de gode. Har I blot det tørre brød på bordet, er det enhver danskers æressag at sørge for, at hans sidemand bliver mæt; men er der lagkage på bordet, skal I alle sammen op og gramse i den og prøve på at få så stor en del til jer selv som vel muligt, ofte med det resultat, at I kan ødelægge hele lagkagen.

Det er måske en vel grov karakteristik, men noget om det er der vel, og det er bl. a. det, der har præget de sidste års politiske virke. Vi har nu gode tider i Danmark, men vi døjer med at forvalte dem, og det er nu, vi virkelig skal i gang med det.

Jeg tror, den danske befolkning venter af folketinget, at vi nu virkelig går i gang med dette arbejde. Der er næppe mere stor interesse for at høre om de forskellige politiske handler, hvordan man laver trekanter eller firkanter eller andre geometriske figurer, eller om en regering kan omdannes eller ej. Nu vil befolkningen have besked om, hvilken politik der skal til, for at vi kan bevare de gode tider og videreføre dem, hvad der skal til for en fortsat højnelse af dansk produktion og for, at vi kan bevare den fulde beskæftigelse.

Alt dette har sin pris, og skal man sige det så kontant som muligt, hedder den statens kasseoverskud. Det må være af betragtelig størrelse, og der er da heldigvis en voksende forståelse herfor i befolkningen. Selvfølgelig vil øget privat opsparing formindske nødvendigheden af et sådant kasseoverskud, men indtil væksten i en sådan privat opsparing er konstateret, er det nødvendigt, at staten foretager den fornødne supplerende opsparing. Det er der nu ikke alene forståelse for i den danske befolkning, men der er også skabt flertal for det her i folketinget, og dermed skulle vejen være åben for, at vi nu kan administrere og videreføre de gode tider. Det er egentlig det, der er sket i de sidste dage, uanset hvad sensationelle overskrifter i forskellige dagblade har kunnet få ud af det.

Det er beklageligt, at der her i folketinget ikke har kunnet skabes bred enighed om noget så selvfølgeligt og ansvarligt. Det er ikke min sag at uddybe grunden her, navnlig da jeg jo taler som part i sagen; en yderligere argumentation kan kun tjene til at grave en kløft dybere, og det tjener intet fornuftigt formål. Det må være rigtigst at overlade alt dette til fremtidens historieskrivere. Der har været to parter, som ikke har kunnet forliges og enes, og når der er strid, plejer man jo at sige, at det er begge parters skyld, idet der skal to til at strides. Selvfølgelig er dette rigtigt; men i den offentlige bevidsthed synes det at være sådan, at alt det, der er foregået her på Christiansborg og i Slotsholmsgade i den sidste uges tid, har været rethaveri og et spørgsmål om magt. Hvis det blot var dette, skulle vi skamme os, og så havde vi slidt for stærkt på folkestyret. Men alt dette er jo ikke blot et spørgsmål om, hvorvidt det er socialdemokratiet eller VK, der har ret eller skal have det; det er simpelt hen de forskellige erhvervsgrupper og indtægtsgrupper med hver sit interessefelt, der er tørnet sammen.

[Peter Nielsen.]

Man skulle have fundet en form, så vi kunne have delt lagkagen, altså de gode tider, på en pæn og fornuftig måde; men sådan skulle det altså ikke være.

Jeg beklager dybt, at vi ikke fik et såkaldt firkantet forlig; men hele socialdemokratiets forhandlingsvilje er jo praktisk talt afvist, ja, endog så stærkt fra visse sider, at man sagde, at uanset hvad vi kom med, havde man ingen tillid til os. Det er selvfølgelig kedeligt for de enkelte forhandlere, og da vi jo her repræsenterer over 40 pct. af befolkningen, er sådanne udtalelser meget triste. Men her tørnede altså de forskellige indtægtsgruppers og erhvervsgruppers interesser sammen.

Forhandlingerne var ejendommelige. Først indbød socialdemokratiet gennem sin buket til forhandling. Da det ikke var nok, kom der en forligsskitse, og der kom én til, men alt var forgæves. Jeg skal ikke her anstille nøjere betragtninger over, om et fjerde udspil fra socialdemokratiets side kunne have været på sin plads, men det er dog værd at understrege, at man overhovedet ikke fra den anden side ville yde sit bidrag til at skabe forståelse. Vi blev mødt med tusindvis af ord gennem disse 5 dages ørkenvandring, og da ordforrådene var udtømt, sad vi blot og så på hinanden, og så var håbet om at skabe en bred politisk enighed i Danmark udtømt.

Heldigvis har det været muligt atter at skabe et parlamentarisk flertal for, at de gode tider kan videreføres, derigennem at man skaber det fornødne kasseoverskud. Det er nok værd at bemærke, at alt dette er sket i ansvarlighed over for den danske befolkning og ikke for at lave små politiske fiduser. Det tror jeg alle stærke fordømmere skal mærke sig. Men det var altså de store indtægts- og erhvervsgrupper, der tørnede sammen i den forløbne uge.

Man kan sige, at alt dette var såkaldte private forhandlinger, og et referat heraf vil heller ikke være rigtigt. Men der er jo bl. a. fra oppositionens side fremsat ønske om en såkaldt skattereform med en ny proportionalskattegrænse på helt op til 33.000 kr. Hvad vil det på godt dansk sige? Ja, det har vi ikke engang ladet foretage udregninger for, fordi det overhovedet ikke var forligsgrundlag for socialdemokratiets vedkommende. Men udregninger for en grænse på indtil 30.000 kr. fremkom, med en bundgrænse på 9.000 kr. Det var de højeste skattelettelser, en merværdiskat kunne bære. Hvad viste nu disse tal? Når en skattepligtig indkomst på 35.000 kr. — det vil altså sige en bruttoindtægt på over 50.000 kr. — skulle have en skattelettelse på 4.600 kr., er det klart, at socialdemokratiet fandt yderligere udregninger ufornødne. Det var ikke af rethaveri, vi her sagde nej, men simpelt hen fordi vi ikke over for folk med jævne indtægter kunne være det bekendt, hvad enten disse folk arbejder som lønmodtagere eller som selvstændige landbrugere. Det var dem, der ville komme til at betale gildet, idet pengene skulle være skaffet gennem skat på de elementære livsfornødenheder. Det var altså ikke af rethaveri fra socialdemokratiets side, at forliget brast, men simpelt hen fordi vi ikke kunne være det bekendt over for den almindelige, jævne befolkning.

Et andet spørgsmål er, om vi ikke kunne have sparet os igennem denne situation. Regeringen kom da også med sine spareforslag til forhandlingerne, men de blev afvist som utilstrækkelige, endskønt man ikke selv kom med skygge af forslag.

Herudover skal jeg ikke kommentere disse forhandlinger, men kun konstatere, at den brede politiske enighed, som befolkningen såvel i by som på land har ønsket, ikke har kunnet opnås. Der er imidlertid et spinkelt flertal for, at de gode tider skal videreføres og stabiliseres. Det sker i første omgang ved tilvejebringelse af det fornødne kasseoverskud gennem disse lovforslag, altså den såkaldte buket. Man må gøre sig klart, at hvor der plukkes en blomst ud, skal der sættes en ny ind, idet der nu er flertal her i folketinget for slutresultatet.

Det er fristende at sige, at denne og hin skat skal vi ikke have, og folketingsudvalget har også haft et utal af fristere, det viser betænkningens fortegnelse over deputationer. Udvalget har efterkommet en del ønsker, når de har været berettigede, men når det kun gjaldt om at skubbe byrden fra sit eget erhverv over på andre, har i hvert fald udvalgets flertal sagt nej, idet man som omtalt sagde, at det at lette skattetrykket ét sted ville være at forstærke det et andet sted. En forkastelse af ændringsforslagene

[Peter Nielsen.]

og i øvrigt af lovforslagene i deres helhed ville også være et forsøg herpå; så skal andre betale.

Jeg skal ikke trætte med en detailgennemgang af ændringsforslagene, men blot nævne visse begrundelser for dem.

En nedsættelse af den foreslåede benzinafgift med 4 øre pr. liter er fra visse sider begrundet med hensyn til erhvervslivet. Men som omtalt skal andre betale, når man formindsker provenuet et sted, og mon erhvervslivet virkelig bruger al benzinen? Mon der ikke også er et vist, skal vi sige, luksusforbrug, og på det finder mit parti — omend med beklagelse — at man godt kan forhøje skatten. Udvalget har ment det forsvarligt at nøjes med 6 øre pr. liter og foreslår derfor at ændre afgiftsforhøjelsen fra de oprindeligt påtænkte 10 øre til 6 øre. Hvis man vil forkaste enhver forhøjelse af benzinafgiften, skal vi til at beskatte andre varer yderligere.

Det foreslås endvidere, at cigaretafgiften ikke stiger som først foreslået med 1 øre, men med 2 øre. Det er jo en afgift, der altid har måttet holde for, og i de senere år har man også fundet på en sundhedsmæssig begrundelse for det.

Da der er flertal for at afvise nogle af de foreslåede afgifter, nemlig dem på annoncer, elektricitet og arv, skal jeg i og for sig ikke blande mig i formalia. Vi kan jo se, hvad skæbne disse forslag vil få. Desuden er der stillet forslag om, at andre afgifter skal formindskes, og da der altså er nogle af forslagene, der går deres død i møde, har det været nødvendigt at komme med forslag om, at engrosomsen forhøjes, ikke alene som først foreslået fra 9 til 10 pct., men helt op til 12½ pct., hvilket så nogenlunde vil svare til merværdiafgiften på de påtænkte 10 pct., selv om denne selvfølgelig vil komme til at omfatte alle varegrupper.

Man har plukket visse blomster ud af buketten; man har f. eks. ment, at guld- og sølvsmedefaget ville blive for hårdt ramt ved den foreslåede 25 pct.s forhøjelse, så vi nøjes nu efter ændringsforslaget med 12½ pct. Derimod foreslås den gældende afgift på glødelamper m. v. fordoblet ud fra det princip, at slukkes der et lys ét sted, må der tændes ét et andet sted; det gælder også i skatteverdenen.

Den reducerede buket skulle i det kommende skatteår give ca. 1.200 mill. kr. Herudaf skal landbrugsstøtten udredes, og der skal bruges penge til de forhøjede tjenestemandslønninger, så disse 1.200 mill. kr. kan selvfølgelig ikke give det fornødne kasseoverskud; mere må følge. Den konsolidering, der nu er påtænkt, skal jo også gælde ud i fremtiden, og i stedet for alle disse evindelige lapperier er det meningen at overgå til en permanent merværdiafgift på 10 pct. fra 1. januar.

Det kan vel have sine betænkeligheder at beskatte selv de mest elementære livsfornødenheder, men det må være muligt at gøre dette, uden at lovgivningen får social slagside. Det samme gælder, hvis man vil foretrække detailomsen, der vil have samme virkning over for forbrugerne som merværdiafgiften.

Om kort tid udsender statistisk departement resultatet af en fornyet undersøgelse af befolkningens forbrug af forskellige varer, alt efter hvilken indtægtsgruppe der er tale om. Redegørelsen om merværdiomsen bygger på en ældre forbrugsundersøgelse fra 1955; men den viser dog, at procentuelt vil befolkningen komme til at svare nogenlunde lige meget af sin indtægt i merværdiafgift. Når der skal overflyttes fra direkte til indirekte skatter, må den tunge ende selvfølgelig ikke komme til at vende nedad, så større skattelettelser for de store indtægter kan man vel næppe forvente. Skal vi have detailomsen eller merværdiomsen, må den del af provenuet, der skal anvendes til skattelettelser, fortrinsvis anvendes til forhøjelse af bundgrænsen, således at alle får lige gavn af disse skattelettelser.

Alt dette hører selvfølgelig næste år til, men må dog indgå i den samlede helhedsbedømmelse, hvilket selvfølgelig også kildeskatten må til sin tid. Men den påtænkte modernisering af vort vareafgiftssystem må jo udstrækkes også til de direkte skatters system. Foreløbig må vi her nøjes med den almindelige udskrivningslov, som også er til anden behandling i dag.

Der er fra begge sider sagt visse morsomheder om udskrivningslovens skæbne, og vi har for så vidt haft tre muligheder fremme: dels den påtænkte nedsættelse, som jo ikke kan blive til noget på grund af den barberede buket, dels den forhøjelse, der skulle være

[Peter Nielsen.]

en del af den almindelige stabilisering, og endelig mulighed nr. 3, som man altså har valgt, nemlig at gå den gyldne middelvej og beholde den nuværende skala, selv om det ærede medlem hr. Aksel Larsen har beriget os med et fjerde forslag til udskrivningsskala.

Af dette forslag synes det at fremgå, at det er skattepligtige indtægter over 22.000 kr., altså reelle indtægter på henved 35.000 kr., der skal have lettelserne. Det er en såkaldt udfladning af procenterne over proportionalskattegrænsen. Det er klart, at jeg kan ikke anbefale dette. Skal vi til at røre ved den grænse, må det ske i sammenhæng med en ændring af bundgrænsen. Princippet med at udfladige i stedet for at hæve grænsen har været nævnt mange gange, og det er et princip, jeg egentlig også er tilhænger af, selv om det ikke er opfundet af det ærede medlem hr. Aksel Larsen. Men det korte af det lange er jo, at der simpelt hen ikke er penge til skattelettelser, før merværdiskatten kommer, så man kan roligt stemme dette ændringsforslag ned.

De forhøjede afgifter vil jo — særlig når merværdiafgiften kommer til — betyde en ekstra byrde for folk med børn. Derfor kan vi ikke nøjes med de foreslåede 100 kr. i forøgelse af børnetilskuddet, men foreslår 150 kr. Børnetilskuddet må selvfølgelig til sin tid yderligere forhøjes, når merværdiomsen kommer, men foreløbig skulle de 150 kr. pr. barn dække, og jeg vil derfor afvise det ærede medlem hr. Aksel Larsens forslag om 50 kr. yderligere. Det er jo lavet efter det gamle princip: lad socialdemokratiet sige et tal, så siger jeg bare ét, der er lidt højere. Der er god dækning i den af os foreslåede forhøjelse på 150 kr. Må jeg blot oplyse, at den f. eks. betyder, at den enlige moder nu får 980 kr. i tilskud pr. barn årlig. Det skulle dække, indtil merværdiskatten slår igennem for et helt år.

Jeg vil for så vidt beklage, at afsnittet om persontilskud skal udgå af lovforslaget, selv om jeg godt kan se, at det vil blive noget besværligt at administrere sådanne generelle tilskud, og det kan vel næppe heller blive en permanent ordning. Men vi vil altså nu sætte børnetilskuddene i vejret, ligesom vi vil holde folke- og invalidepensionisterne skadesløse ved at forhøje deres pension. Andre må jo have kompensation til sin tid, når merværdiomsen kommer. Det må ske gennem en forhøjelse af den skattefri bundgrænse, og dem, der ikke kan få gavn af dette, må man komme i møde på anden måde. Man kan i hvert fald ikke indføre foranstaltninger, der skal hæmme et for stort forbrug, og så lade det ramme personer med et lille forbrug uden at give dem kompensation under en eller anden form. Det kan vel ikke være folk med skattepligtige indtægter under 7.000 kr., der er skyld i, at Danmarks handelsbalance er blevet skæv.

Jeg skal altså anbefale de forskellige afgiftslovforslag og de forskellige ændringsforslag. Der skal skaffes kasseoverskud, det er der flertal for i det høje ting, og en forkastelse af lovforslagene eller en del deraf vil betyde, at man skal ud efter nye skatteobjekter. Jeg anbefaler ligeledes en uændret skatteskala for den direkte skat i det kommende år. Skal der ske nedsættelser her, skal vi også her have pengene ind på anden måde.

Forslagene her er begyndelsen til den sanering af dansk økonomi, som er nødvendig for et samfund i så stærk fremdrift som vort. Det er de første skridt. Mere må selvfølgelig komme til, blandt andet som omtalt merværdiomsen, der også skal gøre det muligt at fjerne de værste pukler i vort skattesystem, indtil en egentlig retfærdig kildeskat kan indføres.

Der kan vel anstilles mange betragtninger over alt det nye, vi nu oplever både på det økonomiske og på det politiske område, men mon borgerne ikke efterhånden er kede af ord og forlanger handling, så de ved, hvor de står? Nu sker der en sanering af landets økonomi, og folk kan få at vide, hvilke foranstaltninger der er nødvendige, så de kan indrette deres egen økonomi derefter. Det havde været bedst, om et enigt folketing samlet kunne have administreret de gode tider. Lad os håbe, at denne enighed engang kan komme, men foreløbig må et spinkelt flertal bære ansvaret. Det viger mit parti ikke tilbage for, og derfor anbefaler jeg de stillede ændringsforslag og lovforslagene i deres helhed, idet jeg er klar over, at visse af forslagene nu ikke kan komme,

[Peter Nielsen.]

kan man sige, til realitetsforhandling, men til sin tid må erstattes af andre, hvis det fornødne kasseoverskud skal etableres.

Henry Christensen: Det er en besynderlig politisk situation, der har hersket i folketinget igennem de senere dage, men inden jeg skal gøre et par kommentarer specielt hertil, vil jeg begrunde venstres syn på selve den økonomiske situation og den økonomiske politik, der efter vor mening burde være taget i anvendelse.

Økonomien her i landet er simpelt hen under den nuværende regering løbet løbsk på faretruende vis og i en grad, som vi ikke længe har oplevet det. Det er ikke, fordi vi står over for fattigdommens problemer. Regeringen har ikke evnet at styre den økonomiske velstand, der er kommet til os i kraft af den almindelige internationale højkonjunktur og i kraft af den tekniske udvikling, der har været.

Det var en stor svaghed for socialdemokratiet og den nuværende regering, at disse under valgkampen i september ganske fortav, hvad det var der ventede landets befolkning, når valget var overstået. Trods talrige spørgsmål til socialdemokratiske repræsentanter ude omkring i landet nægtede man, at der forestod en opgave af en karakter som den, folketinget nu har været beskæftiget med i adskillige måneder. Det, som socialdemokratiet dengang manglede, var det fornødne mod til at sige de ubehagelige sandheder, som det var nødvendigt at sige, hvis der skulle skabes forståelse for, hvad opgaven var.

Da indkomstafgørelserne så igennem efterårs- og vintermånederne stod for, manglede regeringen igen mod til at sige befolkningen og organisationerne sandheden om de faktiske forhold. Det var regeringens eget og selvstændige ansvar, at man undlod at give ordentlig oplysning om de økonomiske muligheder. Som bekendt opfordrede venstre igennem efterårsmånederne under debatterne her i tinget og ved andre lejligheder gentagne gange landets ansvarlige regering til at give autoritativ besked om de økonomiske muligheder for at sætte indkomsterne for befolkningen i vejret. Regeringen tav på dette punkt. Hvilken vejledning fik organisationerne, der skulle træffe afgørelser på disse vigtige områder, fra landets regering? De fik ingen. Regeringen tav, og derfor har regeringen også i det manglende mod, den på dette område udviste, sit betydelige ansvar for situationen, som den udviklede sig.

Hvad er resultatet blevet? Resultatet er blevet, at på baggrund af en forventning om en produktionsstigning igennem 1965 på godt 4 pct. må vi nu regne med, at vi sætter indkomsterne i befolkningen i gennemsnit her i landet i vejret med omkring 12 pct. Det er denne skævhed, der nu yderligere forstærker vanskelighederne i den økonomiske situation. Jeg tror ikke, det er for stærkt at sige, at indkomstpolitikken simpelt hen er mislykkedes, når resultatet er blevet det, jeg her har nævnt.

Denne skævhed indtraf på baggrund af en situation i 1964, der også viste en meget betydelig skævhed på alvorlige økonomiske områder. Vi kender de uheldige forhold på vor betalingsbalance, til slut med et underskud på omkring 1.350 mill. kr. Vi kender det skæve forhold imellem forbrug og investering, og vi kender den inflatoriske udvikling igennem 1964.

Men foruden indkomsteksplosionen, som regeringens manglende mod bærer sin del af ansvaret for, har vi oplevet en eksplosion på et andet område, som også danner baggrund for disse ugers overvejelser. Det er eksplosionen i væksten i de offentlige udgifter. Her har det igen knebet for regeringen at tilrettelægge en politik, der havde rimelig forbindelse med de økonomiske muligheder, med de statsfinansielle muligheder. Hvad bliver så resultatet? Resultatet bliver, at fordi man mangler overblik, fordi man mangler tilrettelæggelse, fordi man ikke har mod nok til at sige stop på de punkter, hvor man kunne sige stop i tide, så får vi denne eksplosive vækst, og så står man med et offentligt udgiftsbudget, der stiller disse kolossale krav til borgerne, og som derudover stiller krav om anlægskapacitet og arbejdskraft, som det simpelt hen ikke er muligt at opfylde.

Når man så bagefter skal til at genoprette dette, hvad bliver så virkningen? Så bliver virkningen, at regeringen må foreslå, at man griber ind på områder, hvor det gør særlig ondt. Det er særlig ubehageligt for socialministeriets vigtige budget, for under-

[Henry Christensen.]

visningsbudgettet og på andre områder, hvor der skæres dybt, fordi man nu ikke bagefter har andre muligheder. Dårlig planlægning, dårlig tilrettelæggelse medfører disse ubehagelige virkninger.

Foruden det manglende mod, må vi have lov at sige, at det andet karakteristiske træk er, at regeringen har vist, at den mangler den fornødne dygtighed og evne til at tilrettelægge en samlet og fast politik. I begyndelsen af februar måned bad regeringen folketinget tage stilling til det kommende års udgifts- og indtægtspolitik, men regeringen havde dengang tilrettelagt det så dårligt, at den selv ikke vidste, hvilke udgifter den ville foreslå på vigtige områder. Et vigtigt udgiftsforslag, nemlig vedrørende det kommende års landbrugsordninger, er endnu ikke fremsat her i det høje folketing, og der er altså endnu ikke givet folketinget mulighed for at afklare, hvor stort udgiftsomfanget på dette område skal være.

Og hvordan forholder det sig med statsindtægterne? Har regeringens ledelse på dette område været bedre eller sikrere? Behovet vidste man altså som sagt dårligt, og man har jo beskæftiget sig med forskellige indkomstområder. Det ene af dem er udskrivningsloven; det er den, der skal bevilge de direkte indkomstskatter, og hvordan er udviklingen her? Regeringen kommer først med et forslag til udskrivningslov, der medfører skattelettelser i den direkte beskatning. Senere kommer regeringen og siger: nu trækker vi det forslag tilbage, nu stiller vi forslag om, at det skal være en udskrivningslov med uændrede satser. Så går der igen et stykke tid, så kommer regeringen og siger: nej, det gælder heller ikke, nu foreslår vi, at man skal forhøje satserne i udskrivningsloven, så der kommer 300 mill. kr. mere ind på de direkte skatter. Så går der igen nogle dage, så siger regeringen: nej, nu skal vi blive stående ved den almindelige udskrivningslov. Der går igen et par dage. Jeg hørte så sent som i aftes i fjernsynet, at nu har regeringen overvejelser om at ville foreslå ikke den for 8 dage siden antydede forhøjelse på 300 mill. kr., men en forhøjelse på et eller andet reduceret beløb oven på den bestående udskrivningslov. Så dårlig har regeringens tilrettelæggelse været på dette område.

Hvordan går det med indtægterne på de øvrige områder? Ja, i efteråret sagde regeringen, at den regnede med at ville foreslå en merværdiafgift som det middel, der skulle tilvejebringe de fornødne indtægter i statens kasse for finansåret 1965-66. Siden opgav man dog at forcere en sådan lovgivning så hastigt igennem. Det var meget fornuftigt. Hvordan er det så gået nu med behandlingen af merværdiafgiften? Ja, så blev vi under forhandlingerne stillet over for et forslag om, at nu skulle forslaget komme frem i maj måned, og det skulle gennemføres i løbet af juni måned og træde i kraft 1. oktober. Det var meget hastigt. Det forudsatte en så hurtig behandling, at det næppe ville være forsvarlig politik. Det skal jeg komme tilbage til senere. Nu forstår jeg, at regeringen vil foreslå, at merværdiafgiften skal kunne gennemføres fra 1. januar. Også her ser man, hvordan tidspunkterne skifter fra uge til uge. (*Baunsgaard* rækker taleren en halspastil). Det er da rart med lidt libetalt samarbejde. Jeg beklager, jeg er blevet forkølet og er blevet hæs. Jeg blev smittet af finansministeren under forhandlingerne. Jeg har allerede sagt, at jeg burde have fulgt mine gode venners råd og ikke have sat mig så nær den regering, så bliver man smittet af de socialdemokratiske baciller, men jeg er ved at komme over det igen.

Se, så er vi gået over til at behandle afgiftsproblemerne ud fra de såkaldte buketforslag. Hvordan er det gået? Jo, vi fik i begyndelsen af februar måned forslaget om buket I. Det var omkring 1.200 mill. kr. Regeringen bad om, at der blev taget stilling til dem, men den sagde samtidig, at det ikke var nok, den ville komme med en buket til. Det viser igen, hvordan man deler behandlingen op stykkevis uden at give folketinget det samlede grundlag for stillingtagen. Og hvad hører vi nu? Nu hører vi, at medens vi i dag behandler disse omfattende afgiftsforslag, som stadig skal betyde 1.100-1.200 mill. kr. mere i statskassen, forbereder regeringen yderligere buketforslag til nogle hundrede millioner kroner, og på den baggrund har man villet have, at folketinget skulle tage sit standpunkt. Jeg tror, vi aldrig nogen sinde har været ude for en så splittet

[Henry Christensen.]

og forvirret forhandlingstilrettelæggelse som den, der har foreligget her.

Hvis regeringen derfor spørger, hvad årsagen er til den manglende tillid til regeringen, der vitterligt har været i befolkningen i disse uger, kan den finde noget af forklaringen i de bemærkninger, jeg her er kommet med. En så usikker og spredt tilrettelæggelse erindrer jeg i hvert fald ikke nogen sinde at have oplevet fra en regerings side.

Den samme usikkerhed møder vi også i forbindelse med udgifterne. Vi får en rekordagtig udgiftsstigning på omkring 2.500 mill. kr. efter regeringens forslag. Jeg har allerede gjort nogle bemærkninger om vor vurdering af tilrettelæggelsen af statens udgiftspolitik.

Jeg vil gerne om besparelserne gøre den yderligere bemærkning, at vi under diskussionen om, hvordan man kunne opnå de fornødne besparelser på statsbudgettet, har måttet sige til regeringen, at det er den, der har tilrettelagt hele udgiftsområdet, og det er den, der sidder med hele det administrative apparat. Den har styrelserne til sin rådighed og dermed mulighederne for at arbejde på disse punkter, og derfor må det være den, der fremkommer med forslag til de fornødne besparelser. De er nu på omkring 245 mill. kr., og det er efter vor mening ikke tilstrækkeligt. Fejlen er, at man har ladet udgifterne løbe i vejret i stedet for at afbalancere udgiftspolitikken.

Der er således megen grund til den mistillid, der samler sig om regeringen. Alligevel erklærede vi os fra venstres side ved første behandling af afgiftsbuketten parat til at forhandle om et bredt forlig under forudsætning af, at det drejede sig om en samlet, tilstrækkelig effektiv og tilstrækkelig langsigtet løsning. En sådan løsning måtte også baseres på bred tilslutning her i det høje ting. Jeg vil gerne i denne forbindelse sige, at under de forhandlinger, vi har ført, har det for alle parter hele tiden også været en forudsætning, at det var et firkantet forlig, vi forhandlede om.

Vi vedstår, at vi har deltaget i disse drøftelser og forhandlinger. Jeg ser nemlig, at man nogle steder har kritiseret os for at have ført forhandlingerne på den vis, som sket er. Men jeg finder det naturligt og rigtigt, at folketinget og dets partier er i stand til at forhandle på den måde, det er sket. Det hænder jo ofte, at to partier fører indbyrdes forhandlinger. Her er det fire partier, der har forhandlet indbyrdes. Denne forhandlingsform er naturligvis ganske rimelig, og jeg tror, den har været praktiseret lige så længe, som folkestyret har eksisteret.

Hvorfor måtte det nu i givet fald være et firkantet forlig? Det måtte det være, fordi vi betragter den nuværende regering som så usikker og ustabil og som i den grad manglende det fornødne mod til den fasthed i politisk ledelse, som er nødvendig, at den overvejende del af oppositionen her i folketinget måtte stå sammen for at kunne lægge det fornødne pres og føre den fornødne kontrol med regeringens administration, efter at en fast politik eventuelt var tilvejebragt igennem et indgået forlig.

Spørgsmålet om den brede tilslutning blev i øvrigt aldrig aktuelt, fordi regeringen aldrig nåede frem med et tilstrækkeligt indhold i den politik, der måtte føres. Hvad var det nu for et indhold, der måtte kræves? Ja, nu har det ærede medlem hr. Peter Nielsen igen talt om nødvendigheden af et kasseoverskud. Jeg vil gerne om kasseoverskudsdiskussionen sige, at der under forhandlingerne mellem den højtærede finansminister og mit parti på intet tidspunkt har været diskussion om kasseoverskuddets størrelse. Der er én gang sket dette, at kasseoverskuddet blev foreslået ændret fra 1.200 mill. kr. til 1.100 mill. kr. Det var den højtærede finansminister, der foreslog det. Men der har ingen diskussion været på dette punkt mellem os.

Men hvorfor måtte der et kasseoverskud til? Ja, her er en diskussion måske nødvendig.

Venstre erkender, at den økonomiske politik har ført til, at vi i befolkningen har bevilget hinanden større indkomster, end produktionen er i stand til at dække. Det skyldes bl. a. regeringens manglende mod til at sige sandheden. Nu er vi kommet dertil — det er naturligvis økonomisk set ulykkeligt — at vi må erkende, at det er nødvendigt at begrænse den for store købekraft. Den må destrueres. En betydelig del af denne for store købekraft må fjernes.

Hvor var det da, at der opstod diskussion os imellem? Det var om en anden ting. Det var regeringen og ikke mindst den højtærede økonomiminister, der anlagde den betragt-

[Henry Christensen.]

ning, at man ønskede dette høje kasseoverskud for eventuelt via nationalbanken at lade det anvende til opkøb af obligationer og derigennem stille hele det opsugede kasseoverskud til rådighed for forøgelse af den samlede efterspørgsel. Det er nok tænkeligt, at efterspørgslen derved kunne blive fornuftigere. Det er også tænkeligt, at dette kunne bidrage til at sænke renten, hvad vi alle meget gerne ser. Det, regeringen imidlertid ikke klart og ansvarsbevidst nok er gået ind for, er erkendelsen af, at opgaven i øjeblikket må være at sanere landets økonomi i den forstand at skabe bedre balance mellem den samlede efterspørgsel og den samlede produktion af varer og tjenesteydelser her i landet for derigennem at begrænse underskuddet på Danmarks betalingsbalance. Det må være førstemålet for en ansvarlig politik i den givne situation. På dette punkt nåede regeringen aldrig at udtale sig på en sådan måde over for os, at den her kunne vinde den fornødne tillid.

Tilsvarende gjaldt det, når vi drøftede de inflatoriske problemer. Jeg har nærmest indtryk af, at regeringen tager let på disse problemer. Venstre gav udtryk for ønsket om, at vi i hvert fald fik behandlet spørgsmålet om inflationskilderne her i Danmark, fik dem analyseret og specielt fik analyseret, hvad den særlige form, der gælder i Danmark men ikke i andre lande vedrørende den automatiske dyrtidsregulering, betød for inflationsudviklingen. Det var svært at føre disse forhandlinger. Man har nærmest indtryk af, at hvis vi beder om en analyse, hvis det danske folketing beder om at få besked om disse ting, mener regeringen, at der vil blive revolution i landet eller noget i den retning. En tilstrækkelig viden og klarhed over disse ting for folketinget, så det fik et bedre grundlag for at handle, var regeringen ikke særlig villig til at fremskaffe.

Lad mig nævne et tredje punkt, der stod ganske uafklaret, nemlig spørgsmålet om landbrugets forhold. Der kom lidt forskellige tal frem i finansplanen vedrørende omfanget af de beløb, der skulle stilles til rådighed for landbrugsordningerne i de kommende år, men noget forslag forelå der ikke på noget tidspunkt her i folketinget.

Nok så afgørende var de forhandlinger om kornordningen, der måtte knyttes sammen hermed. Disse forhandlinger blev jo ikke ført. Der var nogle forhåndsdrøftelser, men medens regeringen var parat til at føre forhandlinger med alle andre grupper, hvis forhold skulle afklares, fik dette lov til at ligge. Regeringen lod disse ting ligge. Trods venstres opfordringer til at intensivere forhandlingerne fra dag til dag lod regeringen dem ligge.

Hvordan gik det med det andet spørgsmål, vi inddrog i forhandlingerne, spørgsmålet om den kommunale ejendomsskyld, den del af den, der lægges på produktionsmidlet landbrugsjord? Vi fremsatte det beskedne krav, at vi måtte nå til en ordning, så at man ikke kunne frygte, at beskatningen på produktionsmidlet landbrugsjord i kroner og øre i kraft af den nye vurdering skulle blive ud over den gældende. Under hele forhandlingsforløbet lod regeringen dette spørgsmål stå ganske åbent. På den måde skaber man ikke tillid. På den måde skaber regeringen ikke grundlag, hvorudfra der kan handles og dømmes. Med hensyn til merværdiafgiften, ja, det blev altså foreslået, at den skulle gennemføres med virkning fra den 1. oktober i år. Vi afviste ikke at gå ind i en overvejelse heraf; men vi fandt det betænkeligt, vi fandt det vanskeligt at træffe en så vidtgående principbeslutning, der i stor udstrækning bandt folketinget til at gennemføre denne merværdiafgift. Vi har i venstre egentlig det synspunkt, at det er en så omfattende skattereform, at folketinget og befolkningen må have ordentlig og god tid til at behandle og overveje den, og derfor er det vort principielle ønske, at et sådant forslag kan fremsættes i indeværende folketingssamling, men at det kan vente til næste folketingssamling med at blive endeligt afgjort.

Alligevel strakte vor forhandlingsvilje over for regeringen sig så langt, at vi var parat til at indgå i overvejelser med regeringen om muligheden for at imødekomme regeringens ønsker på dette punkt, men de måtte naturligvis være ledsaget af klarhed over de virkninger, der skulle komme ud deraf; specielt måtte de være ledsaget af klarhed over den skattereform, der skulle komme ud deraf. Det måtte for alle liberalt indstillede være en afgørende ting, at den reform, der skulle ske på forbrugsbeskatningsområdet, ville medføre, at vi endelig

[Henry Christensen.]

fik en løsning af vore skattereformproblemer.

Disse forhandlinger nåede ikke til vejs ende os imellem, og jeg vil gerne til det ærede medlem hr. Peter Nielsen sige, at når vi lægger afgørende vægt på at få proportionalskatteloftet hævet højt op, er det, fordi det formentlig kun kan ske ved den lejlighed, hvor vi indfører en merværdiafgift, og endvidere af den grund, at vi anser det for at være den afgørende vej til at få løst disse års vanskelige problem omkring sambeskatningen. Medmindre vi hæver proportionalskatteloftet højt nok op, kan vi ikke løse sambeskatningsproblemet uden at skabe andre nye problemer af lige så ubehagelig art. En reform måtte derfor betyde, at vi mindskede den voldsomme progression, der på disse områder hidtil har hersket.

Men hvordan gik disse forhandlinger? Se, merværdiafgiften skal give det formidable beløb af omkring 4.600 mill. kr. Derfra går så, hvad man får ind i engrosoms og forskellige andre ting, så der bliver 2.600-2.700 mill. kr. tilbage. Halvdelen af dette beløb ville regeringen forbeholde til dækning af statens udgifter, kasseoverskud o. s. v., således at der af merværdiafgiften kun blev et beløb på omkring 1.350-1.375 mill. kr. til rådighed for en skattereform, og hvad skete så? Umiddelbart før vi blev bedt om at gå i folketingsgrupperne og forelægge det forhandlingsresultat, der forelå, kom finansministeren og sagde til os: ja, desværre, nu er der blevet 700 mill. kr. væk. Der var nok 1.375 mill. kr. til en skattereform næste år, men af de 700 mill. kr., der blev væk, er de 400 mill. kr. for næste år, så nu ved vi for øvrigt ikke rigtig, hvordan den skattereform kan komme til at se ud.

Hvad vidner det om? Det vidner igen om den mangel på dygtighed, den usikkerhed, den dårlige tilrettelæggelse, som forhandlingsforløbet har været præget af. Det var mig en stor skuffelse at måtte gå til min gruppe og aflægge rapport om denne skal vi kalde det fadæse i den situation. Det måtte afgørende svække tilliden til regeringens evne til at administrere eventuelle muligheder i den økonomiske politik. Derfor må vi til trods for at mit parti havde god forhandlingsvilje, havde ønske om, at der skulle være — og det har der vist sig at være — muligheder for at nå frem til et resultat, sige, at der kom ikke til at foreligge et tilstrækkelig klart, tilstrækkelig sikkert og et tilstrækkeligt udbygget forhandlingsgrundlag fra regeringen.

Se, på dette grundlag holdt forhandlingerne op. Venstre var ganske vist fortsat forhandlingsvillig, da regeringen mistede interessen, og vor forhandlingsvilje var positiv og reel; for os måtte selve det mulige resultat være det afgørende. Men vi nåede ikke frem til et tilstrækkeligt resultat. Vi forstår nu hvorfor. Regeringen og socialdemokratiet var ikke i stand til, med den parlamentariske sammensætning folketinget har, at svække venstres forhandlingsposition. To daværende medlemmer af venstres folketingsgruppe var i stand dertil, og regeringen havde, som det nu har vist sig, altså grundet formodning om, at denne udvej stod den åben. Enhver vil forstå, at under sådanne omstændigheder var venstres forhandlingsposition afgørende svækket af to medlemmer inden for venstre.

De to ærede medlemmer, hr. Westerby og hr. Diderichsen, har ganske vist erklæret, at de er valgt på et andet grundlag end det, de øvrige medlemmer af venstres folketingsgruppe er valgt på, specielt hvad angår — hedder det — den såkaldte finanspolitik. Jeg vil gerne i denne forbindelse minde om, at dette er ingen begrundelse af værdi i den foreliggende situation. Jeg tror finansministeren her i dag vil bekræfte det, jeg har sagt, at der i spørgsmålet om omfanget af det kasseoverskud, der skulle tilvejebringes, ingen diskussion var os imellem. Der var en diskussion os imellem om, hvilke letsindigheder, det kunne anvendes til, men om omfanget var der ingen diskus-

[Henry Christensen.]

sion os imellem. Jeg gentager: hvad det aktuelle angik, bestod der altså ikke her i kasseoverskudsdiskussionen nogen modsætning.

De to ærede medlemmer har ved deres egen optræden afgørende svækket venstres muligheder for at medvirke til en bred løsning. Deres handlemåde taler tydeligt for sig selv. De kan for en tid svække venstres forhandlingsposition her i folketinget, men de kan ikke svække venstres muligheder for blandt liberalt indstillede medborgere her i landet at skaffe sig øget tilslutning.

Jeg ser nu, at de forhandlinger, der har været ført om, at de ærede medlemmer eller et enkelt af dem skulle være minister, ikke bliver til noget, i hvert fald ikke i denne omgang. Den socialdemokratiske gruppe har øjensynligt hindret det. Det er jo næsten helt umenneskeligt, men hvad, socialdemokratiet har jo også fået sit.

Også den højtærede statsminister har jo spillet en særlig rolle. Der har lejlighedsvis været situationer, hvor den højtærede statsminister har haft megen sympati i venstrekredse, også så megen sympati, at nogle venstrefolk var ved at føle sig betænkelige derved. Denne sympati er den højtærede statsminister ikke omgærdet af i dag. På ét døgn har den højtærede statsminister forskertset mange af de muligheder, han har haft, og han har endnu en gang, som han har gjort det tidligere, da han trumfede helhedsløsningen og jordlovene igennem her i tinget, øvet en indsats, der sætter stærke skel her i det høje ting. Jeg finder ikke, at det er statsmandsgerning, den højtærede statsminister her har udøvet. Jeg tror, den højtærede statsminister vil komme til at fortryde det.

Ser vi i øvrigt på forhandlingsforløbet og situationen, som den nu er, ja, så har vi jo én glæde. Vi har den glæde, at det arbejde, der ikke førte til den samlede løsning, det burde have ført til, jo ikke på alle områder har været forgæves. En række af de forhandlingsresultater, der blev tilvejebragt i kraft også af mit partis indsats, skal nok vise sig at bære frugt også fremover.

Foreløbig kan vi glæde os over, at som et resultat af disse samlede forhandlinger nåedes der beslutninger vedrørende huslejeog boligpolitikken, der formentlig kan bære dette problem, som har været så vanskeligt i mange år, igennem til positive løsninger.

Vi kan også pege på blomster i buketten, hvormed det er gået, som vi har ønsket. Jeg har oven i købet hørt, at den højtærede finansminister har bestræbt sig for at tage nogle af de værste tidsler tilbage fra forhandlingsbordet. Ganske vist hindrede det ærede medlem hr. Aksel Larsen ham delvis deri, men jeg tror ikke, det ærede medlem hr. Aksel Larsen er i stand til at sikre disse tidsler grokraft her i tinget.

Der er imidlertid nogle spørgsmål, den høje regering er vendt tilbage til, f. eks. selskabsbeskatningen. Jeg vil gerne gøre en bemærkning om dette tilbageskridt, hvad buketten angår. Det, vi drøfter her, er, hvilke midler man skal anvende for at skabe en bedre økonomi, for at skabe et bedre forhold mellem forbrug og opsparing og for at øge den samlede opsparing, og hertil er en forøget selskabsbeskatning aldeles uegnet. Enhver, der kender til forholdene — og det vil jeg selvfølgelig ikke bestride at den højtærede finansminister gør — vil vide, at en forøget selskabsbeskatning i det væsentlige betyder, at man fører opsparing fra de private erhvervsvirksomheder, der skulle udbygges og skabe sikre arbejdspladser for danske arbejdere og funktionærer, over i statens kasse. Dette har intet med samfundsøkonomisk politik i den foreliggende situation at gøre. Det har derimod med socialdemokratisk fordelingspolitik at gøre. Dette agter venstre ikke at være med til.

Jeg noterer med tilfredshed, at det ser ud til, at regeringen må bøje sig for det, som vi også fremhævede forleden dag, at vi ikke skal til at indføre love med tilbagevirkende kraft — det gælder indregistreringsafgiften. Jeg går ud fra, at denne tilbagevirkende kraft vil blive fjernet her i det høje ting.

Jeg vil om skatteudskrivningslovforslaget sige, at hvad angår spørgsmålet om det forøgede børnetilskud, kan mit parti give tilslutning.

Ellers skal jeg ikke på nuværende tidspunkt gå ind på enkeltspørgsmål. Det har heller ikke været det afgørende i vore drøftelser; det afgørende har været, om der

[Henry Christensen.]
kunne tilvejebringes et tilstrækkeligt samlet, sikkert og bredt grundlag til, at befolkningen kunne få tillid til en stabil økonomisk udvikling på baggrund af disse mange måneders økonomisk-politiske kurs, der kun kan karakteriseres som en siksakkurs. Det var ikke muligt. Jeg har forklaret hvorfor, jeg har givet min begrundelse derfor. I høj grad medvirkende til dette resultat er, at vi har en regering, der har vist mere evneløshed, mere usikkerhed og mere mangel på stabil tilrettelæggelse af tingene, end man længe har set. Derfor koncentrerer spørgsmålet sig om den politiske ledelse her i landet, om det parlamentariske grundlag for denne ledelse. Var det ikke muligt at tilvejebringe et tilstrækkeligt økonomisk-politisk grundlag her i tinget, så burde den naturlige konsekvens i dag have været, at der var sikret et valg, hvor befolkningen kunne have truffet afgørelsen. Det bliver tilsyneladende nu hindret, men de, der vil tage ansvaret for den nuværende regering og dens meget usikre politiske ledelse, skal have lov til at gøre det, så enhver kan se det. Jeg vil derfor gerne slutte mit indlæg med her på det ærede medlem hr. Poul Møllers og egne vegne at fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden her i det høje ting:

„Idet folketinget udtaler sin manglende tillid til den nuværende regerings evne til at lede og sikre en fast og sammenhængende økonomisk politik med det formål at genoprette balancen mellem produktion og efterspørgsel, mellem opsparing og forbrug og i den danske udenrigshandel,

går tinget over til næste sag på dagsordenen."

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen: (Se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Poul Møller: Det ærede medlem hr. Peter Nielsen er jo en spøgefugl, som vi alle ved. Jeg håber ikke, det generer den parlamentariske forretningsorden at tale i fuglesprog. Han kaldte det, vi her behandler for en lagkage og sagde, at den har vi ikke kunnet blive enige om, vi gramser i den alle sammen. Nu er det, vi skal i gang med her, vist ikke ligefrem det, folk forstår ved lagkage, medmindre man mener, at der er lagt lag på lag, lag på lag af skatter og afgifter, og jeg vil overlade til det ærede medlem og hans parti og den støtte, han kan få forskellige steder her i salen, at enes om at gramse i lagkagen.

Vi står her over for resultatet — som det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde — af en udgiftseksplosion, som i løbet af ganske kort tid har bragt de offentlige finanser fra et stadium på 7-8 milliarder kr. op til et stadium på omkring 15 milliarder kr. Ansvaret for denne udgiftseksplosion må naturligvis særlig påhvile dem, der har kunnet tilrettelægge udgiftspolitikken herhjemme. Havde de tilrettelagt denne udgiftspolitik, havde vi jo ikke haft nogen eksplosion. Det har ikke manglet på råd til dem om at lave prioritetsorden, om at lave rækkefølge i anlægsudgifterne; det har ikke manglet på råd om at skabe en bedre budgetkontrol, om at rationalisere administrationen. Det har ikke manglet på opfordringer til at skabe administrative reformer, så forskellige institutioner og kommuner ikke kunne råde over statens penge, uden at staten vidste det.

Vi står over for resultatet af en forældet administration, og vi står over for, at de, der har haft magten igennem 12 år, aldrig har beskæftiget sig med de administrative problemer. Vi har set det fra eksempel til eksempel, der har været peget på det i avisartikler, også af fremtrædende embedsmænd som overtoldinspektør Damsgaard Hansen, der har påvist, hvorledes man fuldkommen har manglet evne til og ønske om at skabe administrativt forsvarlige tilstande herhjemme. Vi står over for resultatet af et manglende overblik over hele udgiftsudviklingen. Der er foregået mange afstemninger i tinget om udgiftsforslag, og jeg skal da villigt erkende, at jeg har stemt for mange af disse, men vi går ud fra — det har vi da gjort hidtil — at når regeringen fremsætter forslag, havde regeringen også ansvaret for, at de udgifter, de medførte, kunne holdes inden for de almindelige indtægtsrammer, der er fastlagt i de bestående skatte- og afgiftslove. Det må være finansministerens, finansstyrelsens og regeringens opgave, når nye lovforslag fremsættes her i tinget, nøje at redegøre for de økonomiske konsekvenser deraf, for deres omfang, ikke bare i det første

[Poul Møller.]
eller andet år, men lang tid frem. Det er derfor naturligt, at de indtægter, der skal skaffes til dækning af udgifterne, skaffes af dem, der har ført an i denne udgiftsudvikling, og som har ført an med hensyn til at fremsætte udgiftsforslagene her i tinget.

Derfor er det også ganske naturligt, at det er det radikale venstre, der nu finder sammen med socialdemokratiet, for det radikale venstre har jo siden 1957 og indtil efterårets valg haft ansvaret for udgiftsudviklingen og den manglende administrative reform. Det er måske først og fremmest det parti, der har ansvaret for, at landbrugets strukturproblemer ikke for længst er blevet løst. Man har siddet på strukturproblemerne, man har bremset strukturudviklingen i stedet for at prøve på at skabe en moderne, tidssvarende lovgivning; så er vi kommet for sent, og derfor står vi over for at skulle bevilge store beløb til landbruget også i det kommende finansår.

Det er blevet sagt, at det er i strid med folkestyrets anseelse, at der ikke skabes kompromiser her i tinget mellem de fire gamle partier. Man siger, at folkestyrets anseelse kræver disse firkantede forlig. Kræver folkestyrets anseelse virkelig, at vi bag lukkede døre, 8 mand, enes om, hvad der skal ske i de næste to år i dansk politik? Er det virkelig folkestyrets idé, at vi — ligesom ved pavevalg — skal mures inde, 2 mand fra hvert parti, og så blive enige om alt det, man bunker sammen under sådanne forhandlinger om skattelovgivningen i år og til næste år, om landbrugspolitikken i fremtiden, om strukturændringer, udgiftspolitik, besparelser på det ene og det andet område, boliglovgivning o. s. v., o. s. v.? Tror man virkelig, at folkestyrets anseelse kræver, at arbejdsformen skal være sådan i det høje ting? Vi tror ikke, det ville være i overensstemmelse med folkestyrets anseelse, hvis vi 8 efter forhandlingerne med regeringen var gået tilbage til vore grupper og havde presset et forlig igennem om alle disse problemer for den kommende 2-årige periode.

Kræver folkestyrets anseelse, at man bevilger milliardbeløb til en regering, man ikke har tillid til? Er tillidsforudsætningen ikke parlamentarismens grundlag? Et det ikke på grundlag af tillid, at regeringer dannes og regeringer består i et demokrati? Er det derfor ikke en naturlig konsekvens netop af regeringsdannelsen, at det er de radikale, der støtter regeringen i denne sag?

Det er derfor parlamentarisk helt korrekt, at de radikale i dag må lodse regeringen igennem afstemningernes skærgård. Når man ikke vil tage den anden parlamentarisk korrekte konsekvens: at lade vælgerne, der i efteråret stemte med bind for øjnene, afgøre problemerne ... *(Munterhed)*. Jeg skal senere vende tilbage til ... ja, jeg mener det bind, som socialdemokratiet gav vælgerne for øjnene. De ærede medlemmer morer sig — og det kan de gøre et stykke tid endnu, fordi de undgik valget — men jeg tror ikke, de havde moret sig, hvis de skulle have været ud til vælgerne nu. Hvis det havde været lige så morsomt for de ærede medlemmer, skulle de lade vælgerne afgøre denne konflikt.

Det er ikke stridende med folkestyrets idé at lade vælgerne træffe afgørelse. Man har nogle gange haft det indtryk, at regeringen og regeringspartiet mener, at det værste, der kan ske for demokratiet, er, at vælgerne får noget at skulle have sagt. Sådan var det med jordlovsafstemningerne, og sådan er det nu igen. Man må ikke få et valg ... *(Ministeren for offentlige arbejder* [Lindberg]: Vi kan ikke have valg hver 8. dag!) ... Vi vil ikke have valg hver 8. dag, og jeg ved, at den højtærede trafikminister helst vil undgå valg overhovedet — men at overlade afgørelsen til vælgerne er tværtimod en del af folkestyrets idé. I efteråret fortalte man ikke vælgerne noget som helst om, at staten ville komme til at mangle 3 milliarder kr., som der skulle skaffes dækning for. Da fortalte man ikke, at man skulle ind og have bud efter venstre og det konservative folkeparti for at få et stort politisk forlig, hvorved nye afgifter og nye skatter skulle gennemføres. Det fortalte man ikke noget om — jeg skal senere vende tilbage til det.

Men i den 12. time fik regeringen ikke blot den radikale redningsline, som den ønskede for at være sikret, den fik tilmed et halmstrå, den kunne klynge sig til. Nu er der det ved et halmstrå, at det flyder, og det flyder med strømmen, men det bærer ikke igennem strømmen; det har ingen

[Poul Møller.]

bærekraft. Vi har læst i Ekstrabladet, hvordan den højtærede udenrigsminister kom hjem fra løvejagt i Afrika for at gå på fåretyveri her i tinget.

Det er ikke brud på parlamentarismen, men på dens spilleregler, at statsministeren bag ryggen af den formand for partiet venstre, som han aflagde julebesøg, knytter forbindelse til 2 af venstres medlemmer vedrørende et stort politisk forlig på et tidspunkt, da der endnu foregår forhandlinger mellem venstre og socialdemokratiet. Det er da klart, at vi kan se, at de to stemmer kan være værdifulde for regeringen; men mon ikke den højtærede statsminister vil komme til at erkende Mirabeaus ord: for talentfuldt!? Det er for talentfuldt og dermed også for farligt for det samarbejde, der i fremtiden skal foregå her i parlamentet, at man foretager den slags manøvrer med enkelte medlemmer af et parti. Der er ikke noget at sige til, hvis disse medlemmer vil stemme for regeringens forslag — det er deres ret — men der er noget at sige til, hvis den højtærede statsminister for at få disse stemmer har indgået en aftale, der er politisk bindende, med de to medlemmer. Jeg vil derfor gerne spørge den højtærede statsminister: er der en protokol, er der en aftale med de to medlemmer, eller har en sådan været på tale for at sikre deres stemmer? Vi læste jo meget derom i går, og man læste næsten hele protokollen. Det er muligt, den er kuldsejlet efterhånden, som man er kommet så langt ud, at et tilbagetog var umuligt. Men har man givet de to medlemmer nogen større indflydelse på den økonomiske og politiske lovgivning i fremtiden, og har statsministeren stillet dem i udsigt eller måske endog lovet dem ministerposter i forbindelse med disse forhandlinger? Er det bare en avisskrøne, at ministerposter har været diskuteret i denne anledning, eller har der været tale om det?

Landets ministerium og dets sammensætning er dog trods alt ikke en privat sag for statsministeren og for socialdemokratiet. Det er noget, som offentligheden har krav på at få besked om; man har krav på at få besked om, hvorvidt statsministeren har prøvet på at forhandle med to medlemmer af et andet parti og stillet dem ministerposter i udsigt. Hvis det skulle være tilfældet, har statsministeren efter vor opfattelse bøjet sig for dybt for at sikre sin regerings eksistens, og det har ikke forøget den tillid, der kan have været til regeringen og statsministeren.

Jeg sagde før, at valg ville have været den bedste løsning på disse problemer, og jeg sagde det, fordi jeg mener, at vælgerne i september ikke fik de fornødne oplysninger. Det store regeringsparti, socialdemokratiet, tav om kendsgerningerne. Alt var rosenrødt, man talte om handelsbalanceunderskuddet som noget, der kun var råvarelageropbygning, som noget, der ikke var nogen risiko i eller nogen fare ved.

Da man i folketingets spørgetid direkte spurgte om statsfinansernes stilling og bad finansministeren om at lægge kortene på bordet, hvad svarede så den højtærede finansminister 9 dage før vålget om statsfinanserne i 1965-66? Han svarede, at vi stod over for en automatisk indtægtsstigning på omkring en milliard kroner, og at de udgiftsstigninger, han på det tidspunkt kendte til, ville beløbe sig til 700 mill. kr. Men den 6. oktober, da vi mødtes her i tinget efter valget, kunne statsministeren bebude, at der var brug for en betydelig større indtægtsstigning end en milliard kroner, og at udgiftsstigningerne ville blive betydelig større end de 700 mill. kr. Jeg ved godt, at den højtærede finansminister sagde og senere har forklaret, at han sagde: det var de 700 mill. kr., jeg på det tidspunkt kendte noget til, jeg oplyste om; jeg tog forbehold over for andre udgiftsstigninger. Men burde ikke den højtærede finansminister i september have vidst, at 700 mill. kr. kun var en brøkdel af de udgiftskrav, dette høje ting ville blive stillet over for her inden 1. april, at det ikke drejede sig om 700 mill. kr., men om over 2 milliarder kr., og at den indtægtsstigning på 1 milliard kr., som finansministeren havde forudset, hverken kunne strække til til det ene eller det andet, men at han skulle have milliarder derudover for at klare bare statens udgiftsstigning?

Finansministeren kan sige: jeg vidste ikke, det ville forholde sig sådan, men hvis finansministeren ikke vidste, det ville forholde sig sådan, er det da så ikke et klart vidnesbyrd om, at vi ikke har den finans-

[Poul Møller.]

styrelse, vi burde her i landet: at man ikke et halvt år forinden ved, at der kommer til at mangle 2 milliarder kr.? Burde man dog ikke have et vist overblik; jeg siger ikke, at man i september kan have overblik, når der er tale om 100 mill. kr. eller 10 mill. kr., men man kan have et overblik, når det drejer sig om milliardbeløb. Den højtærede finansminister kan så sige: det vidste jeg måske også godt, men jeg følte ikke trang til at oplyse det på det ærede medlems spørgsmål. Så er det jo ringere, så er det jo meget værre.

Statsministeren talte forud for valget om sikkerhed, man skulle vælge det sikre. Nu står vi altså over for denne sikkerhed, blevet til ved hjælp af sådan lidt politisk vandring til 2 medlemmer af venstre. Man talte om sikkerhed. Hvori består nu denne sikkerhed? Har det været sådan, at vi efter valget har kunnet se nogen sikker hånd, nogen fast linje fra denne regerings side? Har vi kunnet sige, at der var virkelig sikkerhed til stede i regeringen både med hensyn til skønnet over udgiftsudviklingen, og med hensyn til hvilken politik man ønskede for at skaffe sig sine indtægter. Jeg husker ikke nogen socialdemokrat, og jeg ved ikke, om andre ærede medlemmer af tinget husker nogen socialdemokrat, der nogen sinde lagde kortene på bordet under valget. Vi talte fra vor side igen og igen om den regning, der ville blive præsenteret efter valget, om den regning, der ventede vælgerne. Vi vidste, den ville komme, vi var rede til at være med til at indfri den, men vi ønskede ikke at indfri den på en sådan måde, at byrderne skulle bæres forgæves.

Jeg tror også, at regeringen har et stort ansvar for, at man gik efterårsmånederne igennem uden klarhed, fordi man udskød valget til den sidste frist; praktisk talt til det sidste minut udskød man valget i håb om, at noget ville vise sig til det bedre. Men efter valget? Er tilliden så blevet stærkere efter valget? Lad os se på den skattelov, vi har i dag, der hedder udskrivningsloven. Hvorfor fremsatte en regering, der manglede 2 milliarder kroner i kassen, før jul et lovforslag om nedsættelse af udskrivningslovens skattesatser? Måtte det ikke være med til i det hele taget at forvirre indtrykket af den økonomiske politik, regeringen ville føre? Måtte det ikke hos mange i befolkningen, hos borgerne, skabe tvivl og usikkerhed om den økonomiske tilstand her i landet? Troede man virkelig i november-december, at man havde råd til denne skattenedsættelse på godt 300 mill. kr.? Kendte man ikke dengang stillingen?

Så kom man den 3. februar, som det ærede medlem hr. Henry Christensen nævnte, med sin buket, og da trak man udskrivningslovforslaget tilbage. Så kom man i midten af marts og sagde: nu skal vi have udskrivningslov nr. 3, nu skal vi have forhøjelse af de direkte skatter. 300 mill. kr. ned startede man med, så skulle det være uændret, så gik man 300 mill. kr. op, og nu i dag ved vi egentlig ikke, om udskrivningslovforslaget, når det er vedtaget her, ikke skal ændres igen. Det spøger jo med rygter, de kom endda frem i fjernsynet, om, at der er nogen tale om at forhøje de direkte skatter i det kommende skatteår. Jeg vil derfor gerne bede den højtærede finansminister oplyse mig om, hvorvidt der kommer forhøjelser af de direkte personlige skatter for det kommende år. Vi venter jo det sidste lag i det ærede medlem hr. Peter Nielsens lagkage, det har vi ikke set endnu. Flødeskummet, der skulle komme til næste år, bliver nok væk, men hvad indeholder lagkagens øverste lag? Også det var det rart at vide, inden man går til afstemningen i dag.

Jeg har nævnt det eksempel med udskrivningsloven for at vise, hvor usikker regeringens økonomiske vurdering har været, og hvor usikker dens linje har været med hensyn til at møde vanskelighederne. Men stort bedre står det ikke til med hensyn til afgiftsforslagene, alle de indirekte skatter og afgifter. Først talte man om at kunne få merværdiforslaget fremsat i begyndelsen af februar og få det gennemført og praktiseret fra 1. april. Nu har vi under forhandlingerne fået oplyst, at man ikke kan få dem færdig før den 15. maj, og at der skal gå 3 måneder fra deres gennemførelse her i tinget til de kan gennemføres i praksis, mindst 3 måneder, for ellers bliver det ikke forsvarligt, og det skal nok være rigtigt. Men hvordan kunne man så omkring jul sværme omkring med forslagets fremsættelse i februar til gennemførelse pr. 1. april? Også dengang måtte man have vidst fra sine

[Poul Møller.]

embedsmænd, at der skulle gå 3 måneder fra forslagets vedtagelse til dets praktisering. Også dengang måtte man have vidst, at man skulle have lang tid til at forhandle med erhvervene om disse problemer. Men ikke desto mindre kørte man på det spor, at merværdiafgiften var noget, der kunne gennemføres og træde i kraft den 1. april.

Da man blev klar over, at det ikke var tilfældet og ikke kunne blive tilfældet af saglige, af praktiske grunde, hvad valgte man så? Så valgte man buketløsningen, den buketløsning, som den højtærede statsminister i sin nytårstale, sit nytårsbudskab til befolkningen havde sagt var den dårligste af alle løsninger. Så valgte man den. Nuvel, man havde lagt første lag med decemberafgifterne og fået dem vedtaget her i tinget. Andet lag kom så i februar, og man forbeholdt sig at komme med et tredje lag.

Udvalgsforhandlingerne trak ud og trak ud og trak ud, fordi vi ville have besked fra regeringen om, hvad tredje fase, tredje del af hele denne kaskade af afgifter var for noget. Jeg ved ikke, hvorfor regeringen skulle holde det skjult så længe, men det var først i midten af marts, den 12. marts, at den højtærede finansminister i udvalget fremlagde sin sidste afgiftsbuket på omkring 700 mill. kr. Kunne det give indtryk af en sikker linje, en fast holdning, den sikkerhed, den tillid, der skal til, hvis man skal betro en regering alle disse afgifter? Vi fik fra det tidspunkt, dette forslag var fremsat, den 12. marts, omkring 14 dage til at forhandle om det hele, og nu i dag får vi at vide, eller rettere sagt i forgårs fik vi at vide i udvalget, at regeringen om få dage kommer med en fjerde buket, der skal fremsættes og gennemføres her i tinget i løbet af den nærmeste fremtid. Forstår man ikke, at disse ustandselige afgiftsforslag og supplementer dræber enhver fornemmelse af, at der er en sikker regering, og at den har overblik, og at den ved, hvad den vil?

Ser vi på problemet om kasseoverskuddet, så har der også der været forskellige bedømmelser fra regeringens side om, hvad man ville her. Jeg kan sige ligesom det ærede medlem hr. Henry Christensen, at jeg drømmer ikke om, at vi kunne gå ud i det kommende finansår uden kasseoverskud. Jeg drømmer heller ikke om, at vi kunne gå ud i det kommende finansår med det efterspørgselspres, der er, uden et betragteligt kasseoverskud, et kasseoverskud, der kan holde igen på købekraften. Ser vi, hvad regeringen regnede med i slutningen af november, da vi behandlede finansloven, så var der omkring 800 mill. kr. I februar da man fremlagde buketten og behandlede den, var det 1.000 mill. kr. Da vi nåede frem til midten af marts var regeringen nået op på et krav om 1200 mill. kr. i kasseoverskud. Også dette skaber usikkerhed.

På et vist tidspunkt under forhandlingerne, da der manglede nogle penge, kan man vel sige, da nogle penge var blevet væk, gik regeringen, således som det ærede medlem hr. Henry Christensen omtalte, i enrum og kom med en ny skitse, hvorefter kasseoverskuddet var blevet nedsat med 100 mill. kr. i hvert af de to finansår, og nu erklærede man, at det var forsvarligt, fordi pengene var blevet væk. Jeg må spørge: hvad er nu kravet til kasseoverskuddet? Vedtages de skatter og afgifter, vi har til behandling i øjeblikket, vil der vel blive et overskud på omkring 900 mill. kr., måske 800 mill. kr. Er det nu stadig 1.200 mill. kr., man sigter imod, eller er det et lavere tal, eller er det 300 mill. kr. yderligere i kasseoverskud, vi skal have, hvis det ærede medlem hr. Westerby skal have sin vilje? Også dette var det rart at høre noget om.

Hele denne slingrende og usikre fremgangsmåde med ustandselige vendinger frem og tilbage har efterhånden hos os betaget os lysten til at sikre et forlig med regeringen. Jeg vil også gerne sige, at den forhandlingsform, man har anvendt, ikke efter mit skøn er praktisk anvendelig til disse forhandlinger. Tingene er blevet for komplicerede og for vidt forgrenede til, at man kan bruge pavevalgsmetoden og mure 8 mennesker inde i 8 dage og tvinge dem til at blive enige for folkestyrets anseelses skyld om alt muligt, der så skal gennemføres i folketinget, uden at tinget får noget at skulle have sagt med hensyn til gennemførelsen af det. Det vil kunne bekræftes af alle, at da vi forrige torsdag blev opfordret til de lukkede 4 partiers drøftelser, da advarede vi imod denne fremgangsmåde. Vi tog forbehold over for det, vi havde ikke gode erfaringer

[Poul Møller.]

derfor. Vi ved, hvor meget lovjaskeri der kan komme i kølvandet af sådanne forhandlinger, hvor beslutninger træffes, uden at ordførere bliver spurgt, specialordførerne og eksperterne, uden at oppositionen har andre muligheder for at få oplysning om de sager, der behandles, end de oplysninger, vi kan få af ministrene og ministrenes embedsmænd, og vi har jo indtil trivialitet i det sidste folketingsår fået erklæringer om, at ministrenes embedsmænd kun må udtale sig, som ministrene ønsker, over for politikerne.

Vi har i den seneste tid set det med et kontor, som vi troede i hvert fald skulle være hævet over denne betragtning, nemlig justitsministeriets lovkontor. Dér har afgiftsudvalget måttet finde sig i, at lovkontoret gav en fremstilling af et problem, som var ganske ensidig, hvor man ikke tog alt det med, som står i de bøger, man citerede, hvis det talte imod den løsning, regeringen ønskede. Ministeriernes embedsmænd er ministeriernes embedsmænd, og så kan de kaldes lovkontorer, eller hvad man vil kalde dem, de fremlægger aldrig noget i folketinget, der kunne ryste tilliden til, hvad regeringen har fremsat; man siger, det er en parlamentarismens grundsætning, at det skal være sådan, og så er der ikke noget at gøre ved det.

Vi har som sagt ikke gode erfaringer med den forhandlingsform, og derfor advarede vi imod den. Vi kan huske omsforliget, hvor det ærede medlem hr. Baunsgaard, som dengang var handelsminister, ikke deltog i forhandlingerne om omsforliget og derfor ikke kunne vide, hvad der var foregået under disse lukkede drøftelser. Han kom ikke til stede under de lukkede forhandlinger, og da resultatet forelå og skulle gennemføres her i folketinget, var det knap 14 dage gammelt, før han erklærede, at det var det dummeste af alle forlig, og han kunne kritisere det sønder og sammen.

Vi ville ikke risikere noget tilsvarende igen. Vi vil ikke risikere, at det sagligt kan siges, at det er lovjaskeri, når 8 medlemmer af det høje ting samles for at tilrettelægge landbrugslovgivning, boliglovgivning, skattelovgivning, opsparingsordning og alt muligt andet inden for 8 dage. Vi sagde altså derfor fra på forhånd. Vi sagde, at vi ville orientere vor gruppe løbende under forhandlingerne, og vi mener også, offentligheden har krav på at vide, hvad der skal være lov i Danmark, inden lovens faktiske gennemførelse er besluttet. Det endte heller ikke godt, og det var ikke mærkeligt. Jeg tror, forhandlingsformen er forældet, problemerne er for store til, at man kan klare det på den måde.

Lad mig nævne et eksempel: merværdiafgiften. Vi er interesseret i merværdiafgift, vi ønsker at arbejde sagligt med på det lovforslag, den højtærede finansminister fremsætter. Vi ønsker at skabe et merværdiafgiftsystem til at aflaste det nuværende direkte skattesystem. Men her måtte en forligsskitse, for at den overhovedet kunne hænge sammen, for at der kunne blive en skitse ud af det, forudsætte, at merværdiafgiften kunne træde i kraft den 1. oktober; folketingets behandling af den skulle så være tilendebragt så tidligt, at den kunne træde i kraft den 1. oktober; det vil sige, at tingets forhandling skulle tilendebringes inden udgangen af juni måned. Samtidig fik vi viden om, at forslaget sagligt først kan være tilstrækkelig langt fremme til fremsættelse den 15. maj. I perioden fra den 15. maj til den 30. juni skulle man, for at dette forlig overhovedet kunne realiseres, gennemføre merafgiftsforslagets fremsættelse, første behandling, modtagelse af deputationer og saglig behandling af deputationernes henvendelser. Dette store problem om en afgift på 4-5 milliarder kr., stigende med forbruget i fremtiden, skulle køres igennem på 6 uger i tinget. Det kan være, det kan lade sig gøre, men hvad vil man gøre, hvis der kommer hundrede henvendelser udefra med saglige og kritiske udtalelser vedrørende disse forslags administration og teknikken i dem? Kan man så bare feje dem til side?

Vi fik indtryk af ved de oplysninger, vi fik under udvalgsforhandlingerne, at erhvervene stort set havde tiltrådt grundlaget i skitsen. Vi fik at vide, at gartneriet havde været imod, at landbruget havde visse forbehold, og vi læser nu i dag til morgen en beretning fra Grosserer-Societetets formand, der bestrider, at Grosserer-Societetet har tiltrådt merværdiafgiften; det viser jo, hvor mange usikkerhedsmomenter der er. Selv når man skal gennemføre et rigtigt afgiftssystem, er det vigtigt, at der bliver den

[Poul Møller.]

fornødne tid til behandling af det, er det vigtigt, at vi ikke er bundet til, at det på den ene eller anden måde skal køres igennem inden 1. juli.

Der er vel ingen tvivl om, at det hele var bristet, hvis 1. oktober ikke kunne fastholdes; så var der ingen penge til skattereform til næste år, og så var den pris, vi skulle have for forliget, ikke til stede. Jeg tror, den højtærede finansminister vil erkende, at det stod og faldt med 1. oktober. Der var jo det mærkelige, og det er det, man må have for øje, at i disse forligsforhandlinger — ligesom dengang vi drøftede engrosomsen eller detailomsen, da vi havde omsforliget — er det os, der først skal bevilge regeringen de penge, den skal bruge, medens den pris, vi skal have, kommer bagefter. Det er en af de store vanskeligheder for en opposition, der forhandler med en regering, den ikke har tillid til, at den først skal betale prisen og så håbe på, at forholdene vil arte sig sådan, at den til næste år kan få sin del af aftalen opfyldt.

Og hvad var det vi skulle betale? Vi skulle bevilge merindtægter på 1.800 mill. kr. i 1965-66 ud over de automatiske og på 1.900 mill. kr. i 1966-67. Samtidig skulle vi garantere de sædvanlige automatiske indkomststigninger på 1.000 mill. kr. i 1965-66 og på 1.500 mill. kr. i 1966-67. Over den 2 års periode, aftalen skulle omfatte, skulle statens indtægter altså stige med 5.200 mill. kr. Når vi havde forpligtet os dertil, kunne vi få skattenedsættelser fra næste år på 1.375 mill. kr. og besparelser i det kommende år på 250 mill. kr. 5.200 mill. kr. i nye indtægter til staten skulle afvejes med 1.375 mill. kr. i skattenedsættelser.

Nu kan man sige om en sådan handel, hvad man vil, men da den ikke kunne præstere vor pris, før de økonomiske forudsætninger var opfyldt, ville sorteper i alle tilfælde være vor. Vi husker i så henseende omsforliget. Vi husker, hvordan vi dengang afsluttede en 2-årig aftale, og da anden del af aftalen skulle opfyldes, sagde den højtærede regering, støttet af de økonomer her i landet, der mener, at skattetrykket aldrig kan blive højt nok; nu er det umuligt at gennemføre de skattelettelser, I har tilbudt og aftalt med oppositionen. Da oppositionen ville fastholde skattelettelserne, vor del af aftalen, satte hele den saglige kritik ind imod oppositionen, og regeringen sagde: når I ikke vil give afkald på jeres del af aftalen ved omsens indførelse, så giver vi jer en tvangsopsparing i stedet for, for det står der ikke noget i aftalen om at vi ikke må. Der stod vi i foråret 1963 beluskede og måtte sige til vore vælgere, som vi havde forklaret, at vi havde sluttet omsforliget i tillid til, at vi fik en skattereform, at vor tillid til regeringen havde været for stor, og de, der havde været skeptiske blandt vore vælgere over for vor tillid til regeringen, kunne med rette sige: hvad sagde vi?

Samtidig kunne vi sige, at andre dele af aftalen var brudt, nemlig det udgiftsloft, som også var en forudsætning for aftalen.

Jeg har her gjort rede for, at forligets hængsel var meget usolidt, og at der var risiko for, at det ikke blev opfyldt, at den økonomiske udvikling, udgiftseksplosionen, løb det over ende og helt ville tage vor pris for aftalen væk. Men det var jo ikke bare merværdiafgiften og dens indførelse, det stod på, men også, at udgifterne ikke i det kommende og det næstfølgende finansår kom til at løbe så kraftigt, som de har gjort tidligere, for så ville der heller ikke være nogen mulighed for den skattereform, som det var vor interesse at sikre ved forliget. Skyllede udgifterne videre i bølger, fortsatte det vandfald, som det ærede medlem hr. Baunsgaard omtalte ved første behandling af disse forslag, så var der ikke noget til skattelettelser næste år, så ville vi stå som de uansvarlige, der krævede skattelettelser på et tidspunkt, hvor der ikke var penge til det. Vi kunne ikke få garantier, som efter vort skøn var sikre nok, for udgiftspolitikken. Man lovede os, at man ville holde finansloven, og man ville fremsætte finanslovforslag i overensstemmelse med det, vi havde aftalt, men

[Poul Møller.]
man tog væsentlige forbehold over for udgiftspolitikken. Man sagde, at man måtte forbeholde sig de udgiftsstigninger, der skyldtes øgede lønomkostninger ud over den dyrtidsportion, som blev sat af til julipristallet. Prisstigninger måtte man forbeholde sig, og at anlægsarbejder blev dyrere som følge af byggeomkostningernes udvikling. Alle disse risici var til stede. Brændt barn skyer ilden.

8.540 mill. kr. var det udgiftsstop, som vi krævede og fik aftale om i 1962-63 ved omsforliget. Da finansåret var udløbet, var udgifterne ikke 8.540 mill. kr. eller mindre, men de var 9.114 mill. kr. Udgiftsstoppet havde ikke holdt. Nu, 3 år efter, skulle vi forpligte os til et udgiftsbeløb i 1965-66 på 14.617 mill. kr. og i 1966-67 på 16.465 mill. kr. Den udgiftsstigning, der har fundet sted, fra 1962-63 til 1966-67, var altså stort set lige så stor som den, der har fundet sted fra arilds tid og frem til 1962. I løbet af 4 år havde man løbet op alt det, som var sket i den historiske udvikling fra Danmarks samling og frem til 1962-63.

Den højtærede finansminister har jo ikke i praksis vist, at man kunne forvente, at han kunne holde igen her, og sikkerhed kunne ikke opnås ved direkte besparelser, ligesom man ikke kunne opnå sikkerhed ved at påtage sig en virkelig beskæring af udgifterne inden 1966-67, hvor prisen skulle betales. Vi pegede på lånepolitikken, at vi kom væk fra statslån til erhvervslivet. Vi pegede på den administrative reform, på refusionsordningerne, at vi her kunne gennemføre noget i løbet af det år, der var til rådighed. Og vi var alle sammen overbevist om, at man ved administrative besparelser i selve administrationen og ved rationalisering måtte kunne nå noget.

Jeg har her omtalt de hængsler, som for vort vedkommende var så usolide, at vi ikke turde forpligte os over for regeringen. Vi manglede tillid til holdbarheden. Nu må vi selvfølgelig selv i forbindelse med merværdiafgiftsforslaget fremsætte vore tanker om opsparingsfremmende foranstaltninger og om en skattereform. Det er helt klart. Så må tinget have det til forhandling på ganske normal måde. Vi har efter vor opfattelse et meget dårligt klima for opsparing, med en negativ for de mennesker, der køber obligationer. Så længe det er tilfældet, kan vi ikke vente, at opsparingen vil stige væsentligt, og at vi derved kan skabe balance i vor økonomi.

Vi har vist, at vi vil løse boligproblemerne, huslejeproblemerne, ved en saglig forhandling i det udvalg, der var nedsat. Noget sådant lykkedes. Men vi har ikke under forhandlingerne ønsket at være garant for en regering, vi mangler tillid til, en regering, som punkt for punkt har vist usikkerhed, manglende evne til at vurdere den økonomiske lovgivning og den økonomiske fremtid. Vi har derfor ingen vilje til at deltage i et forlig, vi ikke troede på, og hvor risikoen for at blive sorteper alene var vor. Derfor må regeringen i dag nøjes med at få støtte fra dem, der stoler på den, fra dem, der skabte den. Den regering, der blev skabt med støtte af det radikale venstre og socialistisk folkeparti, som lod sig danne på dette grundlag, må også hente sin støtte på dette grundlag, og derfor kan jeg anbefale de ærede medlemmer at stemme for det af det ærede medlem hr. Henry Christensen og mig fremsatte forslag til dagsorden.

Baunsgaard: Når parter, der igennem uger har siddet og forhandlet om at opnå et resultat, ikke kommer tilbage med et resultat, men med en stor uenighed, plejer det som regel at være udtryk for, enten at man ikke er nået til enighed om, hvad det var for en opgave, man skulle løse, eller at man ikke er nået til enighed om omfanget af denne opgave, eller endelig at man har været uenig med hensyn til de midler, der skulle anvendes for at løse denne opgave.

Ingen af disse normalt dækkende forklaringer gælder i denne situation. Igennem det udvalgsarbejde, der har været udført, er alle partier, så vidt jeg har kunnet bedømme det, nået til en erkendelse af, hvad det var for en opgave, der forelå, nemlig den at genskabe balancen i dansk økonomi. Det har på intet tidspunkt været anfægtet, at man også havde kendskab til omfanget af denne opgave, efterhånden som man i udvalgsarbejdet nåede til den endelige opstilling. Der kan heller ikke have været tale om uenighed vedrørende valget af midler, al den stund de, der nu kritiserer

[Baunsgaard.]

det, som andre er nået til enighed om, selv ingen midler har anvist. Der må derfor være andre motiver for denne uenighed.

De politiske forhandlingers forløb har afsløret, hvor lidet arbejdsdygtigt dette folketing er under en mindretalsregerings vilkår. Regeringen har selv været usikker i sit oplæg. Men oppositionens to store partier har, trods enighed med regeringen om situationens alvor og problemernes omfang, været meget lidet handledygtige under forhandlingerne, og situationen var da blevet tilspidset på en måde, der rummede en fare for dansk folkestyre.

Under en mindretalsregering kan man ikke undlade at stille egne forslag i stedet for det, man afviser. Det er just forskellen på arbejdsvilkårene under flertalsregeringer og under mindretalsregeringer, at når man uden om regeringen kan bestemme, om der skal være krise eller resultat, så er forpligtelsen til at stille forslag ikke mindre for de partier, der sidder i opposition, end for det parti, der står bag regeringen. Hvis man under en mindretalsregering hos oppositionspartierne ikke føler dette ansvar, går demokratiet i stå, og hvis den indstilling fortsætter, går demokratiet faktisk i opløsning.

Der hviler et meget stort ansvar på regeringen for den manglende sikkerhed; men der hviler et lige så stort ansvar på venstre og de konservative, når de efter at have stiftet bekendtskab med problemernes omfang ikke har haft selvstændige forslag at fremsætte. Havde de to store oppositionspartier gjort det, så havde man givet ikke alene folketinget, men også befolkningen noget at vælge imellem. Det har venstre og konservative ikke gjort.

Det radikale venstre har under handlingsforløbet for sit vedkommende følt forpligtelsen til selv at fremsætte forslag til dækning af det, der måtte mangle, efter at vi havde afvist, hvad regeringen havde foreslået. Det er på denne baggrund, at det radikale venstre har følt sig forpligtet til at handle, som vi har gjort i denne sag.

Det radikale venstre føler sig på baggrund af den økonomiske situation, landet befinder sig i, og som alle erkender, forpligtet til at tilstræbe en økonomisk politik, der kan genskabe den økonomiske balance. Skal dette mål nås, forudsætter det efter det radikale venstres opfattelse tilvejebringelsen af et tilstrækkelig stort kasseoverskud. Efter de, man må jo sige langvarige forhandlinger i udvalget og efter de drøftelser, der har fundet sted mellem de 4 gamle partier, er det radikale venstre blevet bestyrket i sin opfattelse af, at som forholdene er — med manglende balance imellem stigningstakten i forbrug og i produktion og med et valutaunderskud, der tilsyneladende ikke er under afvikling — er et stort kasseoverskud nødvendigt. Jeg føjer til, at de økonomisk sagkyndige, som bidrog med oplysninger over for udvalget, bestyrkede os i denne opfattelse.

Det er klart, at til en bedre økonomisk balance hører også en rimelig fordeling mellem de offentlige investeringer, erhvervslivets investeringer og investeringer i boligbyggeri. En sådan rimelig fordeling har vi efter det radikale venstres opfattelse ikke i tilfredsstillende omfang i dag. En rimelig fordeling vil kun kunne opnås ved en reduktion, for kortere tid i hvert fald, i de offentlige udgifter, og det vil i den aktuelle situation sige en reduktion i de offentlige udgifter, der er indeholdt i det af regeringen fremsatte finanslovforslag. I bestræbelserne herfor, som vi også har udfoldet under udvalgsarbejdet, er det meget, meget afgørende, at man ikke går til væsentlige beskæringer af de egentlige fremtidsinvesteringer, så vi dermed beskærer vor egen mulighed for at fortsætte den økonomiske velstandslinje.

Efter det radikale venstres opfattelse er det overordentlig vigtigt, at man i sine sparebestræbelser ikke for stærkt koncentrerer sin interesse om disse fremtidsinvesteringer, at man undgår besparelser i de investeringer på uddannelsesområdet og det sociale område, som er en forudsætning for, at vi både nu og i fremtiden til fulde kan leve op til det, man med rimelighed kan forvente af et velstandssamfund.

Denne opfattelse har det radikale venstre også, når det gælder de samfundsudviklende investeringer i Grønland. Helt oprigtigt kan vi ikke her i folketinget — som alle har gjort det — beklage, nu og da bebrejde fagministre, at vi er bagefter på disse områder, og så samtidig i vore sparebestræbelser gribe ind over for de investeringer,

[Baunsgaard.]

som man anser det for muligt at foretage på områder, hvor alle har erkendt, at vi er bagefter.

Når jeg på mit partis vegne har taget disse forbehold over for besparelserne, må jeg tilføje, at det radikale venstre mener, at der på andre områder eksisterer reelle muligheder for besparelser i statsbudgettet. Det ville være urigtigt, om der på grundlag af denne debat skulle opstå en fornemmelse af, at der ikke var opnået noget på besparelsesområdet, for det er der. Vi har opnået besparelser, der, når de gøres fuldstændigt op, vil ligge et sted mellem 250 og 300 mill. kr. Nu kan man sige, som de to store oppositionspartier gør, at det er alt for lille et tal i forhold til et statsbudget af den størrelse, vi har. Det må erkendes lige ud, at hvis det var gennem besparelser alene, man ville løse den økonomiske opgave, var disse tal alt for små. Men endvidere fik vi under udvalgsarbejdet forelagt de forskellige ministeriers budget. Vi havde i udvalget mulighed for igennem samråd at drøfte alle enkeltheder i hvert ministeriums budget. Skulle vi da være utilfredse med, at besparelserne, som de nu blev foreslået af regeringen, ikke var større, så synes jeg igen, at man efter en sådan gennemgang havde pligt til selv at anvise, hvor man yderligere ville spare. Det er ingen anvisning nu bagefter at stå op og sige, at dette er alt for utilstrækkelig en besparelse. Man kan ikke, hvis demokratiet skal være funktionsdygtigt, hvis vi skal kunne arbejde under parlamentarismens vilkår, skubbe det fælles ansvar fra sig, som alle folketingets partier bør føle.

Det radikale venstre for sit vedkommende har derfor accepteret, at dette tal kan blive maksimum af, hvad der kan opnås af besparelser, under ét forbehold, og det vil jeg gerne drage ind. I øjeblikket, hvor man så stærkt angriber væksten i de offentlige anlægsbudgetter, er vi i den situation, at samtlige de på finanslovforslaget opførte civile anlægsudgifter beløber sig til nøjagtigt det samme som vore forsvarsudgifter. Er det rimeligt i denne situation alene at koncentrere sin interesse om de civile anlægsudgifter? Tror man virkelig, at et velstandssamfund vil kunne udvikles ved, at man friholder forsvarsministeriets budget for besparelsesanstrengelser og udelukkende koncentrerer sin interesse om de civile anlægsbudgetter? Det er nu ikke ad den vej, man bliver et velstandssamfund.

Det radikale venstre har et medansvar for forsvarsforliget, og vi erkender, at hvis der skal være besparelser ud over, hvad der kan siges at være af besparelsesmuligheder inden for forsvarsbudgettet, må der, hvis der ikke på dette område skal indtræffe en ny politisk situation — og hvert enkelt af de deltagende partier må gøre op, om man ønsker, det skal indtræffe — være enighed mellem de fire partier. Jeg opfordrer den højtærede forsvarsminister til at tage initiativet til en drøftelse mellem de fire partier. Det kan ikke være rimeligt i en situation som den, vi befinder os i, rent faktisk at friholde forsvarsministeriets budget for væsentlige besparelser.

Jeg erkender den procedure, som er nødvendig, og det radikale venstre erkender den faktiske situation; men så beder jeg også de to partier, som i dag så stærkt kritiserer de manglende besparelser, gribe i deres egen barm og finde ud af, om de overhovedet har nogen positiv vilje til at fremlægge besparelsesforslag. Det radikale venstre føler for sit vedkommende en forpligtelse til at anvise dækning for de områder, hvor vi har måttet afvise.

Heller ikke jeg skal gå ind i en meget detaljeret gennemgang af de enkelte forslag, men vil dog gerne gøre nogle få bemærkninger, idet jeg gerne vil gentage det, jeg fremhævede som noget afgørende ved første behandling, nemlig at når man skrider til og må skride til betydelige forhøjelser af de indirekte afgifter, bør man søge at undgå de områder, hvor forhøjelser af afgifterne rammer omkostningsniveauet stærkest. Det er helt klart, at hvis man gennemfører nye afgifter, der skulle tilstræbe at skabe balance mellem forbrug og produktion, på en sådan måde, at en væsentlig del af dem kanaliseres ud i omkostningsniveauet, så har man begrænset den faktiske økonomiske bedring med de beløb, der går ud i omkostningsniveauet. Det er simpelt forståeligt for alle, at det virker sådan, og derfor må man selvfølgelig bestræbe sig for at undgå sådanne afgifter.

Jeg for mit vedkommende er derfor tilfreds med, at den høje regering nu har

[Baunsgaard.]

erkendt, at en elektricitetsafgift i et moderne industrisamfund måtte afvises. Jeg er mindre tilfreds med, at regeringen ikke til bunds har forstået, at det samme synspunkt gør sig gældende, når det drejer sig om benzinafgiften. Regeringen har også trukket lovforslaget om annonceafgift tilbage. Jeg kan her henvise til mine bemærkninger ved første behandling om denne afgifts virkning for dagbladene og i øvrigt erklære mig tilfreds med, at man nu trækker den tilbage.

Når talen er om at pålægge væsentlige forbrugsafgifter, er det vigtigt at undgå en urimelig forskelsbehandling af enkelte erhverv og erhvervsgrupper. Men regeringens oplæg var jo ikke frit for en sådan betydelig forskelsbehandling. Den skat, man foreslog på guld- og sølvvarer, kan forekomme at ramme et nok så luksusbetonet område og synes nok så berettiget ud fra denne ene, isolerede vurdering. Tilbage bliver imidlertid, at man ville udsætte et enkelt erhverv for betydelige svingninger — så store, at det ikke var rimeligt af hensyn til erhvervet.

Det samme må siges om de tanker, der har været fremme — her har vi dog ikke set noget forslag — om en forhøjelse af afgiften på gulvtæpper. Man kan ikke med få års mellemrum sætte afgiften ned fra henholdsvis 15 og 25 pct. til 9 pct. og bagefter sætte den op uden væsentligt varsel til 25 pct. igen. Noget sådant ville ikke være en rimelig fordeling af byrderne mellem de forskellige erhverv og erhvervsgrupper.

Jeg vil gerne føje til, at jeg tager alle disse imødekommelser fra regeringen — sammen med imødekommenheden over for et helt andet synspunkt i spørgsmålet om arve- og gaveafgifter — som et udtryk for, at regeringen alligevel har vist en politisk realitetssans, og det synes jeg i hvert fald ikke skal bebrejdes regeringen.

Engrosomsætningsafgiften er under udvalgsarbejdet foreslået forhøjet til 12,5 pct. i stedet for 10 pct. Der kunne fremføres mange betænkeligheder ved denne forhøjelse. Der har også under udvalgsarbejdet været tanker fremme om en endnu større forhøjelse, men det har vi fra det radikale venstres side vendt os imod. Når vi imidlertid, omend med beklagelse, accepterer forhøjelsen til 12,5 pct., hænger det sammen med, at med den mekanik, der er indbygget i vore omsberegninger, ville en sådan faktisk engrosoms på 12,5 pct. svare til en afgift i detailledet — hvad enten det nu bliver i merværdiafgiftsform, eller det bliver en egentlig detailomsætningsafgift — på de 10 pct., vi har opereret med. Ud fra denne vurdering kunne det radikale venstre i situationen acceptere forhøjelsen.

Hvad de direkte skatter angår, kunne jeg for så vidt også føle trang til at beklage, at vi har mødt ikke mindre end 3 forslag undervejs. Jeg lader nu det ligge og nøjes med at konstatere, at som det ser ud ved anden behandling, fortsætter vi med en uændret skatteudskrivning for de direkte skatters vedkommende. Jeg er tilfreds med, at de persontilskud, den højtærede finansminister havde foreslået, nu er taget ud. Jeg skal ikke gøre andre bemærkninger om det end at udtale min tilfredshed med, at man i stedet har foreslået en forhøjelse af børnetilskuddet.

Det radikale venstre kan tilslutte sig disse ændringer og den uændrede skatteudskrivning for de direkte skatters vedkommende. Men vi kan ikke helt give tilslutning til den begrundelse, den højtærede finansminister har givet for at vælge netop denne udskrivningslov. Den højtærede finansminister siger nemlig, at lovforslaget og ændringsforslagene hertil fra regeringens side gennemføres under den forudsætning, at der indføres en merværdiafgift fra 1. januar 1966. En sådan forudsætning vil det radikale venstre ikke binde sig til. Der kan rent teknisk vise sig vanskeligheder for, at en bestemt dato kan overholdes, og det kan heller ikke skjules, at vi under de hidtidige, meget, meget løse overvejelser omkring merværdiafgiften er stødt på områder, der synes at volde vanskeligheder, rent administrativt, for store erhvervsgrupper. Det ville ikke være rimeligt, om man i dag, uden at disse forhold var ganske nøje undersøgt, bandt sig til, at den omsændring, alle ved skal komme, skal komme i form af en merværdiafgift. Der er, så vidt jeg på nuværende tidspunkt kan bedømme det, fordele, endog betydelige fordele, ved en merværdiafgift fremfor en detailoms. Men der er også, så vidt jeg kan bedømme det, betydeligt større administrative betænkeligheder ved denne form end ved en almindelig detailomsætningsafgift.

[Baunsgaard.]

Vi må nu i den kommende tid — forhåbentlig på dette område i et sagligt klima — forsøge på at finde frem til den endelige løsning med hensyn til, hvilken af de to afgifter der, alt taget i betragtning, vil være at foretrække.

Må jeg endelig sige om lovforslagene i øvrigt, at det radikale venstre har tilsluttet sig lovforslaget om forhøjelse af registreringsafgiften for motorkøretøjer. Men vi har stillet ændringsforslag om ikrafttrædelsesdatoen. Vi har gjort det ud fra den bestemte opfattelse, at man under normale forhold ikke skal lave love, heller ikke skattelove, med tilbagevirkende kraft. Derfor vil det radikale venstre ikke kunne medvirke til fastholdelse af den dato, regeringen har foreslået.

Hvad angår det ærede medlem hr. Henry Christensen, forstod jeg, at det ærede medlem var blevet smittet af finansministeren under forhandlingerne. Jeg vil gerne til oplysning meddele, at det er jeg ikke.

Det ærede medlem sagde, at regeringen manglede mod til at sige rent ud, hvordan det stod til. Ja, helt kan man vel ikke fritage regeringen. Der kan vel være en vis berettigelse i en sådan kritik. Men så må man til gengæld sige, at den høje regering for sit vedkommende på det punkt, vi nu er nået til, har vedstået, både hvordan det faktisk står til i dansk økonomi, og hvad der skal til for at klare vanskelighederne. Jeg beklager, at partiet venstre på dette sidste område ikke har haft det samme mod.

Det ærede medlem hr. Poul Møller havde fundet ud af, at vælgerne havde stemt med bind for øjnene den 22. september. Ja, vi er jo mange, der aldrig har kunnet forstå årsagen til, at de konservative var de eneste, der gik frem ved valget.

Det ærede medlem sagde endvidere med henblik på de to ærede medlemmer hr. Westerby og hr. Diderichsen, at den højtærede udenrigsminister var kommet hjem fra løvejagt og nu var gået på fårejagt i Danmark. (*Afbrydelse:* Fåretyveri!) Var det fåretyveri? Det kan det ærede medlem ikke mene. Så uvenlig kan det ærede medlem ikke være over for venstre, for hvis man skal begå fåretyveri, hvor skal det så begås? I fårefolden, ikke? Så uvenlige kan de konservative da ikke være blevet mod venstre.

Det ærede medlem hr. Poul Møller gjorde den bemærkning, at der er nogen — hvem fik jeg ikke at vide — der siger, at folkestyret kræver et forlig mellem de fire partier. Det synes jeg ikke. Jeg synes bestemt ikke, det er en forudsætning for, at folkestyret kan overleve. Folkestyret kræver noget helt andet. Folkestyret kræver — hvis det skal være funktionsdygtigt — at alle partier føler en forpligtelse til at gå konstruktivt ind i lovgivningsarbejdet. Det konservative folkeparti kan aldrig yde konstruktive, positive bidrag i dansk politik, så længe de ikke erkender denne simple forudsætning for at arbejde i et demokrati. Det er jo det konservative folkepartis mest iøjnefaldende karaktertræk, at man ikke forstår det. Det er næsten øjeblikkets politiske tragedie, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen bøjer sig ind under denne konservative linje.

Det ærede medlem hr. Poul Møller fremførte endvidere et synspunkt, som jeg synes, det er absolut relevant at få diskuteret. Det ærede medlem sagde, at det kan da ikke være meningen, at vi skal have den forhandlingsform, at der sidder 8 mennesker bag lukkede døre og bliver enige om, hvad der skal ske, uden at grupperne har kendskab til det. Nej, det synes jeg heller ikke, og jeg kan da også meddele, at det radikale venstre ikke tog stilling ved disse forhandlinger uden først at have drøftet situationen med de ordførere, vi havde på de specielle områder. Vi gjorde det ikke i noget tilfælde uden at have hørt deres råd. Vi gik aldrig til disse forhandlinger uden først at have drøftet igennem med vor gruppe, hvordan dens synspunkter var. Vi gik aldrig til disse drøftelser uden at have en viden om, hvordan vort parti og vor gruppe ville bedømme beslutninger af den art, der kunne komme på tale. I det radikale venstre føler vi en forpligtelse hertil. Hvordan andre har det, kan jeg selvfølgelig ikke sige, men det ville ikke overraske mig, hvis det var ligesådan andre steder.

Det ærede medlem hr. Poul Møller sagde — ikke særlig overraskende for mig — at nu var det radikale venstre igen blevet redningsplanke for regeringen. Det var altså ikke overraskende. Men er det nu alligevel

[Baunsgaard.]
ikke et udtryk for de svagheder, der i dag gør sig gældende i dansk folkestyre, at man — efter at alle har erkendt den økonomiske situations alvor, efter at vi alle er blevet bekendt med omfanget af den — ikke kan respektere, at andre har egne forslag at stille, har tilslutning at give, fordi de finder, at det foreslåede er rigtigt, men at dette straks skal udlægges som en redningsplanke for en regering? Hvorfor kan man ikke acceptere, at vi kan have forskellige opfattelser af, hvad der er politisk rigtigt i den overordentlig vanskelige, overordentlig alvorlige økonomiske situation, vi står i?

Det radikale venstre har ikke som motiv for sine handlinger haft et ønske om at være redningsplanke for regeringen. Det, vi har ønsket og stræbt efter, er derimod at yde et bidrag til at redde dansk økonomi. Vi har valgt den vej, som vi i situationen anser for at være den rigtige, og den, vi efter vor subjektive opfattelse må anse for at være den forsvarlige. Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Poul Møller siger, at en sådan — ja, skal vi bruge udtrykket — redningsaktion over for dansk økonomi først får sin fulde værdi, hvis der kan tilvejebringes en tro på, at dansk økonomi igennem den er blevet forbedret ud over den rent øjeblikkelige situation.

Jeg har den opfattelse — og jeg er blevet bestyrket i den ved de drøftelser, vi har haft i udvalget, og ved de rådslagninger, vi har haft med økonomisk sagkyndige — at det, er meget, meget væsentligt, ikke mindst med henblik på fremtiden, om man nu kan sikre sig, at den manglende balance mellem de offentlige udgifters stigning og stigningen i andre investeringsudgifter — for, som jeg nævnte før, hører det meget nøje med — ikke forværres fremover. Men jeg kan ikke forstå, at det ærede medlem igen ikke ser på de positive muligheder, som han og hans parti har for sammen med os andre at få medindflydelse på dette. Det er ikke mere end et par måneder siden vi vedtog at nedsætte folketingets investeringsudvalg med den hovedopgave, med regeringen at drøfte netop statens udgiftspolitik, netop statens investeringspolitik. Det er igen et udtryk for, at skal folkestyret være funktionsdygtigt, må alle partier bibringes en bedre viden, en sikrere viden om baggrunden for det regeringen foreslår, og dermed også et bedre grundlag for enten at tilslutte sig det eller at skære ned i det.

Man kan have ret i, at oppositionen ikke har disse muligheder. Men når folketinget nu har besluttet at tilvejebringe et organ, som giver os bedre muligheder på dette punkt, hvorfor vil det ærede medlem så ikke gå ind i den positive tankegang, at det er dette organ, vi skal benytte til at give os den bedre viden?

Hvis det ærede medlem tog dette investeringsudvalg lige så alvorligt, som det radikale venstre tager det, ville han ikke på dette tidspunkt have stået og beklaget de meget store stigninger, som han frygtede ville komme. Så ville han have sagt: jeg vil gå ind i dette arbejde med den bestræbelse, at disse udgifter ikke får lov til at blive større, end rimeligt og holdbart er, og vi vil føle forpligtelse til i et udvalg at medvirke til, at dette ikke sker. Det er sådan, jeg vil sige på det radikale venstres vegne.

Jeg kan ikke lade være med at sige til det ærede medlem hr. Poul Møller, at det undrer mig, at hans interesse for det politiske arbejde overvejende synes at koncentrere sig om de tidspunkter og de områder, hvor man kan komme til at give den oratorisk udtryk. Men det er ikke nok, der skal mere til.

Det radikale venstre har for sit vedkommende følt, at den økonomiske situation nødvendiggør handling nu. Det radikale venstre har følt, at hvor vigtigt man end kunne mene det var at få ændrede politiske vilkår, så var dette hensyn dog ikke så tungtvejende, at man i denne situation turde, for et ukendt tidsrum, udskyde løsningen af den økonomiske opgave, vi alle kender, og som alle i dag ser, at det er nødvendigt at løse.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 14.

Mødet udsat kl. 12^{18}.

Mødet genoptaget kl. 14.

Formanden: Medlem af folketinget Sigsgaard har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Finder ministeren det rimeligt, at en lærers fastansættelse gøres afhængig af frisure og klædedragt"?

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Derpå genoptoges forhandlingen om afgiftsforslagene og forslaget til udskrivningslov.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 3955).

Aksel Larsen: Det har jo været en lang og ond tid for befolkningen og en sen død for folketinget fra november til i dag, og så er vi endda ikke ved enden. Det hele må ses på baggrund af valgkampen og det billede, man under valgkampen oprullede for befolkningen, og de løfter, man gav befolkningen.

Når jeg tænker på valgkampen og valgløfterne, kan jeg ikke undlade at tænke på den højtærede statsminister, som i hvert fald meget højt og tydeligt lovede befolkningen, at hvis den ville være flink at gå hen og stemme, og navnlig stemme socialdemokratisk, så skulle vi få en bedre socialovgivning, og vi skulle få fuld folkepension til alle; børnetilskuddet skulle blive forhøjet og trukket ud af skattelovgivningen, så det kunne blive udbetalt direkte til forsørgerne; der skulle blive givet tillægspension til alle — det er vist efter lagkagesystemet det dér skal foregå — der skulle gives kompensation til tjenestemændene, hvis de ikke fik tillægspension; tjenestemændenes efterslæb skulle indhentes; der skulle bygges 50.000 boliger om året; der skulle investeres kolossale beløb i uddannelse, forskning o. s. v., og der skulle bygges en Store-Bæltsbro.

Der var noget for enhver smag, der var løfter om alt til alle. Fremskridtene skulle — det var det indtryk, man fik — være gratis, i hvert fald blev der ikke talt ét ord om, at det ville koste noget, og om at der ville komme en regning, og den højtærede statsminister talte slet ikke under valgkampen om, at der kunne være blot de ringeste økonomiske eller statsfinansielle vanskeligheder. Derimod gav han løfter om kildeskat og sambeskatningens ophævelse. Hvad kildeskatten angår, er det jo blevet ved løfterne om, at forslaget nok skal komme, og hvad sambeskatningens ophævelse angår, har vi fået et lovforslag, om hvilket den højtærede finansminister selv sagde, at det kunne ikke bruges.

Jeg må indrømme, at regeringen lovede ikke før valget direkte skattelettelser. Det overlod den til det konservative folkepartis valgmanifest, og de, der har stemt konservativt, har nu ikke gjort det helt i blinde, selv om det ærede medlem hr. Poul Møller tror det, for de kunne jo læse i det konservative valgmanifest, at der skulle gives direkte skattelettelser til forsørgere, til enlige, til invalider, til lønmodtagere og til flere andre kategorier — jeg vil ikke opremse dem alle.

Men det var før valget, og så kom valget, nu er det overstået. Og umiddelbart efter valget oplevede vi den højtærede statsministers gentagne indbydelser til venstre og de konservative om at gå sammen med regeringen bag lukkede døre for at finde ud af, hvad man nu skulle foretage sig. Der blev ikke noget af det, så vidt jeg har forstået, for på disse lukkede og fortrolige møder viste det sig, at statsministeren ikke selv havde nogen idé om, hvad han mente man skulle snakke om, og så kunne der jo ikke forhandles.

Så kom skattebuketten i november; 500 mill. kr. ville regeringen have i øjeblikkelige forbrugsskatter. Den fik kun 90 mill. kvartalet i 2 kvartaler, men ved samme lejlighed bebudede man, at der ville komme et krav om 1.500 mill. kr. i ekstra skatter i foråret, og det skulle komme, ved at man ville foreslå merværdiomsen indført. Nå ja, det måtte man droppe, fordi man indså, at selv om man i Sverige i flere år havde arbejdet med sagen og var kommet med en meget omfattende betænkning, og selv om man herhjemme havde skrevet en meget lille betænkning på grundlag af den svenske, var det ikke forberedt tilstrækkeligt til at lave et lovforslag.

[Aksel Larsen.]

Så fik vi den første forårsbuket på 1.200 -1.500 mill. kr. — man kan diskutere, hvor stort beløbet er, for der var jo nogle kompensationer i den — og mens vi forhandlede om den i udvalget, kom den højtærede finansminister og sagde, at det var for lidt; han måtte have 700 mill. kr. til, så han kom med buket nr. 2, hvorefter han på det allersidste har bebudet, at når man finder ud af, hvilke skatter der skal gå ind i den, vil han komme med buket nr. 3. Der er ikke noget at sige til, hvis man ude i befolkningen er ved at blive fortvivlet og siger: hellere en ende med forskrækkelse end en sådan forskrækkelse uden ende.

Men hvad der end er sket: det er naturligvis givet, at de udgifter, staten skal afholde, må den have indtægter til; den må have dækning for disse udgifter. Og videre: den må have det, selv om det ikke kan nægtes, at regering og folketing var noget letsindige forud for valget med hensyn til at vedtage love, der gav ekstra statsudgifter. Jeg nævner som eksempel loven om fuld folkepension til alle. Efter en opgørelse, vi har fået, vil det i det finansår, der begynder om et par dage, koste 152 mill. kr. at indføre denne. Hvis man ikke havde været så letsindig at vedtage loven om fuld folkepension til alle uden at bekymre sig om dækningen, havde man i hvert fald ikke stået over for denne udgift.

Desuden siger regeringen, at den må have et kasseoverskud på 1.200 mill. kr.; det er nødvendigt, fordi forbruget er for stort herhjemme, og det må begrænses. Jeg synes, det havde været bedre, om man i stedet for først at tillade, at folk fik mulighed for en forbrugsudvidelse, som man nationaløkonomisk anser for uforsvarlig, hvorpå man giver sig til at modvirke den gennem skatter, forbrugsbegrænsende foranstaltninger og kasseoverskud, havde sørget for, at denne forbrugsudvidelse ikke var blevet muliggjort gennem det, man kalder pengeudpumpning. Det forekommer mig, at det er noget i retning af Ebberød bank, og jeg tror også, de andre partier i princippet har erkendt, at det er rigtigt. Men på den anden side — det er altså åbenbart den måde, man vil arbejde på herhjemme, og derfor siger man: nu bliver forbruget for stort; det går galt med valutaen, hvis vi ikke tager reb i sejlene; og så kræver man 1.200 mill. kr. mere op i skatter, end staten egentlig har brug for og nedkuler dem i nationalbanken.

Nu er vi ganske klar over — som jeg tidligere har sagt — at man ikke i noget land kan tillade sig i det lange løb at have et større forbrug, end produktionen muliggør. Hvis man forsøger det alligevel, kan man prøve at klare sig ved at optage lån og få kreditter i udlandet. Men det går kun til en tid; derpå ruller inflationen videre i forstærket tempo. Pengene bliver mindre værd, der kommer vanskeligheder for produktionen, derved at omkostningerne forøges, det går ud over eksportmulighederne, og resultatet kan blive det, man på godt gammeldags kaldte krise med tilhørende arbejdsløshed.

Men jeg er ikke af den opfattelse, at det er hele befolkningens forbrug, der er for stort. Jeg er af den opfattelse, at en meget væsentlig del af befolkningen ikke har et for stort forbrug og ikke har mulighed for at gøre det for stort; men det er sådan, at væsentlige dele af befolkningen, som, ikke mindst takket være de love, der vedtages i folketinget, den praksis, vi har i dette land, har mulighed for at have et større forbrug end det, de burde have mulighed for.

Jeg tænker bl. a. på den umanerligt høje rente. Hvis man ikke havde tilladt, ja hjulpet med til, at renten steg så kolossalt — den er oppe på en halv snes procent for pantesikrede lån og i hvert fald 20 pct., hvad angår afbetalingskøb og den slags — hvis man ikke havde tilladt, ja, måske medvirket til, at rentefoden var kommet så højt i vejret, ville de, der kan anbringe penge på rente — hvad enten det nu er i form af obligationer, afbetalingskontrakter eller noget andet — have haft betydelig

[Aksel Larsen.]

mindre indtægter og have været nødt til at have et mindre forbrug; men de har på grund af den høje rente fået mulighed for en betydelig forbrugsudvidelse.

Noget lignende gælder dem, der på grund af den mangelfulde og — undskyld, jeg siger det — totalt tåbelige skattelovgivning har ekstra muligheder for at skrive mindre på deres selvangivelse, end de virkelig har tjent, og derved snyde i skat. Jeg vil egentlig ikke stemple sådanne som særlig ondsindede skattesnydere, men jeg ville ønske, det var sådan i dette land, at alle havde samme incitament som lønarbejdere til at være korrekte, når de skal udfylde selvangivelsen; men så ville naturligvis det offentlige, stat og kommuner, få betydelig større beløb ind i skatter.

Dengang vi for 3 år siden forhandlede om omsen, blev det oplyst fra regeringens side, at efter et beskedent skøn lå det sådan, at hvis vi fik indført en oms i detailleddet, ville man få så meget mere kontrol med de erhvervsdrivendes indkomster, at statens skatteindtægter automatisk ville stige med 500 mill. kr. Ja men man ved jo, at forholdet er det, at ikke alle betaler skat i forhold til deres indtægt. Hvis man sørgede for, at de gjorde det, ville staten og kommunerne få større indtægter, og så ville de pågældende ikke have mulighed for det i og for sig ulovlige ekstraforbrug, de nu har.

Jeg har villet nævne dette for at illustrere, at indkomstpolitik kan være mange ting, men indkomstpolitik kan også og bør også være indkomstfordelingspolitik, og hvis man tog noget af den utilladeligt store indkomst fra dem, der har den, blev der jo råd til, at andre kunne tillade sig en forbrugsudvidelse, og så behøvede man ikke at sige til lønarbejderne: nu skal I nøjes med en forbrugsudvidelse på 3 pct., for mere kan dette land ikke tåle som helhed for hele befolkningen. Det er i høj grad indkomstfordelingen og forbrugsevnen, det er galt med, og der er i hvert fald ét område, hvor der er underforbrug, et for lille forbrug, og det er boligområdet.

Alle partierne lovede under valgkampen, at nu skulle boligproblemet blive løst. Det er et halvt år siden, vi havde valg, og der er intet sket; men nu skal der altså ske noget. Man vil løse boligproblemet på den måde, at man fortsætter med at lade det nye boligbyggeri være dyrt og forhøjer huslejerne i det, man kalder den ældre boligmasse, hvorved forstås boliger, der er bygget til og med 1959. Ja, naturligvis er det en metode. Hvis man sætter huslejerne så meget i vejret, og hvis man sørger for, at huslejen i det nye byggeri stadig væk stiger, så ender det naturligvis med, at folk ikke har råd til at bo i disse boliger, så vil der blive ledige boliger nok, så kan der blive et frit boligmarked; det kan der blive derved, at man enten tvinger folk til at bo utilladelig dårligt, eller ved, at man overhovedet berøver dem muligheden for at have en lejlighed.

Men det er jo ikke den vej, vi skulle gå, og jeg tror ikke, der var nogen af vælgerne, hvad enten man anser dem for en fåreflok eller ej, der forestillede sig noget sådant, da man før valget lovede dem at løse boligproblemet. Noget af det mest geniale, jeg har set i retning af forslag om at klare boligproblemet, er i øvrigt de planer, der er udarbejdet i fællesskab eller trip, trap træsko af de tre vise mænd, af målsætningsudvalget og af boligministeriets arbejdsgruppe for huslejetilpasning med kontorchef Poulsen og professor Dich som de førende faktorer. Deres arbejde er mundet ud i et praktisk og detaljeret udarbejdet forslag om, at i den ældre boligmasse skal man stort set fordoble huslejen, men så skal man for at forhindre, at pristallet stiger tilsvarende, via kommunerne betale ¾ af huslejestigningen tilbage til de samme lejere, dog sådan at hvis de fraflytter disse boliger for at flytte hen i en mere moderne, skal denne refusion følge med, mens de, der flytter ind i den gamle lejlighed uden refusion, skal betale den dobbelte leje.

Man går endda så vidt i sine detaljer, at man siger, at hvis nogle af dem, som skal have de ¾ refunderet fra det offentlige, får en så betydeligt forøget indkomst, at det er socialt urimeligt, at de får de ¾ igen, så skal det skæres ned, men hvis de senere går hen og får en lavere indtægt, så skal de naturligvis have en forhøjet refusion! Det kan blive en ganske artig administration at følge med i det. Derfor tænker man sig, at det måske kunne gøres på en anden måde, nemlig ved hjælp af obligationer. De nuværende lejere i den ældre boligmasse, som

[Aksel Larsen.]

skal betale den fordoblede husleje, skal i stedet for at få direkte refusion have denne forhøjede husleje kapitaliseret og have udbetalt den i form af rentebærende obligationer beregnet efter en rente på 8 pct.; denne årlige rente på 8 pct. skulle så modsvare den omtalte $^{3}/_{4}$ refusion af huslejen.

Ja, hvis der var en halv snes tusinde arbejdsløse kontormedhjælpere her i landet, tror jeg virkelig, det ville være et genialt forslag, det ville være beskæftigelsesfremmende, men jeg er altså ikke sikker på, at det netop er i det fag, vi har brug for at skabe ekstra arbejdspladser, og det er mig ærlig talt ufatteligt, ikke blot at folk, der vil gå for at være fornuftige, oven i købet nationaløkonomer, kan udarbejde sådan noget, som er værre end Ebberød Bank, men også at man kan tage noget sådant så alvorligt, så man her i folketinget og i et 17 mands folketingsudvalg skal studere det og tage det under alvorlig overvejelse.

Formålet med det hele var jo i øvrigt at begrænse befolkningens købekraft ved at opkræve 1 milliard kr. mere i husleje og så lave fusk med pristallet, således at denne huslejestigning ikke indgik i pristallet eller kun indgik i pristallet med meget beskeden vægt.

Nu er denne komplicerede plan droppet ved de firkantede forhandlinger, og det viser sig, at blodet mellem socialdemokrater og venstre og konservative aldrig er så tyndt, at det ikke er tykkere end vand. Kunne man ikke lave det store skattepolitiske firkantede forlig, kunne man i hvert fald lave dette huslejeforhøjelsesforlig. Jeg er ikke inde i detaljer i det, også fordi jeg ikke har været med til disse forhandlinger, der til det ærede medlem hr. Poul Møllers afsky blev holdt bag lukkede døre med 8 deltagere, men jeg har jo forstået, at meningen er, at den 25 pct.s huslejestigning, man nu vil lovgive om, skal træde i kraft så omgående som muligt, og at den skal gælde for 2 år med mulighed for ekstra at regulere huslejen opad i denne periode. Når de to år er forbi, skal man årligt i løbet af en kort årrække bringe huslejen i den ældre boligmasse op, sådan at den bliver ca. fordoblet, altså i gennemsnit. Men så har man samtidig truffet visse aftaler — og det er dem, jeg ikke er bekendt med — om, hvordan man skal sikre, at denne huslejestigning ikke indgår med den fulde vægt i det løn- og pensionsregulerende pristal.

Naturligvis kan vi ikke forhindre, at de 4 partier i kraft af deres flertal gennemfører noget sådant, men jeg vil gentage, at det er jo ikke en måde at klare det på. Jeg ved udmærket vel, at der er en alt for stor afstand mellem huslejen i den ældre boligmasse og huslejen i det nye og dyrere byggeri. Det svælg, der er dér, bør vi se at få formindsket og helst få ud af verden, naturligvis med skyldig hensyntagen til lejlighedernes kvalitet. Vi foreslår imidlertid, at man gør det ved at nedsætte huslejen i det nye byggeri, ved at gøre det nye byggeri billigere.

Hvad det nye byggeri angår, så er det så dyrt delvis på grund af grundspekulationen, men navnlig på grund af den høje rente. Kreditforeningsobligationer i første prioritet må nu bære en reel rente på sådan noget som 8-9 pct., anden prioritet på ca. 9 pct., tredje prioritet gennem byggeriets sagnagtigt berygtede realkreditfond på ca. 10 pct. Bevares, selve rentesatserne er ikke så høje, de er på 6½-7 pct., men når kursen ligger i omegnen af 70, kommer vi op på den praktisk talt uhyrlige rente. Hvis man kunne få denne rente sat ned — og det har andre end vi også regnet ud — med blot gennemsnitligt 2 pct., ville huslejen falde med 20 pct., og man behøvede jo ikke at nøjes med at sætte den ned med 2 pct. Derfor har vi sagt, og det har vi stillet forslag om, at man via en boligfond skal udlåne til det samfundsnødvendige boligbyggeri på en sådan måde, at lånene ydes uden kurstab, og således at der er en fast rente på kun 4 pct. Det vil bevirke, at huslejen i det nye byggeri med det samme kan sættes ned med 25 pct., men det vil yderligere bevirke, at obligationsmarkedet bliver mindre belastet, så vil obligationskurserne i øvrigt stige, og det vil medføre en yderligere huslejenedsættelse. Det koster penge, det ved vi, og der er ingen tvivl om, at dette magiske tal på 1 milliard kr., man opererer med, når man taler om nødvendigheden af at forhøje huslejen, også går igen her. Det vil i hvert tilfælde i en årrække — måske 3-4 år, måske længere — koste 1 milliard kroner om året at skaffe de penge, der skal udlånes på den måde.

[Aksel Larsen.]

Her er det, vi foreslår, at det kan man bruge kasseoverskuddet til; og på vilkår, at man vil bruge kasseoverskuddet til dette fornuftige formål, er vi villige til at medvirke til et sådant kasseoverskud. Vi regner med, at det kun er det første par år eller 3, det er nødvendigt med så mange penge. Derefter vil det naturligvis ikke være nødvendigt med så mange, men lad os blot for det første år og også for det næste sikre et sådant kasseoverskud, som kun kan sikres ved, at man udskriver mere i skatter, end staten har brug for til sit drifts-, anlægs- og kapitalbudget, og lad os overføre så mange penge, som det er nødvendigt, til boligfonden.

Dermed tror jeg også man opnår den forbrugsbegrænsende virkning, man vil have, for det er sådan, som også det materiale, vi har fået i 17 mands udvalget, viser, at boligbyggeriet i meget ringere grad stiller krav til valutaen end anden produktion og andet forbrug herhjemme. Desuden går der jo nogen tid med at organisere dette boligbyggeri, det tager lidt tid, inden boligfonden kan begynde at låne penge med den kontraktive virkning, man efterlyser vil være til stede, men det er en nyttig bivirkning, en meget nyttig bivirkning. Det væsentlige er, at man på den måde ikke alene får bygget det tilstrækkelige antal boliger, men man får huslejen bragt ned, så at disse boliger kan udlejes, og det har ingen interesse, om man fortsætter med at bygge 39.000 boliger om året eller når op på statsministerens 50.000 boliger, hvis de kommer til at stå tomme, fordi huslejen er for stor.

I øvrigt mangler der såvel på boligbyggeriets område som på alle mulige andre områder i dette land plan og perspektiv. Jeg har tilladt mig at stille et spørgsmål til regeringen og spørger: hvor stort er boligbehovet i dette land? Og jeg har tænkt mig, at jeg kunne få en oplysning udtrykt i tal: hvor mange mangler boliger, og hvor stort behov er der for sanering? Hvor mange boliger bør der følgelig bygges årlig i de kommende år? Jeg fik et notat, som storstilet sagde, at boligbehovet afhang af huslejens størrelse og af folks penge og lignende ting, og det vidste jeg aldeles udmærket i forvejen. Men det, jeg ønskede, var at få oplyst: hvor mange boliger er der brug for at bygge? Og det aner regeringen ikke.

Jeg har den opfattelse — jeg kan ikke nærmere begrunde den — at boligbehovet ikke er så stort, som man hidtil har antaget. Meget af det på papiret stående boligbehov består deri, at folk er skrevet op mange forskellige steder som boligsøgende; men naturligvis, når man så tænker på dem, der bor i dårlige lejligheder, når man tænker på dem, der bor i huse, som burde saneres, bliver der alligevel et ekstra boligbehov. Men man skal være varsom. Man skal passe på, at man ikke kommer til at forcere byggeriet af oven i købet dyre boliger så meget frem, at man kommer til st stå over for noget, der kan minde om et byggekrak, og arbejdsløshed i byggefagene. Lad os få bygget det nødvendige antal boliger, men lad os være klar over, at det har ikke stor interesse, hvis de skal være så dyre som dem, man er i gang med at bygge nu.

Vi er som sagt villige til at sikre et kasseoverskud, gerne på en milliard eller 1.200 mill. kr., hvis man vil gå ind på vor tanke om derigennem at finansiere huslejens nedsættelse i det nye byggeri. Men der er jo andre — der er i hvert fald nogle — som slet ikke vil være villige til at sikre et anstændigt kasseoverskud, og det er venstre og de konservative, der siger, at det skal vi ikke have; vi skal have forøget privat opsparing.

Hvad det spørgsmål angår, findes der jo to slags mennesker her i landet. Der findes dem, der må spare, og dem, der er i stand til at spare op, og det er de sidste, man vil begunstige. Derfor har vi hidtil haft en række opsparingsbegunstigende ordninger for folk, der får skattelettelse, hvis de vil være så flinke at spare op på den ene eller den anden måde, og man efterlyser stadig væk fra venstre og de konservative nye begunstigelser af opsparing, nye metoder, og regeringen synes desværre at være villig til at imødekomme disse ønsker.

Jeg foreslår folketinget at studere omhyggeligt det materiale, der er kommet som bilag til buketudvalgets betænkning. Der findes også et notat fra regeringen om, hvor meget de private opsparinger har hjulpet hidtil. Regeringen kan naturligvis ikke beregne det nøjagtigt, den må skønne, og den har skønnet, efter min og mange andres mening yderst optimistisk, når den siger, at ordningen med kapitalbindingskonti — den ordning, at man indtil et beløb af 1.500

[Aksel Larsen.]

kr. kan sætte penge ind på en kapitalbindingskonto i en bank eller sparekasse, og så har man lov at trække de 1.500 kr. fra i sin skattepligtige indkomst på selvangivelsen — har bevirket, at der er blevet bundet på kapitalbindingskonti ca. 200 mill. kr. om året i nogle år.

Videre siger notatet, at de fleste af disse penge imidlertid ikke er nyopsparing; de er simpelt hen taget fra andre konti i de pågældende banker og sparekasser. Man beregner optimistisk, at måske er 50 mill. kr. af de 200 mill. kr. virkelig nyopsparing, men så er man opmærksom på, at man har måttet give disse sparere, både de reelle og de fiktive sparere, skattelettelser for et beløb på tilsammen 60 mill. kr. Det vil sige, at stat og kommuner forærer 60 mill. kr. bare for at få en privat nyopsparing på 50 mill. kr.

Hvad angår andre former for opsparing, siger notatet, at dér ligger det omtrent ligesådan. Når dette er tilfældet, synes jeg, at man burde holde op med disse metoder. Hvis det virkelig var nyopsparing, ville det sige, at staten gav dem, der er i stand til at spare, skattelettelser, som så må betales af dem, der ikke er i stand til at spare op. Og staten har jo brug for sine penge. Men det er oven i købet sådan, at staten og kommunerne betaler mere ud til folk, end de reelt har nyopsparet, for at få noget, som man kalder opsparing.

Ja, nu vender venstre sig ved det ærede medlem hr. Henry Christensen imod regeringsforslaget om 20 pct.s forhøjelse af aktieselskabsskatten. Han siger, at det er farligt af den grund, at det vil bevirke, at der bliver mindre opsparing i samfundet, for når aktieselskaberne skal betale så meget mere i skat, kan de ikke spare op for at investere i virksomhederne. Ja men det gør de jo alligevel ikke. Det, de velkonsoliderede og fornuftige aktieselskaber gør, er, at de fører en udbyttepolitik med begrænsning. Selv om de så betaler 8, 10, 12, 15, måske 20 pct. i dividende om året af den nominelle aktiekapital, er det i forhold til deres overskud alligevel beskedent. Resten af overskuddet opmagasinerer de på den ene eller den anden eller den tredje måde. At dette sker, at selskaberne bliver mere og mere velhavende, kan man se af børskurserne.

Når der så er gået en passende tid — skal vi sige 2, 3, 4, 5 år — udvider man aktiekapitalen og tilbyder de gamle aktionærer, at de kan købe de nye aktier til pari eller til en kurs af 102 eller 105, selv om børskursen er 385 eller 700. Ja men det vil sige, at man på den måde giver aktionærerne et udbytte, som ikke beskattes som indkomst, altså omtrent er skattefrit. Det er de metoder, der anvendes. Det vil altså sige, at man ikke investerer disse penge, men kun en lille del af dem, man sparer op, blandt andet på grund af den lave aktieselskabsskat; og blandt andet af den grund synes vi, det er yderst rimeligt, at man forhøjer aktieselskabsskatten. Vi synes det også af en anden grund. Som enhver her i folketinget ved, er Danmark måske det land i Europa, der har den laveste selskabsskat, og når aktieselskaberne klarer sig så godt i Sverige og i England og i andre lande, hvor man har en højere selskabsskat, så skal man ikke komme og fortælle, at det går helt galt med Danmarks erhvervsliv, hvis vi foretager en beskeden forhøjelse af selskabsskatten i Danmark.

Hvad regeringens afgiftsbuket angår, så var jo mange af de forslag, regeringen kom med i februar, ganske gode; ja, mange af dem var ekstra gode, fordi de simpelt hen var lånt fra os; det var ideer eller forslag, vi tidligere var fremkommet med. Vi under imidlertid gerne regeringen dette; vi har intet imod, at den overtager vore forslag og ideer og kommer frem med dem som lovforslag. Vi blev endda glædeligt overrasket, da det endte med, at den højtærede finansminister kom til udvalget og sagde, at han havde faktisk indset, at nu måtte han følge de råd, han havde fået fra det ærede medlem hr. Baunsgaard og mig om at udskrive en ekstra indkomstskat.

Når vi er kommet med den idé, er det, fordi vi er klar over, at forbrugsskatter har den kedelige egenskab, at de vender den tunge ende nedad. Skal vi have forbrugsskatter — og vi vil ikke afvise alle forbrugsskatter — så vil vi have dem afbalanceret ved hjælp af de direkte skatter, som dog i hvert fald, selv om skattelovgivningen er mangelfuld og skatteligningen

[Aksel Larsen.]

ikke effektiv, er progresive. Det havde finansministeren åbenbart også indset, hvorfor han kom med sit forslag eller med en bebudelse af et forslag om en ekstra indkomstskat. Men det er på en eller anden måde forsvundet i det store intet under forhandlingerne mellem de 8 mænd bag de lukkede døre.

Det er imidlertid ikke helt igennem den oprindelige buket, vi står over for. Den er blevet forandret, og den er blevet forringet, og det er sket under de firkantede forhandlinger.

Jeg har med interesse hørt det ærede medlem hr. Poul Møllers fordømmelse af og fortrydelse over disse forhandlinger, og jeg har forstået, at han er meget ked af, at han indlod sig på noget sådant for 3 år siden, da man forhandlede sig til rette om omsforliget. Det ærede medlem mener, at han dengang blev snydt af regeringen, og jeg vil såmænd ikke modsige ham, men det burde han have forudset. Jeg forstår blot ikke, at han så nu gik ind i nye firkantede forhandlinger. For øvrigt må jeg sige, at jeg vil gerne vide, om fordømmelsen af sådanne forhandlinger, af en sådan måde at forberede lovgivningsarbejdet på, virkelig skal tages alvorligt, om det ærede medlem hr. Poul Møller også vil sige: det var yderst forkert, at vi ved fortrolige forhandlinger mellem de 4 partier i sin tid lavede forsvarsforliget. Hvis det ærede medlem virkelig skulle mene det, så kan vi måske blive fri for, at regeringen påberåber sig, at den ikke kan nedsætte forsvarsudgifterne på grund af en „gentleman's agreement" bl. a. med det ærede medlem hr. Poul Møller.

At det, man laver nu — og det har man jo lavet før — er i strid med demokratiets spilleregler, at det er en negligering af folketinget, at det nedsætter folkestyret og folketinget i befolkningens omdømme, er ganske klart. Dertil kommer oven i købet, at det var så inderlig upraktisk, for så vidt jeg har forstået, er der ikke foregået andet ved disse 8 mands forhandlinger, end hvad der lige så godt kunne være foregået i 17 mands udvalget. Resultatet var formodentlig ikke blevet værre, men det havde måske haft en lille mulighed for at blive lidt bedre. Nå, det er der ikke noget at gøre ved. Det er naturligvis statsministeren, der har hovedansvaret; han ville absolut som så ofte før slutte forlig med venstre og de konservative, og han strakte sig under forhandlingerne så langt, at han blot for at få lov til at fortsætte at regere tilbød at regere på venstres og de konservatives politik.

Hvorfor forhandlingerne brast, er mig ikke helt klart. Det ærede medlem hr. Peter Nielsen udtrykker sin dybe beklagelse af, at forhandlingerne brast. Det ærede medlem hr. Henry Christensen siger, at venstre var redebon til at slutte et firkantet forlig, og det ærede medlem hr. Poul Møller har, så vidt jeg forstod ham, sagt, at hvis man blot kunne have fået et tilsagn om, at meromsen skulle træde i kraft fra den 1. oktober, så havde det været i orden.

Hvad det sidste angår, må jeg måske have lov til med det samme at sige, at det sikkert er en teknisk og administrativ umulighed, så hvis det virkelig var det ærede medlem hr. Poul Møllers og de konservatives betingelse, kan den kun være fremsat for at kunne slippe ud af forhandlingerne, som man i forvejen åbenbart ikke kunne lide. Jeg har den opfattelse, at en væsentlig grund til, at der ikke blev noget firkantet forlig, er, at såvel venstre som de konservative nu, i hvert fald siden valget, har angrebet regeringen på det heftigste og har fortalt deres vælgere og tilhængere, at dette er en umulig regering, som man ikke kan have tillid til, som man ikke kan samarbejde med.

Jeg må indrømme, at regeringen har givet dem uendelig store muligheder for at komme med konkret kritik, men når man gør det, aflejrer der sig en stemning blandt ens vælgere, og så kan man komme i den situation, at man er fanget i sin egen agitation, og at man under pres af sin egen organisations ledere og redaktører rundt i landet er nødt til at finde et eller andet grundlag for at springe fra, men jeg beklager ikke, at det var sådan; jeg er glad for det.

Hvad meromsens indførelse angår, kan man tvistes om, hvor hurtigt det kan ske, men jeg har forstået, at de 4 partier er enige om, at vi skal have meromsen indført og derigennem have afløst den nuværende engrosoms. Dog er der vel en mulighed for, at det radikale venstre stadig væk har en

[Aksel Larsen.]

kærlighed til en almindelig omsætningsafgift i detailleddet. Det skal man så forhandle om i den nye trekant, hvis det er en trekant, og se, hvad der betaler sig bedst, hvad der giver staten flest indtægter, mest kontrol med skatteyderne og den mest smidige administration.

Jeg ved ikke, hvad der kommer ud af det, men hvad meromsen angår, vil jeg gerne se barnet, før jeg tager stilling til det. Jeg har det sådan med så mange løfter og bebudelser, også når det drejer sig om et lovforslag om kildeskat, at jeg gerne vil se det, før jeg siger, om jeg synes, det dur. Det var let med forslaget om ophævelse af sambeskatningen, det duede ikke, da vi fik det at se. Lad os se, om et meromsforslag, hvis det kommer, virkelig kan aflaste på andre områder. Lad os se, om det kan udarbejdes, så at administrationen er tilstrækkelig smidig, og om kontrollen bliver vandtæt, så man virkelig på den måde også får indkomstskatterne ud af de erhvervsdrivende i forhold til deres reelle indkomst. Lad os se, om det kan udarbejdes sådan, at det bliver ledsaget af de tilstrækkelige sociale kompensationer, hvilket i det væsentlige må ske via den direkte skat. Hvis det opfylder sådanne forudsætninger, tror jeg nok, at jeg vil være villig til at indgå i forhandling om det. Ja, det vil jeg naturligvis under alle omstændigheder, men så vil jeg indgå i forhandling om det i en anden stemning end ellers, men vi kan ikke udtale os om det, før vi, som jeg sagde før, har set barnet.

Det, vi har nu, er den reviderede skattebuket med bebudelse af skattebuket nr. 3, og alene dette sidste forhold gør det egentlig lidt svært at skulle tage endelig stilling til det foreliggende. Den reviderede skattebuket ligner forligsskitsen. Det er stort set det forligstilbud, statsministeren gav til venstre og de konservative, og det er noget, som stemmer til eftertanke.

Det var i de gode, gamle dage, da udvalgsmedlemmer ikke havde så travlt med at rende til dagspressen og fortælle, hvad der skete i udvalget, en skik i folketingsudvalget, at man havde lov til at fremføre, hvilke ideer man ville. Hvis det viste sig, at de ikke var gennemførlige, ikke duede, eller hvis de ikke kunne vinde tilslutning, havde man lov til at springe fra dem og gå tilbage til sit, om jeg så må sige, principielle standpunkt. Jeg opfatter sådanne fortrolige forhandlinger som dem, der var før, derhen, at også dér måtte man fra forskellig side kunne komme med tilbud til hinanden, og blev de ikke accepteret, måtte man kunne springe fra.

Men det har regeringen altså ikke ønsket; den er blevet stående i alt væsentligt ved det tilbud, den gav venstre og de konservative i de firkantede forhandlinger. Man har givet buketten langt mere overvægt over mod de indirekte skatter, man har oven i købet føjet en ny skifting til, en forhøjelse af skatten på elektriske lamper og på sikringer. Her må jeg sige om denne skifting — og vi agter naturligvis at stemme imod den — at man skal være klar over, at der ikke er noget andet land, der har skat på elektriske lamper og sikringer. Her er vi lige så enestående, som vi er, hvad skattefradragsretten angår. Dernæst skal man være klar over, at staten og kommunerne — kort sagt det offentlige — er storforbrugere af elektriske lamper og ikke mindst af lysstofrør. Det vil altså sige, at man vil flytte pengene fra en lomme til en anden. Når man opererer med et provenu på 20 mill. kr. om året, kan man godt skære det ned til det halve, for det bliver det reelle provenu.

Lad mig endelig gøre opmærksom på, at Sverige ikke ligger så langt herfra. Dér har man ikke lampeskat, og man kan fra Helsingør, fra København og fra mange andre danske byer, når man alligevel tager over Sundet, foruden at købe mandler, og hvad man ellers vil købe, også købe elektriske pærer at tage med herhjem. Jeg er ikke sikker på, at det gavner nationaløkonomien; og at det vil bringe provenuet af denne skatteforhøjelse ned, er så givet.

Jeg må tilføje, at noget af det mest umoralske og uforsvarlige, man har haft her i landet, var indførelsen af skat på elektriske sikringer. Det bliver naturligvis værre, når man fordobler den. Jeg tillader mig at foreslå til overvejelse — det kan nås ved tredje behandling — at man indfører en bestemmelse, der forbyder import, fremstilling og forhandling af stanniol her i landet. Hvis man så også kan forhindre, at der indsmugles stanniol, og hvis man kan

[Aksel Larsen.]

få alt eksisterende stanniol beslaglagt og tilintetgjort, har man måske en sikkerhed for, at folk ikke reparerer havererede sikringer for at spare skatten. Men ellers er jeg bange for, at brandfaren her i dette land vil stige betydeligt, når man nu fordobler skatten på elektriske sikringer.

Regeringen tager lovforslagene om arveafgift og annonceskat tilbage. Ja, jeg erkender, at det om annonceskatten ikke var ideelt udformet; men det var begyndelsen til en reklameskat, og derfor synes jeg ikke, vi kan affinde os med, at man trækker forslaget tilbage, heller ikke selv om venstre og de konservative har sagt, at de ikke vil have den. Men jeg forstår altså, at såvel det ærede medlem hr. Baunsgaard som det ærede medlem hr. Westerby har sagt, at de ikke vil have den forhøjede arveafgift, og at de ikke vil have annonceskatten.

Jeg ved ikke, hvad der skal ske med lovforslaget om særlig indkomstskat på fortjenesten ved aktiesalg, og jeg ved ikke, hvad der skal ske med de forslag, der er kommet fra regeringens side om mere menneskelige og rimelige afskrivningsregler og nedsættelse af afskrivningsprocenten, såvel som med det, der er bebudet, hvad afskrivningsreglerne angår. Måske kan vi få oplyst af den højtærede finansminister eller måske af det ærede medlem hr. Westerby, om denne beskedne ekstraskat på fortjeneste ved aktiesalg skal blive til virkelighed, og om der skal gøres noget ved afskrivningsreglerne — for det bliver vel det ærede medlem hr. Westerby, der skal afgøre det.

Man har solgt progressionen på folkepensionsbidraget. Vi er ikke tilhængere af et særligt folkepensionsbidrag på skattebilletten, og vi er ikke tilhængere af dets forhøjelse. Men når der nu var en progression i det, blev det dog nogenlunde acceptabelt. Den er forsvundet til ære for venstre og de konservative. Jeg ved ikke, om det også var til ære for de radikale.

Man er gået ind for en huslejeforhøjelse. Man er gået ind for ekstra posttakster og højere brevporto på et tidspunkt, da man skærer investeringerne i postvæsenet ned. Nu skal altså brevportoen bruges som en indirekte skat. Man har oven i købet solgt benzinforhøjelsen, skønt det ærede medlem hr. Peter Nielsen her holdt en hjertegribende tale om, at bilkørsel er luksus, og derfor burde vi have benzinskatten forhøjet.

Til gengæld er regeringen naturligvis gavmild. Den vil komme med forslag om kontant landbrugsstøtte på 310 mill. kr. Det er også noget, som efter vor mening kan spares. Man kunne i stedet støtte landbruget på anden måde, nemlig ved at udlåne til bygningsmodernisering og til modernisering af landbrugets produktionsmidler o. s. v., men regeringen foretrækker at give kontante penge. Det gør jo, at buketten som helhed ikke virker særlig godt på os, og det påvirker naturligvis vor stilling ikke blot til buketten som helhed, men også til enkelte af de lovforslag, der indgår i buketten.

Vi har også måttet hæfte os ved, at regeringen siger, at den vil spare. Det er ikke noget, den selv har hittet på. Det var noget, venstre og de konservative krævede, og regeringen var villig. Den udarbejdede et notat om besparelser, og en del af disse besparelser ser vi os i hvert fald ikke i stand til at støtte. Man vil spare 500.000 kr., ½ mill. kr., på støtten til nationalt kulturelt arbejde. Jeg forstår ikke, at folketingets partier kan gå med til noget sådant. Man vil spare på undervisningen, på skoler, læreanstalter o. lign. En af de store nedskæringer foregår netop på undervisningsministeriets budget, til trods for at både regeringen og folketingets partier har erklæret, at undervisningssektoren er den, man bør investere mest i. Man vil spare på socialministeriets budget, navnlig hvad angår børne- og ungdomsforsorg. Ja, det er jo ikke noget, der ellers skal afstemmes i folketinget. Det er noget, regeringen sådan set administrativt er herre over, men da der nu har været forhandlet, da der foreligger notater fra regeringen desangående, mener jeg, at vi i folketinget må have ret til at udtale vor mening om det. Jeg vil altså udtale min mening om det og tillader mig derfor at fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Folketinget henstiller til regeringen ikke at gennemføre de påtænkte besparelser vedrørende børne- og ungdomsforsorgen på socialministeriets budget og ved-

[Aksel Larsen.]
rørende skoler og læreanstalter på undervisningsministeriets budget
og fortsætter dermed behandlingen af den foreliggende sag."

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår i den efterfølgende debat.

Aksel Larsen: Jeg anbefaler folketinget at vedtage dette forslag om motiveret dagsorden, så regeringen i hvert fald kan få direktiver om, at der på disse områder ikke skal spares.

Samtidig vil jeg udtale min alvorlige betænkelighed ved, at man skærer ministeriet for offentlige arbejders budget ned ud over, hvad der skete ved finanslovforslagets udarbejdelse. Ikke alene vil man spare ekstra, betydelige beløb på de nødvendigste vejanlæg, men man vil også spare på investeringerne i postvæsenet og statsbanerne, til trods for at disse investeringer er yderst nødvendige og ville give muligheder for rationel og billig drift senere hen.

Der er imidlertid et område, hvor man ikke vil spare, og det er militæret. Ja, jeg ved godt, at der i notatet står, at der på forsvarsministeriets budget skal spares 23½ mill. kr. Nu skal man imidlertid tage i betragtning, at de 3½ mill. kr. er til fyr- og vagervæsenet, og noget sådant er jo ikke særlig militært. Dernæst skal man tage i betragtning, at de 10 mill. kr., som man vil spare på infra-structure — det er noget i forbindelse med NATO — kunne man alligevel slet ikke komme til at give ud, så det er en rent fiktiv besparelse. Tilbage bliver kun 10 mill. kr., som man i hvert fald lover at man vil spare på anskaffelse af materiel, granater og den slags. Det hjælper nu ikke så meget, når der i finansudvalget ligger et andragende fra forsvarsministeren om at få bevilget 20 mill. kr. ekstra alene til ekspropriationer ved Oksbøl, og når vi af bitter erfaring ved, at året igennem kommer forsvarsministeren til finansudvalget og skal have så 10 milll. kr., så 15 mill. kr. og så et andet beløb. Vi synes, at man kunne spare her. Jeg erklærer mig fuldkommen enig med det ærede medlem hr. Baunsgaard og håber, at det ærede medlem hr. Baunsgaard vil være med til at give regeringen et direktiv om, at skal der spares på de civile områder, skal der også spares på det mlitære område. Jeg tillader mig derfor yderligere at fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Folketinget opfordrer regeringen til at gennemføre væsentlige besparelser på de militære drifts- og anlægsbudgetter
og fortsætter dermed behandlingen af den foreliggende sag."

Formanden: Det er en helt usædvanlig ting, at der stilles 2 forslag til motiveret dagsorden, idet man jo på forhånd skulle tro, at det først vedtagne ville standse det efterfølgende. Forslaget lyder:

„Folketinget opfordrer regeringen til at gennmføre væsentlige besparelser på de militære drifts- og anlægsbudgetter
og fortsætter dermed behandlingen af den foreliggende sag."

Også dette forslag indgår i forhandlingen.

Aksel Larsen: Jeg skal vel afholde mig fra på nogen måde at polemisere mod tingets højtærede formand, men et forslag til dagsorden, som siger, at man fortsætter behandlingen af den foreliggende sag, kan ikke udelukke andre dagsordensforslag fra at komme til afstemning, og jeg formoder, at tinget med sin vante intelligens har regnet ud, at jeg ikke kunne stille et dagsordensforslag om at undlade besparelser på de civile budgetter og samtidig om besparelser på de militære budgetter, for så ville man fra forskellig side kunne sige: den ene halvdel kan vi godt lide, så den ville vi gerne have stemt for, men da vi er modstandere af den anden halvdel, kunne vi desværre ikke stemme for den. Jeg synes, folketinget skal have mulighed for at tage stilling dels

[Aksel Larsen.]

til undervisnings- og socialministeriets udgifter på den ene side, dels til de militære udgifter på den anden side.

Men lad mig så i øvrigt sige, at det ærede medlem hr. Peter Nilsen er irriteret over, at vi har foreslået børnetilskuddet forhøjet ud over, hvad regeringen har foreslået, og siger, at det er de sædvanlige overbud, og det er det princip, vi kender fra socialistisk folkeparti. Ja, det kender vi også fra regeringen. Når vi foreslår 600 kr. i lønmodtagerfradrag, kommer regeringen og siger 800 kr., og vi bebrejder ikke regeringen dette, men så må vi virkelig også kunne tillade os at komme med forslag om større børnetilskud. Men desuden er det sådan, at vi hele tiden har ment, at børnetilskuddet var for lavt, og at det burde forhøjes, uanset hvad man ellers gjorde, og så synes vi, det er for lidt at komme med en forhøjelse på 150 kr. pr. barn, idet man siger, at det giver kompensation for de nye forbrugsafgifter.

Hertil kommer yderligere, at regeringen har droppet persontilskuddet. Det beklager det ærede medlem hr. Peter Nielsen, men alligevel vil det ærede medlem ikke være med til at føre alle persontilskudspengene over til børnetilskuddet. Det havde vi gerne set, og vi kunne sådan set godt have foreslået en forøgelse af børnetilskuddet ikke med 200 kr., men med 250 kr. Så havde pengene passet. Men så er jeg bange for, at vi yderligere var blevet bebrejdet af det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at vi kom med helt fantastiske overbud. Derfor har vi tilladt os at begrænse os til dette.

Nå, regeringen har jo åbenbart skaffet sig et flertal for sin reviderede buket, og det er ikke min opgave her at blande mig for meget i diskussionen om de to afhoppere fra venstre. De må naturligvis selv om, hvorvidt de mener, de kan stå model til det, de har gjort. Jeg tror ikke, det volder venstre nogen sorg, selv om det måske volder nogen irritation i øjeblikket, og så må regeringen naturligvis selv om, om den virkelig tror, at dens anseelse vil vokse, når den klarer sig på den måde. Jeg kunne fristes til at bruge et citat fra en roman, jeg læste som dreng; den hedder „Quo vadis?", og dér forekommer en udtalelse møntet på Nero, der glæder sig over Roms brand. Så siger Petronius til ham: „Synet er dig værdigt, som du er synet værdig." Jeg vil ingenlunde sammenligne den højtærede statsminister med Nero, og her drejer det sig ikke om Roms brand, men dog sige, at det ærede medlem hr. Westerby er statsministeren værdig, som statsministeren er det ærede medlem hr. Westerby værdig.

Regeringen har skaffet sig et flertal ved hjælp af de to afhoppere fra venstre og ved hjælp af sin gamle, prøvede radikale sutteklud, som forgæves søger at komme til at sige „goddag, og skal vi så være gode venner?" til venstre og de konservative. Ja, der var engang en prøvet parlamentariker, som stod på denne talerstol og talte om det radikale venstre, og han sagde, at når man ser på, hvad der foregår på Københavns rådhus, har man indtryk af, at deroppe er de radikale frie mænd, som ånder ved lunger, men her i folketinget synes de at være en art undervandslevende væsener, der ånder ved gæller. Jeg troede, fordi det ærede medlem hr. Baunsgaard så mange gange siden valget har stået og lagt luft mellem sig og regeringen, at nu var det radikale venstre ved at blive frie mænd, der åndede ved lunger, men jeg må indrømme, at de småting, det ærede medlem hr. Baunsgaard kom med nu, ikke giver et sådant indtryk, slet ikke da han uden at ville i regering alligevel vil være med i en regeringstrekant. Det skulle jeg da naturligvis være glad for, hvis det radikale venstre så hjalp med til at gøre regeringens skattepolitik, socialpolitik og boligpolitik bedre, end den er, men det synes jo ingenlunde at være tilfældet.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard havde ellers bebudet, at han ville komme med en række storstilede forslag, men når det kun drejer sig om 6 øre på benzinen, der ikke må lægges på, og om, at en skæringsdato skal rykkes fra den 16. til den 26. marts, virker det straks noget mindre storstilet.

Jeg forstår, at regeringspartiet og det radikale venstre ikke ønsker valg nu, og det er medvirkende til, at det er gået, som det er. Det er muligt, at der er andre, der heller ikke ønsker valg.

Når det ærede medlem hr. Baunsgaard imidlertid siger, at folketinget er uarbejdsdygtigt efter sidste valg, så mener jeg, at han burde være med til at sørge for at skaffe en anden sammensætning af folketinget. Det ville være ansvarsbevidst. Jeg er over-

[Aksel Larsen.]

bevist om, at det store flertal af vælgerne efter det, de har oplevet gennem de sidste 6 måneder, gerne tager et nyt folketingsvalg i utide med mulighed for, at vælgerne kunne sige deres mening, og med mulighed for, at vi dermed kunne få ikke blot et arbejdsdygtigt folketing, men et folketing, som måtte handle under indtryk af det, de har fået besked på af vælgerne, så vi slap for at få en politik som den, der nu er indledt.

At utilfredsheden ude i befolkningen er meget stor, det ved enhver; at det er et spørgsmål om tillid, ved enhver. Man har skældt en hel del ud på dem, der protesterede mod kunstfonden og støtten til kunstnerne. Jeg tror, det er uberettiget. Jeg tror, at det, der skete i den forbindelse, kun var den svageste sikkerhedsventil, der gik, sikkerhedsventilen for befolkningens utilfredshed. Umiddelbart efter det kom der en række såkaldt ulovlige strejker; men man må da være klar over, at arbejderne har ingen anden måde at skaffe sig dækning på i utide, når man lægger yderligere byrder på dem, end den metode, som buschaufførerne i Ålborg anvendte. Man må også være klar over, at dette her dæmper ikke utilfredsheden. Det gør den større.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen og det ærede medlem hr. Poul Møller har fremsat et forslag til dagsorden, som vi ikke kan tilslutte os. Vi kan ikke tilslutte os det, fordi det siger, at der skal sikres en fast og sammenhængende økonomisk politik. Vi er nemlig ikke i tvivl om, hvad venstre og de konservative mener dermed, og vi vil ikke stemme for noget, hvorved vi konfirmerer deres politik. Men vi vil heller ikke stemme for det, fordi vi synes, at de lovforslag, som vi nu behandler, skal til afstemning. Hvis et forslag, der siger, at folketinget går over til næste sag på dagsordenen, bliver vedtaget, så er alle de foreliggende lovforslag bortfaldet, og vi ønsker disse afstemninger.

Og så må jeg måske tillade mig at sige, at det havde vel nok været lidt mere berettiget, om man havde stillet et langt kortere forslag til dagsorden, som jeg ikke skal stille, men det skulle være omtrent sålydende: med henblik på statsministerens forlig med de to afhoppere fra partiet venstre undlader folketinget at give udtryk for sin mening om regeringens anseelse.

Jeg skal slutte med at sige, at det ærede medlem hr. Peter Nielsen havde en afslutning på sin tale, som tåler at blive gentaget. Han sagde: der er skabt et parlamentarisk flertal for, at de gode tider kan videreføres. Det foreslår jeg at det ærede medlem går ud og fortæller arbejderne i Nørresundby; jeg tror ikke, de vil forstå ham.

Formanden: Når jeg lytter til det billedsprog, der anvendes her i dag, må jeg nære en stigende ængstelse.

Iver Poulsen: Det ærede medlem af venstres folketingsgruppe hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) sagde ifølge venstrepressen den 17. januar i Herning, at han indrømmede, at folketingets sammensætning let kunne blive en fare for folkestyret. Den korte tid, der er gået siden da, har vist, hvor hurtigt det ærede medlem fik ret.

Et andet æret medlem af tinget, hr. Poul Sørensen, sagde ligeledes i Herning efter valget den 22. september, at begrebet de 4 gamle partier nu er en historisk betegnelse. Ifølge referatet i Jyllands-Posten for 16. november sidste år — hvorfra jeg beder om tilladelse til et kort citat — sagde det ærede medlem videre:

> „Vil statsministeren samle partiernes ledere til orienterende drøftelse uden for folketingssalen, kan han ikke mere indkalde de 4 gamle partier. Han må tage de uafhængige og Aksel Larsen med — og så er det i denne forbindelse underordnet, om man kan lide Aksel Larsen eller de uafhængige. Der kan ikke mere skabes nogen venneklub".

Selv om firepartiklubben ikke ligefrem endte som nogen venneklub, har de sidste uger vist, hvor hurtigt det ærede medlem hr. Poul Sørensen desværre fik uret. Statsministeren kunne på grund af folketingets sammensætning forsøge også denne gang at danne en venneklub, og den slags klubber er en fare for folkestyret, for det er i modstrid med folkestyrets idé, at de store og stærke ordner tingene under bordet uden så meget som at høre på, hvad mindretallet eventuelt har at sige. Sådan noget svækker interessen for og tilliden til folke-

[Iver Poulsen.]

styret, og derfor ville det være i folkestyrets interesse, om folketinget fik en anden sammensætning, så at det blev hele folketinget, der drøftede problemerne, og ikke blot såkaldte topfolk i toppartier.

Denne klubdannelse med udelukkelse af folketingsmedlemmer, der er indvalgt her i tinget på samme betingelser og med samme ret som alle andre medlemmer, er ikke blot en hån imod de folketingsmedlemmer, der lukkes ude fra forhandlingerne, men det er også en fornærmelse imod de vælgere, der har indvalgt de udelukkede. Jeg finder, det er en hån. Andre ser lidt hårdere på det; således så jeg i går i Information et læserbrev, hvori man betegnede den anvendte fremgangsmåde som en flabethed mod vælgerne og mod folketinget, og jeg kan kun give denne vælger ret og opfordre regeringen til at holde op med at praktisere udemokratiske metoder, som vælgerne med rette anser for flabetheder rettet mod dem.

Her vil jeg gerne indføje, at jeg naturligvis med stor interesse hørte den ærede konservative ordfører, hr. Poul Møller, der netop omtalte forholdet med de lukkede døre og forsvarede demokratiet på en sådan måde, at jeg i hvert fald ikke kunne have gjort det så godt.

Jeg finder det naturligvis beklageligt, at den borgerlig-liberale front ikke holdt, men slog en beskæmmende revne i venstrefløjen. Partipolitiske betragtninger skal jeg selvfølgelig helt afholde mig fra at komme ind på, for her drejer det sig om andet og mere end partipolitik, her drejer det sig simpelt hen om folkestyrets anseelse. Den slags manøvrer er også med til at nedbryde respekten for vort folkestyre eller rettere for den måde, det undertiden praktiseres på, og som det i dette tilfælde er blevet praktiseret på. Man kan anstændigvis ikke lade sig indvælge i folketinget af et parti og på dette partis program og derefter forhandle om at gå i regering med et modstanderparti. Den slags affærer tåler vort folkestyre ikke mange af, for de rokker alvorligt ved et af folkestyrets vigtigste fundamenter, nemlig vælgernes tillid til de valgte repræsentanter.

Regeringens såkaldte buketter, som vi skal drøfte i dag og i morgen, er lidet pyntelige for den regering, der har bundet dem. De viser med al ønskelig tydelighed to ting, for det første at regeringen, bravt støttet af sin forgænger, har ført landet ud i et økonomisk kaos uden lige, og for det andet, at regeringen intet overblik har over hele det frygtelige og kostbare roderi — for nu at bruge et mildt udtryk om den situation, vi befinder os i.

Men navnlig på baggrund af finansministerens udtalelser før valget er situationen simpelt hen beskæmmende. Før valget kunne man ude i landet høre den højtærede finansminister fortælle befolkningen, at landets økonomi var i den bedste orden, alt lå i et godt og roligt leje, og hvis det havde været en borgerlig regering, der havde opnået et så strålende resultat på de økonomiske områder som regeringen Krag-Skytte, havde det ikke været til at ånde for pral — for at bruge finansministerens egne udtryk.

I dag ser billedet noget anderledes ud; og at det ville komme til at se anderledes og broget ud, kunne enhver se allerede længe før valget den 22. september sidste år. Her er ikke tale om bagklogskab. Der blev advaret fra mange sider; de uafhængige advarede sidste forsommer befolkningen imod at bruge alle pengene til ferieglæder, for der skulle nok blive brug for småpengene og de store med, når regeringens regning skulle betales.

I dag får skatteyderne kærligheden at føle, og det må være tilladt at spørge, om den højtærede finansminister selv troede på rigtigheden af sine udtalelser før valget, for i så fald havde finansministeren ikke den føling med og det overblik over de økonomiske forhold, som man med rimelighed må kunne forlange af en finansminister. Naturligvis kunne der også være tale om, at finansministeren forsøgte at vildlede vælgerne, men det vil jeg naturligvis være ked af at tro skulle have været tilfældet.

Det må være indlysende, at de uafhængige ikke kan have tillid til en regering, der sammen med sin forgænger og under samme ledelse har ført landet ud i det økonomiske uføre, hvori vi befinder os i dag. Vi tror ikke, at denne regering har hverken evne eller vilje til at rette økonomien op og gennemføre den sanering, der er nødvendig.

Regeringens panikagtige forslag vækker

[Iver Poulsen.]

ikke tillid hos de uafhængige. De er som så ofte før uden saglig begrundelse og fremtræder som en samling tilfældige og vilkårligt plukkede blomster med det ene formål — som det også siges i bemærkningerne til lovforslagene — at styrke statsfinanserne, at øge statens indtægter på bekostning af den enkelte borgers økonomiske frihed.

Den manglende balance kan genoprettes ad 3 veje: for det første ved en nedsættelse af statens forbrug, af den økonomiske aktivitet, for det andet ved en styrkelse af den private opsparing, for det tredje ved en forøgelse af statens indtægter — eller endelig ved en kombination af de tre muligheder.

Men regeringen har givet klart udtryk for, at den kun vil gå den sidste vej: en forøgelse af statens indtægter; og det viser jo også hele buketten eller rettere sagt begge buketter.

De uafhængige ønsker, at også de to andre veje skal betrædes — og først og fremmest forsøges. Derfor må vi opfordre regeringen til at gennemføre en virkelig opsparingsfremmende lovgivning og ikke mindst en lovgivning, der bremser pengeforringelsen, for det er da klart, at den stadige værdiforringelse af den danske krone fratager folk lysten til at spare op. Men endvidere må den private opsparing styrkes gennem en opsparingsfremmende skattelovgivning, og her har de uafhængige jo opfordret til, at man gennemfører en skattelovgivning, så proportionalskattegrænsen føres stadig længere opad, så man ender med, at alle skattepligtige indkomster beskattes med en fast beskatningsprocent. Der er ikke fjerneste tvivl om, at en sådan reform ville styrke den private opsparing i meget væsentlig grad.

Hvis regeringen så endvidere ville gøre det, som den forlanger borgerne skal, nemlig nedsætte forbruget, er de uafhængige sikre på, at vi ville kunne nå meget langt med saneringen af vor ødelagte økonomi, før det blev nødvendigt at forøge statens indtægter og skatte- og afgiftsbyrdene blot tilnærmelsesvis så voldsomt, som regeringen nu foreslår.

Men regeringen vil ikke give den private opsparing rimelige og tålelige kår; den foretrækker, at staten skal spare op for os alle sammen. Men det vil de uafhængige ikke være med til, og derfor vil vi heller ikke gå med til at give regeringen et kasseoverskud på en 1.200-1.300 mill. kr.

Hvad angår drøftelsen af de enkelte forslag, støder vi også her på meningsløst store vanskeligheder som følge af regeringens forsøg på klubdannelse. Efter at firepartiklubben i uger har drøftet og endevendt hele buketten, får vi hele stakken smidt på bordet halvanden døgn før behandlingen her i tinget med oplysning om, at mere end 80 faglige organisationer, sammenslutninger og andre har henvendt sig til udvalget, uden at vi med så meget som ét ord har fået noget at vide om indholdet af disse henvendelser eller om, hvilke særlige spørgsmål der er rejst og belyst i udvalget. Ja, måske står der noget om det i de bilag, vi fik udleveret i aftes, men som vi naturligvis ingen mulighed har haft for at gennemgå på den ene nat, der var levnet os. Det er så uværdige og udemokratiske vilkår, at jeg slet ikke forstår, at de politiske magthavere vil være bekendt at byde et lille parti sådanne kår at arbejde under.

Uden at gå i enkeltheder med de forskellige forslag vil jeg gerne knytte et par bemærkninger til nogle af forslagene.

De uafhængige kan naturligvis ikke støtte forslaget om afgifter på elektriske glødelamper, damplamper, lysstofrør, neonrør og sikringer. Disse afgifter vil betyde nye byrder på produktionen, og det finder de uafhængige uhensigtsmæssigt og forkert.

Forhøjelsen af den almindelige omsætningsafgift finder vi også forkert i den nuværende situation. Vi ønsker nok beskatningen flyttet over fra indtægt til forbrug, men da vi åbenbart står over for inden for en overskuelig fremtid at skulle have gennemført en merværdiafgift, finder vi det uheldigt nu at skabe uro og besværligheder inden for produktion og handel ved en forøgelse af omsætningsafgiften. For øvrigt mener vi — som jeg også har givet udtryk for flere gange — at det var en bedre løsning, om man gik over til en direkte forbrugsbeskatning.

En fordobling af stempelafgiften er også lidet gennemtænkt. Det er foreslået, at loven kun skal gælde i 1 år, men de fleste regner nok med, at den bliver en permanent foreteelse. Man bør i dette tilfælde have landbrugets generationsskifte for øje. Det er

[Iver Poulsen.]

dog stadig således, at en hel del generationsoverdragelser finder sted til den skattepligtige ejendomsværdi, og når denne nu til efteråret sættes op — der tales om ikke mindre end 70 pct.s stigning — og man samtidig fordobler stempelafgiften, vil det inden for dette år give en belastning af disse generationsskifter, der er 3-4 gange så stor som i dag. Det falder jo absolut ikke i tråd med ønsket om at støtte landbruget, vort førende eksporterhverv. Men det er typisk, at man først tager pengene fra landbruget og derefter uddeler sociale tilskud med tilhørende spot.

En forhøjelse af aktieselskabsbeskatningen kan vi naturligvis heller ikke gå med til, da den vil virke opsparingshæmmende, mens vi ønsker, at de forslag, der kommer frem, skal være opsparingsfremmende.

Ja men hvor skal regeringen da hente pengene? Vi har henledt regeringens opmærksomhed på fjernsynslicenserne, hvor der kan hentes betydelige afgifter, og på de stærkt valutaforbrugende selskabsrejser. Og så mener vi for øvrigt, at statens sparemuligheder hverken er tilstrækkeligt undersøgt eller udnyttet.

Hvorfor skal alt offentligt byggeri være op imod dobbelt så dyrt som tilsvarende privat byggeri? Hvorfor skal offentligt byggeri være så luksuspræget, at det ofte vækker forargelse hos skatteyderne, der skal betale det? Det offentlige skal bygge solidt, forsvarligt og praktisk, men det skal ikke bygge luksusprægede bygninger. Vi føler os ikke overbevist om, at der er foretaget en virkelig finkæmning af statens udgiftsbudget og af hele den kolossale statsadministration.

Der spørges berettiget, hvordan landets økonomi kan køres sådan i grøften, som det er sket. Den højtærede finansminister har selv givet en del af svaret her i tinget den 10. februar — det står i Folketingstidende sp. 2792. Den højtærede minister sagde:

„Men jeg vil da gerne erkende, at vor budgetkontrol ikke har været tilfredsstillende. Indtil for ret kort tid siden har vi arbejdet med for kortsigtet planlægning. . . .“

Det er en selverkendelse, men det er sandelig også en selvafsløring, som yderligere må reducere den sidste rest af tillid, som endnu måtte være tilbage til regeringen og dens finansminister. Bedre bliver det ikke med tilliden, når regeringen vil give det udseende af, at det, den nu ønsker gennemført, skulle være en begyndende økonomisk sanering. Og så er der end ikke taget hensyn til de udgifter, som regeringen ved vil komme, bl. a. støtten til landbruget.

Vi deler helt venstres og det konservative folkepartis mistillid til regeringen, og vi kan stemme for det af de to partier stillede forslag til motiveret dagsorden.

Knud Hertling: Med risiko for at blive beskyldt for indblanding i dansk indre politik eller, om man vil, i dansk partipolitik og med øjnene helt åbne for den kritik, jeg i denne forbindelse kan udsættes for, vil jeg gerne give mit besyv med i denne debat. Jeg har dog den trøst, at jeg kan gøre det uden at risikere eksklusion fra noget parti.

Hovedårsagen til, at jeg nu tager ordet, er ikke den, at jeg har noget ønske om at redde den nuværende regering. Regeringen har jo allerede forhandlet sig til et flertal her i tinget. Hvis det havde været sådan, at min stemme var afgørende for regeringens forbliven eller fald, ville jeg have afholdt mig fra at sige noget, idet et valg da var den rigtige udgang af en sådan situation.

Hovedmotivet til min tale nu er, at jeg herved gerne vil tage afstand fra den ret fremherskende opfattelse, at et medlem fra Grønland helst skal holde sig uden for de vigtige parlamentariske drøftelser; et grønlandsk medlem skal helst være et B-medlem af tinget. Ingen skal vente at få en sådan tankegang godkendt fra min side.

I al beskedenhed forestiller jeg mig, at jeg gennem mange års ophold her i landet har fået et vist indblik også i landets politiske forhold; endda tror jeg, at jeg har visse forudsætninger for at kunne bedømme den foreliggende politiske situation mere objektivt end så mange andre her i salen.

Der tales så meget om, at den nuværende regering mangler fasthed og sikkerhed i sin politik. Det er der jo noget om. Men jeg gad se det parti her i folketinget, der vil kunne føre en fastere og sikrere politik med de betingelser, som den nuværende

[Knud Hertling.]
mindretalsregering har haft at arbejde under. De grønlandske medlemmer af tinget — det gælder i hvert fald mig — kan ikke være fuldstændig ligeglade med, på hvilken måde statens indtægter inddrives. At vaske sine hænder og tænke: vi får jo nok alligevel de penge, vi har brug for i Grønland, uden at vi behøver at bekymre os for, hvilken del af den danske befolkning der skal bære disse udgifter — en sådan tankegang er forfejlet alene af den grund, at den er opportunistisk og ansvarsfraskrivende.

I min vurdering af regeringens forslag er jeg standset ved, at de tilsigter bevarelse af en social balance, som efter min opfattelse er forsvarlig. Jeg har tiltro til, at det tilsigtede kasseoverskud vil virke stabiliserende på arbejdsmarkedet, hvilket har stor betydning for hele samfundet, også det grønlandske. Størstedelen af mine vælgere er småkårsfolk, og det vil være naivt af mig at tro, at de vil godkende en politik, der i mindre grad tilgodeser en sund social balance.

Jeg har derfor i sinde under afstemningen at gå ind for visse af regeringens forslag— nemlig dem, som jeg efter en selvstændig vurdering mener er rimelige — medens jeg med hensyn til andre forslag afholder mig fra at stemme. Når jeg ikke afgiver stemme for disse forslags vedkommende, skyldes det blot, at jeg — ligesom nogle andre medlemmer af tinget, der er partimedlemmer — ikke har haft nogen mulighed for at gennemdrøfte dem, og jeg afgiver helst ikke stemme, når jeg ikke har fast grund under fødderne.

Det er således ikke af nogen kærlighed til regeringen, at jeg vil stemme for visse forslag. Det er ud fra ønsket om at styrke folkestyret, at give den siddende regering et pusterum, et pusterum, som jeg håber regeringen vil bruge til at løse de store samfundsopgaver, der ligger forude, herunder en sanering af skatte- og afgiftslovgivningen.

Det har været mig en stor skuffelse at læse i pressen, at regeringen for at imødekomme kravene om besparelser også har foreslået nedskæring af de grønlandske bevillinger, herunder bevillingerne til boligbyggeri, skole- og sundhedsvæsen. Al form for nedskæring af grønlandske bevillinger kan i denne opbygningstid have overordentlig uheldige konsekvenser, især da hvis disse nedskæringer går ud over de tre områder, jeg lige har nævnt. Jeg beder regeringen forstå, at Grønlands igangværende udbygning er en absolut nødvendighed, hvis ikke Danmark skal miste anseelse både udadtil og indadtil. Jeg vil derfor i denne forbindelse takke den ærede ordfører for det radikale venstre for hans og partiets stillingtagen, deres positive stillingtagen, til investeringerne i Grønland, der som sagt er en ubetinget social nødvendighed.

Da jeg hørte om ovennævnte planer om nedskæring af bevillingerne til boligbyggeri, skole- og sundhedsvæsen, tog jeg kontakt med den højtærede minister for Grønland, og det er mig en glæde nu at konstatere, at nedskæringsplanerne for de tre nævnte områder er opgivet. Det er en trøst, men jeg vil gerne understrege, at enhver form for nedskæring af grønlandske bevillinger i den sidste ende kan komme vort samfund dyrt at stå. Derfor er det mit håb, at regeringen vil forstå alvoren bag denne tankegang.

Jeg vil endvidere ikke undlade at opfordre den høje regering til at være mere fordomsfri i sin politik i Grønland. En passende blanding af socialistisk og liberal politik i lighed med den, der føres her i landet, vil ikke være uvelkommen.

Westerby: Som det vil være det høje ting bekendt, er det ærede medlem hr. Diderichsen og undertegnede udtrådt af venstres folketingsgruppe i morges. Den direkte anledning til det var, at gruppen havde fordømt os, og at man havde taget skridt til en eksklusion. Det var den direkte anledning. Den virkelige grund er jo naturligvis den, at der er brydninger om de politiske synspunkter.

Disse brydninger om de politiske synspunkter er ikke noget nyt inden for venstre. De viste sig første gang i denne periode i 1955, da forhenværende finansminister Thorkil Kristensen stemte for en række lovforslag, der var fremsat af regeringen. Det skete senere, da der blev fremsat en såkaldt VK-erklæring den 4. oktober 1959, som gav anledning til, at forhenværende finansminister Thorkil Kristensen forlod venstre. I tiden derefter var der brydninger i partiet,

[Westerby.]

og jeg måtte også selv efter et mistillidsvotum holde op som folketingskandidat i partiet. Jeg fortsatte på det grundlag, som jeg blev væltet på som folketingskandidat. Jeg fortsatte og blev valgt til formand for hovedstadens venstre og senere valgt til folketingsmand i østre storkreds.

Det drejer sig altså om en ganske bestemt og konsekvent linje. Det er ikke noget tilfældigt, det kan ikke overraske nogen. Det er noget, der er en lige linje fra, hvad der er sagt, og til, hvad der er gjort. Der er ikke tale om nogen tilfældigheder, men tale om at følge sin overbevisning og stå ved, hvad man har sagt. Når man nu kommer i denne situation, at man har en overbevisning, som man mener at måtte følge i den økonomiske politik, og denne overbevisning ikke deles af ens gruppekolleger, så står man i en konfliktsituation. Man vil gerne stå sammen med sine gruppekolleger, men man vil også gerne følge sin overbevisning. Jeg valgte at følge min overbevisning, og til gengæld kunne jeg naturligvis ikke længere være sammen med mine gruppekolleger.

Hvad var det da for alvorlige problemer, der førte så vidt, at man måtte gå hen og tage et brud med sin folketingsgruppe? Det var i dette tilfælde den økonomisk-politiske situation, som landet befinder sig i. Hvis vi sammenligner valgkampen forud for det sidste valg med det, vi diskuterer og tager stilling til her i dag i det høje ting, så er der jo en himmelvid forskel. Under valgkampen talte man om at løse en række problemer: boligproblemet, uddannelsesproblemet, trafikproblemer, forskningsproblemer o. s. v., alle sammen problemer, som forudsætter, at der er økonomisk ligevægt og balance i samfundsøkonomien; alle sammen problemer, som ikke kan løses, hvis den økonomiske ligevægt mangler.

Men i dag står vi og diskuterer: hvordan skal vi skaffe økonomisk ligevægt, hvordan skal vi skaffe balance? Vi kommer til at bruge vore kræfter på dette spørgsmål, og for at komme videre i alle de spørgsmål, som var hovedpunkterne under den sidste valgkamp: uddannelse, bolig, forskning, trafikproblemer o. s. v., må vi løse det problem, der hedder at skabe samfundsøkonomisk balance, ellers kommer vi ikke videre på disse punkter, og jeg tror nok, det vil skade det høje tings anseelse, hvis vi, næste gang vi går til valg, ikke har kunnet gøre noget på de vigtige områder, som der blev talt så meget om under sidste valgkamp. Derfor drejer det sig om at skabe samfundsøkonomisk balance og ligevægt og bringe orden i tingene.

Det er jo fremgået også af debatten her, at der er problemer, væsentlige problemer. Pengeindkomsterne er i 1964 steget dobbelt så meget som produktionen, det vil sige, at produktionen rækker kun til at dække halvdelen af stigningen i folks pengeindkomster. Den del af folks pengeindkomster, som der ikke er dækning for i produktionen, er en falsk købekraft, netop fordi der ikke er dækning for den i produktionen, og det er denne falske købekraft, der retter sig mod udenlandske varer, og som retter sig mod vore egne producerede varer og giver prisstigninger. Vi får altså valutatab, fordi vi får større import, og vi får prisstigninger, fordi vi har et meget stærkt efterspørgselspres og også lønstigninger. Alt dette virker igen hen på forøgede vanskeligheder med valutaen. Derfor gælder det om at skabe denne samfundsøkonomiske balance og inddrage den falske købekraft, og derfor er det nødvendigt, at der skabes et stort kasseoverskud, endda et særdeles stort kasseoverskud, på statsregnskabet.

Så rejser spørgsmålet sig her i det høje ting, hvordan man kan skabe dette meget store kasseoverskud og inddrage den falske købekraft. Regeringen har fremsat en række forslag i flere tempi. Der har været forhandlet om et bredt forlig mellem de fire partier, som så ofte før har indgået forlig, og det lykkedes ikke. Det lykkedes heller ikke at få et forlig mellem venstre, socialdemokrater og de radikale, som f. eks. jeg gerne havde set. Så stod man i den situation, at man måtte regne med et valg.

Nu har jo både det ærede medlem hr. Poul Møller og det ærede medlem hr. Aksel Larsen efterlyst i skøn samdrægtighed et valg, og så er det, man må stille det spørgsmål: vil et valg løse problemerne? Vil det bare blive for et syns skyld, man skal afholde valg?

For det første vil jeg gerne have lov til at sige dette, at jeg tror nok, det vil virke lidt underligt på mange, hvis et folketing, når det står over for problemer, i denne situa-

[Westerby.]

tion ikke løser disse problemer så kort tid efter et valg, men udskriver et valg igen.

For det andet vil jeg sige, at hvis forhandlingerne mellem venstre, de konservative og regeringen er afbrudt i denne situation og man udskriver et valg og mødes efter dette valg, så er én ting i hvert fald helt sikker: man får ikke nogen flertalsregering. Det vil sige, at der skal forhandles igen og forhandles på et grundlag, hvor man har brudt i denne situation.

Det vil næppe være særlig sandsynligt, at man kan løse problemerne efter et udskrevet valg. Tiden ville gå, og problemerne ville vokse, for jo længere man venter med at gribe ind over for tendenser til økonomisk uligevægt, jo større vil problemerne blive, og jo større indgreb skal der til for at skabe den økonomiske ligevægt. Derfor er det farligt at udskyde, derfor er det farligt at afholde et valg, ikke fordi man i princippet kan have noget imod et valg, men fordi et valg efter al rimelig vurdering næppe vil give en ny situation i folketinget.

Derfor kommer man i den situation, at man må tage stilling til at løse problemerne nu og vise den fornødne ansvarsbevidsthed over for at løse problemerne nu. Der er fremsat en række lovforslag af regeringen; de er undergået en ændring, men der stiles imod et meget stort kasseoverskud og imod at skabe den økonomiske ligevægt, som er nødvendig. I denne situation har jeg måttet vælge at gå ind for, at der gennemføres en omfattende lovgivning til at stabilisere og sanere økonomien. Jeg mener at måtte gøre det, fordi jeg tror, det ville gavne landet at få det gennemført. Jeg mener at måtte gøre det, fordi det at føre en finanspolitik som den, der ligger i det lovkompleks, som er fremsat, er et synspunkt, jeg har forfægtet meget længe og meget konsekvent. Jeg er ikke i den situation, man en gang imellem kan komme i, at man har lovet vælgerne noget, man ikke holder, når man kommer herind. Jeg er i den situation, at jeg taler med nøjagtig den samme tunge, som jeg gjorde under valgkampen og forud for valgkampen. Der er altså en konsekvent holdning i det. Hvis de lovforslag, der er fremsat, bliver vedtaget og gennemført, vil der være sket et skridt i retning af en økonomisk sanering af landets forhold, men dette skridt må naturligvis følges op af andre skridt. Jeg har fået det indtryk ved samtaler bl. a. med folk i regeringen, at der er vilje til at forsøge på at foretage videre skridt til en sanering af økonomien, og jeg er personlig indstillet på at ville gøre mit bedste for også at yde et bidrag hertil.

Der har været ført samtaler mellem bl. a. mig og statsministeren om den økonomiske politik, og det har været om den økonomiske politik, disse samtaler i al væsentlighed har drejet sig.

Der har også været nævnt spørgsmålet om regeringssamarbejde, om et bredere regeringssamarbejde og om betydningen af flertalsregeringer her i landet. Nu har jeg lagt mærke til, at det er ikke altid i den offentlige debat, at det er det væsentligste, som træder mest frem. Jeg har set, at der i dagspressen i disse dage skrives meget om ministerposter. I den anledning vil jeg gerne have lov til at slå fast, at hverken jeg eller nogen anden, der har deltaget i forhandlinger med repræsentanter for regeringen, har ønsket eller bedt om eller sagt ja til nogen ministerpost, og det vil jeg gerne have understreget, for det er nemlig rigtigt. Dermed fremtræder der et noget andet billede af de forlydender, der har været fremme i dagspressen i de senere dage.

Jeg vil gerne sige til den højtærede statsminister og regeringen, at både det ærede medlem hr. Diderichsen og undertegnede i den kommende tid vil tage en saglig stilling til de forslag, regeringen vil fremsætte, og vi vil også i den kommende tid have løbende kontakt med regeringen om de spørgsmål, som skal løses, og som må løses, hvis vi ikke ustandselig skal stikke i de alvorlige problemer, der hæmmer udviklingen her i landet. Det er nu engang sådan, at selv om man samarbejder, er man ikke ét. Fordi

[Westerby.]
flere forskellige partier samarbejder, bliver de jo ikke ét, men ud fra hver sit udgangspunkt samarbejder man om at få fornuftige løsninger. Det er jo det, det drejer sig om. Man opgiver ikke sine principielle standpunkter, fordi man er parat til at samarbejde med andre, og det, der skal til i det høje ting i denne situation, er, så vidt jeg kan se, samarbejdsvilje, og den skal det i hvert fald ikke komme til at skorte på fra min side.

Holger Eriksen: Både skriftligt og mundtligt har det ærede medlem hr. Erik Eriksen gjort gældende, at det var nødvendigt at få foretaget en dybtgående undersøgelse af årsagerne til, at Danmark er imellem de lande, der har den største prisstigning, altså er et af de lande, hvor inflationen virker kraftigst. Det ærede medlem har heller ikke lagt skjul på, at det var hans opfattelse, at den væsentligste årsag var den automatiske pristalsregulering.

Nu vil vi imidlertid formodentlig i hvert fald i løbet af kort tid få en ny lønningskommission, og jeg er 100 pct. sikker på, at jurister m. fl. over for den vil dokumentere, at uden hensyn til, at regulerings- og overenskomsttillæg til statens tjenestemænd ydes som en procentdel af lønnen, er deres lønninger betydelig lavere end det, der opnås i den private sektor. Det viser, at der er sket en større indtægtsstigning i de grupper, der er uden for den automatiske pristalsregulering, end hos dem inde under den. Det er også et fingerpeg om, at uden hensyn til den meget store reallønsforbedring, som arbejdere og tjenestemænd har opnået, er den økonomiske ulighed i vort samfund blevet større i stedet for at formindskes. Men bortset derfra er jeg enig i, at en sådan undersøgelse bør iværksættes.

Jeg er videre af den overbevisning, at hvis en sådan undersøgelse bliver ført til bunds, vil det vise sig, at en væsentlig del af den inflation, vi lider under, er selvskabt, og at den ikke vil ophøre, lige meget hvor mange nye skatter man gennemfører, hvis man ikke vil gå til ondets rod og standse den oppustning af grundværdierne, som har været inflationens væsentligste årsag.

Ophævelsen af loven om grundstigningsskylden betød, at det offentlige gav afkald på en indtægt, der efter 13. almindelige vurdering ville have udgjort ca. 400 mill. kr. årlig. Jeg vil mene, at den højtærede finansminister nok kunne have haft brug for de småskillinger i dag. Men man eftergav også en kapitaliseret grundværdistigning på ca. 14 milliarder kroner. Da lovforslaget blev behandlet, søgte jeg forgæves at få en prognose over, hvilke virkninger det ville få for den økonomiske udvikling. Nå, den kunne jeg naturligvis også undvære. Man behøver ikke at være økonom for at forstå, at giver man 14 milliarder kroner til en lille gruppe af borgere, må andre udrede et tilsvarende beløb. Man behøver heller ikke at være økonom for at forstå, at noget sådant vil medføre en voldsom forskydning i formuefordelingen og som følge deraf også i indkomstfordelingen. Desuden må den naturligvis påvirke priserne i opadgående retning.

Tager man salgsstatistikken for andet halvår 1964 for ubebyggede grunde på under 2.000 m² — og det var det halvår, hvor man vel ikke hele tiden vidste, at grundstigningsskylden ville blive ophævet, men hvor man dog havde sikkerhed for, at den ville blive fikseret — viser det sig, at der i dette halvår i København og på Frederiksberg har været en stigning i den gennemsnitlige m²-pris fra 81 til 192 kr., altså mere end en fordobling i dette halvår. Det må dog anføres, at gennemsnitsprisen i det foregående halvår lå relativt lavt. Alligevel er denne prisstigning formidabel. For Københavns amt er der en stigning fra 62 kr. 60 øre til 67 kr. 70 øre, medens bevægelsen ikke er stærk i det øvrige land. Undersøger man prisstigningen fra 1956 til 1964, er den for København og Frederiksberg fra 50 kr. 80 øre til de nævnte 192 kr., altså omtrent en firdobling på 8 år. For provinsbyer over 20.000 indbyggere er stigningen fra 6 kr. 10 øre til 22 kr. 40 øre, altså også næsten en firdobling. For andre provinsbyer er stigningen fra 5 kr. 80 øre til 13 kr. 10 øre. I Københavns amt er stigningen fra 11 kr. 60 øre til 67 kr. 70 øre, næsten en seksdobling, og for landdistrikterne i de øvrige amter er stigningen fra 4 kr. 10 øre til 14 kr. 30 øre.

Man kan sige, at i det meste af den tid, loven om grundstigningsskyld var gældende, har den altså ikke formået at standse pris-

[Holger Eriksen.]

stigningen, men for det første ved man ikke, hvor stor den var blevet, hvis loven ikke havde eksisteret, og for det andet lod den en så stor gevinst tilbage for ejeren, at dens virkning derved blev begrænset. Men det er heller ikke grundstigningsskylden, jeg vil tale om, men derimod om følgerne af den prisstigning, jeg lige har dokumenteret.

På den ene side betyder den, at sælgerne i høj grad har kunnet øge deres leveniveau, altså en forøgelse af forbruget. På den anden side er omkostningerne ved byggeriet blevet tilsvarende drevet i vejret, altså højere leje, der igen indgår i pristallet og derfor fordyrer produktionen. Det er imidlertid kun den ene virkning.

Den anden ligger deri, at der kastes flere obligationer på markedet, og et større udbud giver som regel dalende kurser. Disse er igen bestemmende for pengeprisen, og da de fleste virksomheder i større eller mindre grad arbejder med lånt kapital, medfører det en almindelig forøgelse af produktionsomkostningerne, der igen afspejler sig i varepriserne.

Medens den lovgivende forsamling har pådraget sig et direkte ansvar for denne udvikling ved ikke at gennemføre foranstaltninger, der kunne holde grundpriserne nede på et niveau, der ikke oversteg selve kroneforringelsen, har den på den anden side direkte medvirket til at fremkalde højere grundpriser. Jeg tænker her på de skatteprivilegier, man har ydet parcelhusejerne, og som efterhånden er blevet så store, at staten derigennem betaler en væsentlig del af de pågældende ejeres boligudgifter. Jeg er i besiddelse af et eksemplar af bladet Femina, hvor en ejendomskommissionær averterer en villa til salg og omhyggeligt gør rede for de finansielle forhold i forbindelse med denne villa. Den er 211m², hvoraf dog de ca. 60 går til carport og fyrrum. Prisen er 324.000 kr. Der fremkommer for køberen et skattemæssigt underskud på 15.000 kr. Dertil kommer renterne af de 50.000 kr., som skal gives i udbetaling, og som, hvis vedkommende ejer havde udlånt dem, ville have givet mindst 4.000 kr. i afkast. Det er altså 19.000 kr., som den skattepligtige indkomst formindskes med. Går man ud fra, at ligevægtsskatten for køberen er 33 pct., er ejerens årlige skattebesparelse således godt 6.000 kr. Vedkommende modtager derved, når man ser bort fra carport og fyrrum, et årligt statstilskud på 40 kr. pr. m². Det er naturligvis en tilfredsstillelse for de skatteydere, som er lejere, og som nu skal have lejeforhøjelser og samtidig betale mere i forskellige afgifter, at vide, at deres penge går til et så godt formål!

Det værste er dog, at det i realiteten ikke er de pågældende ejere, der får dette tilskud. De har taget det med i deres betragtninger, når de har købt grund eller ejendom: det vil sige, at de har været parat til at betale så meget mere for denne grund eller for denne ejendom, som de kapitaliserede skattelettelser ville andrage. Eller med andre ord: de subsidier, der er ydet de pågældende ejere, har bundfældet sig i grundprisstigninger. Jeg er ikke i tvivl om, at man på den måde i høj grad har medvirket til at fremkalde disse stigninger. De, der ville bygge villaer, har kunnet betale så meget mere for jorden, og naturligvis har boligforeninger, der ville bygge udlejningsejendomme, måttet betale tilsvarende mere for den jord, de havde brug for. På den måde har man sat den uheldige og i høj grad selvvirkende bevægelse i gang.

Vil man have orden i økonomien og ikke med et par års mellemrum være nødt til at gennemføre kriseforanstaltninger, bliver man nødt til at afskaffe denne inflationskilde, ikke mindst efter de huslejeforhøjelser, der nu åbnes adgang til. Det er ikke et spørgsmål om at ramme — eller, som det så smukt hedder, at forfølge — parcelhusejerne, men simpelt hen et spørgsmål om en ligelig behandling af alle samfundets medlemmer. Uligheden træder måske stærkest frem, hvis man tænker sig, at der ved siden af hinanden ligger 2 huse, hvoraf det ene er selvejet og det andet opført på andelsbasis. Det første får alle fordelene; det sidste får ingen af dem.

Problemet er ikke klaret alene derved, at der laves ærlige vurderinger, og at værdien af bolig i egen ejendom sættes op til en realistisk procent af vurderingssummen. Tilbage bliver den omstændighed, at ejere af enfamilieshuse har fradrag for vedligeholdelse og renteydelser, ejendomsskatter o. s. v., mens de samme ydelser indgår i

[Holger Eriksen.]

lejerens huslejebetaling, uden at han får nogen form for godtgørelse. Det eneste rationelle er derfor, at man følger skattekommissionens forslag om, at ejere af enfamilieshuse som indtægt eller udgift skal opføre en nominel rente af det beløb, hvormed vurderingssummen ligger over eller under prioritetslånene.

Jeg indrømmer, at det ville være at begå uret imod dem, der har købt i tillid til den gældende subsidieordning, og derfor vil man blive nødt til at tage hensyn til dette forhold. Jeg går derfor ud fra, at det bliver nødvendigt, at man aftrapper de gældende fordele over et længere tidsrum, f. eks. 20 år, men naturligvis således at de ophører ved ejerskifte. Gør man det, vil man se, hvorledes grundpriserne med ét slag kommer ud for et meget væsentligt fald.

I denne forbindelse vil jeg også nævne bondejordsparagraffen, som vi med noget besvær fik taget ud, men om hvilken der nu foreligger forslag om genindførelse. Ved dens bortfald lægger man væsentlige hindringer i vejen for den egentlige grundspekulation. Paragraffen har nemlig i høj grad tjent som en paraply over de egentlige grundspekulanters velsignelsesrige virksomhed, idet man har kunnet købe jord til en opskruet pris — hvilket i parentes bemærket har tjent til at drive grundpriserne i vejret — og derefter lade den beskatte, ikke efter værdien i handel og vandel, men efter hvad den landbrugsmæssigt var værd.

Jeg nævner som et meget talende eksempel Flynderupgård, der i løbet af en kort årrække blev solgt først for 400.000 kr., dernæst for 1 mill. kr. og sidst for $3^{3}/_{4}$ mill. kr., altid i spekulativ hensigt. Hvis den sidste køber, samtidig med at han skulle forrente de $4^{3}/_{4}$ mill. kr., skulle betale ejendomsskyld efter det, han selv havde betalt for ejendommen, ville de årlige udgifter blive så store, at det var tvivlsomt, om han ved senere salg kunne opnå nogen fortjeneste, og det vil igen sige, at man måtte regne med, at den slags spekulationskøb i fremtiden blev forhindret.

Man anfører imod paragraffens ophævelse, at en stor del af den nordsjællandske jord er behæftet med venteværdier, og at det ville bevirke, at driftsresultatet blev mindre, ja, måske afhængigt af venteværdiernes størrelse blev til underskud for de nuværende ejere. Ja, det er klart, at en landbruger med en ejendom med venteværdier bliver stillet over for et valg, nemlig om han vil tage det eventuelle underskud i håb om senere ved salg at kunne indkassere en endnu større gevinst, eller han vil tage den fordel, der ligger i de allerede eksisterende venteværdier, ved at sælge straks. Et vist antal ville følge den sidste fremgangsmåde. Det ville bevirke, at udbuddet blev større, og at vi pludselig ville få et købers marked, hvor vi før havde et sælgers marked. Grundpriserne ville dale, og de, der ikke solgte, ville komme ud for, at deres ejendom næste gang blev vurderet til en lavere pris, end den havde været før. Også en stærkt progressiv kapitalvindingsskat baseret på den procentuelle fortjeneste ved salg af ejendomme ville tvinge grundpriserne nedad.

En anden årsag til inflationen har man deri, at man har gjort støtten til landbruget så stor, at den har foranlediget, at priserne på landbrugsejendomme er stadigt og stærkt stigende. Var støtten rimelig, ville priserne på disse ejendomme forblive konstant, eventuelt stige i takt med kroneforringelsen. Den salgsstatistik, jeg nævnte før, viser imidlertid, at for gårde på over 12 tdr. hartkorn er priserne steget fra 106 til 125 pct. over vurderingsværdien i 1960, altså en stigning på 19 pct. i det sidste halve år. For gårde fra 1 til 12 tdr. hartkorn er stigningen for halvåret fra 69 til 79 pct. og for landbrugshuse fra 70 til 80 pct. Det siger lidt om, hvor meget disse statssubsidierede ejendomme er vokset i pris, en prisstigning, som ejerne kan indkassere ved salg, men som de også kan anvende til forbrug ved optagelse af tillægslån.

Stigningen skyldes ikke blot de direkte tilskud, men også hjemmemarkedspriserne, der ligger tårnhøjt over, hvad vi i gennemsnit opnår ved eksport af landbrugsvarer til udlandet. Også her har vi en inflationskilde. Det er en kendsgerning, at priserne på levnedsmidler udgør et væsentligt element i den pristalsstigning, som vi skal have undersøgt årsagerne til. Der er vel også grund til at minde om, at da man i sin tid undersøgte, hvad virkningen ville blive af, at man forhøjede kornprisen til det niveau, der er gældende i fællesmarkedslandene, kom man til det resultat, at det ville påvirke

[Holger Eriksen.]

pristallet en 5-6 points. Kornprisen er derfor noget, som angår os alle som noget, der i høj grad har forbindelse med, om vi skal have inflation eller ikke.

Jeg er ikke i tvivl om, at hvis vi førte en fornuftig jordpolitik, der hindrede grundspekulation, og hvis vi afpassede landbrugets støtte efter, at landbrugerne, når man lagde det årlige driftsudbytte sammen med den årlige kapitalvinding, fik samme økonomiske status som andre befolkningslag, havde vi ingen økonomisk krise i dag, og så kunne vi spare os for det kasseoverskud, som er grunden til, at der nu skal opkræves de hundreder og atter hundreder af millioner kroner. Det har vi imidlertid forsømt. Derfor står man over for nødvendigheden af at fremskaffe dette kasseoverskud, og det er jeg helt indforstået med.

Jeg mener dog, at man kunne undgå det helt eller delvis, hvis man, som jeg anførte ved behandlingen af lovforslagene om præmiering af opsparing, pålagde alle borgere efter evne at foretage en tvungen frivillig opsparing; tvungen på den måde, at de måtte betale en ekstra skat i det omfang, de ikke opfyldte den opsparingskvota, der var pålagt dem, frivillig i den forstand, at de selv kunne bestemme, om de ville foretage en opsparing eller foretrække ekstraskatten. Der syntes imidlertid ikke at være nogen interesse for denne tanke, og derfor må vi nu gå afgiftsvejen.

Det er klart, at skal man have så store beløb, må der være tale både om ting, som man kan lide, og noget, som man er modstander af. Man bliver nødt til at se på det samlede. Jeg har tidligere stemt imod forhøjelse af cigaretafgiften, fordi det ved undersøgelser har vist sig, at den i høj grad er degressiv, således at den procentuelt rammer de mindre indtægter i højere grad end de større. Jeg har ikke forandret denne opfattelse, men under hensyn til, at buketten også omfatter en forhøjelse af selskabsskatten, vil jeg i dette tilfælde stemme for. Må jeg i denne forbindelse i høj grad beklage, at forslaget om forhøjelse af kapitalvindingsafgift ved salg af aktier ikke bliver vedtaget i forbindelse med de øvrige forslag. Det samme gælder for øvrigt forhøjelsen af arveafgiften. Her er der i virkeligheden tale om, hvorvidt man stadig væk vil betragte de arbejdsfri indtægter som noget finere end dem, man får gennem arbejdet, og derfor helt eller delvis friholder dem for beskatning.

Naturligvis er jeg glad for den meget væsentlige forhøjelse af børnetilskuddene, men jeg tvivler om, at dette giver kompensation for den meget stærke forhøjelse af omsætningsskatten, der ifølge sin natur er degressiv. Desuden er det jo således, at en person godt kan have en meget ringe indtægt, f. eks. en skalaindtægt på 12.000 kr., og være uden hjemmeværende børn. Han får ingen kompensation for den forhøjelse af omsætningsskatten på mere end 33 pct., der er foreslået. Jeg må derfor i høj grad beklage, at forslaget om direkte tilskud til den slags borgere bortfalder. I forvejen er jeg principielt modstander af den omsætningsskat, der sigter imod særlig at gøre de små indtægter til skatteobjekter. Man siger ganske vist så smukt, at man vil flytte skattebyrden fra arbejdet til forbruget, men for den, der ikke tjener mere, end at hele indtægten går til forbrug, bliver det skat direkte på arbejde.

Jeg vil derfor ikke medvirke til gennemførelsen af lovforslaget om omsætningsafgiften. De penge, det vil indbringe, kunne man tage på et andet og socialt set mere fornuftigt og retfærdigt grundlag.

Statsministeren *(J. O. Krag):* Jeg vil gerne tilslutte mig de ærede ordførere, der har udtrykt beklagelse over, at de firkantede forhandlinger ikke lykkedes. Jeg er ganske overbevist om, at det ville have været bedst for landet og for folkestyret, hvis en bred, fælles løsning af de problemer, vi her behandler, havde kunnet findes. At vi fra regeringen både i vort oplæg til disse forhandlinger og i de forslag, vi fremsatte under de skiftende forhandlingsfaser, har gjort vort yderste, vore allerstørste anstrengelser, for, at disse firkantede forhandlinger skulle lykkes, tror jeg ikke nogen med rette vil kunne bestride.

Da firkantforhandlingerne viste sig ufrugtbare, måtte det være regeringens ansvar og opgave at søge et flertal for en saglig, en økonomisk tilstrækkelig og en for befolkningen tilfredsstillende løsning på anden måde.

At det under vore bestræbelser herfor

[Statsministeren.]
skulle være forkert, at vi også havde kontakt med de to medlemmer af det høje ting, der tilhører bevægelsen Liberal Debat, kan jeg ikke se. Som det ærede medlem hr. Westerby for nylig fra talerstolen redegjorde for det, er det jo en kendsgerning, at Liberal Debat både forud for det sidste folketingsvalg og efter valget klart har tilkendegivet, at denne bevægelse har standpunkter, der på visse områder er anderledes end den mening og indstilling til tingene, der i øvrigt præger venstre.

Det måtte under disse forhold ikke alene være rimeligt, at vi søgte indbyrdes kontakt; det ville have været angribeligt, om en sådan kontakt ikke var blevet forsøgt. Det må altid være en regerings og for den sags skyld en statsministers pligt at forme en politik, der kan løse opgaverne og samle et flertal i tinget, og jeg vil gerne føje til, at jeg håber, at der i den nye konstellation, som nu er opstået, findes et perspektiv for fremtiden.

Jeg er blevet spurgt, om der under kontakterne med Liberal Debat har været talt om eventuel ændring af regeringen. Det ærede medlem hr. Westerby har allerede besvaret spørgsmålet, og jeg skal gerne bekræfte det, han sagde: sådanne ændringer har været på tale. Det er nu engang en statsministers pligt at gå og tænke på den slags ting. Vore samtaler endte imidlertid med, at der var enighed om ikke at foretage nogen ændring i regeringen, og jeg vil gerne bekræfte, hvad det ærede medlem hr. Westerby udtalte, at ingen af deltagerne i disse samtaler viste nogen iver efter at blive minister. De led ikke af ministersyge, tror jeg det kaldes.

Derimod stod det centralt i vore samtaler, at man ønskede, at der blev ført en effektiv økonomisk politik, og det er ingen hemmelighed, at den kasseoverskudspolitik, som den højtærede finansminister efter mig nu nærmere vil redegøre for, er præget af samtaler, hvori også Liberal Debat deltog. Der er ikke tale om nogen hemmelig protokol, men om forslag til en effektiv finanspolitik, og jeg har forstået de faldne udtalelser her under debatten sådan, at ikke alene regeringspartiet, det radikale venstre og de to medlemmer fra bevægelsen Liberal Debat er tilhængere af et tilstrækkeligt kasseoverskud, men at også de ærede ordførere for venstre og de konservative principielt er tilhængere af samme politik, så her kan der formentlig ikke opstå nogen uenighed, i hvert fald ikke nogen principiel uenighed. For den danske befolkning er det det væsentlige, at der nu handles og skabes en løsning. Vor opgave er med så stort et flertal, som nu er opnåeligt, at løse opgaven.

Jeg skal til slut kun sige, at det forslag om overgang til næste sag på dagsordenen — det er vist i øvrigt en forkert formulering — som er stillet af de ærede medlemmer hr. Henry Christensen og hr. Poul Møller, kan regeringen ikke modtage. De af det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede dagsordensforslag vil finansministeren tage sig af.

Finansministeren *(Poul Hansen)*: I fortsættelse af, hvad statsministeren sidst udtalte, skal jeg sige, at jeg kan ikke modtage de af det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede dagsordensforslag. Jeg skal senere begrunde det nærmere.

I øvrigt vil jeg gerne takke for tilslutningen fra de ærede ordførere, der kan tiltræde dem af de foreliggende lovforslag, som ikke er taget tilbage, og de stillede ændringsforslag. Tilbagetagelsen af de to lovforslag har — lige så vel som de ændringsforslag, jeg har stillet — som baggrund dels en hensyntagen til den saglige argumentation, som er anført, dels en hensyntagen til de politiske muligheder. Ud fra de samme synspunkter vil jeg anbefale de ærede medlemmer at stemme for de af det radikale mindretal stillede ændringsforslag om bortfald af hele forhøjelsen af benzinafgiften og om ændring af ikrafttrædelsesdatoen i lovforslaget om omsætningsafgift af motorkøretøjer.

Hertil kan jeg straks føje, at kasseoverskuddet for 1965-66 efter regeringens opfattelse bør være mindst 1.200 mill. kr. Med det, der formentlig kan vedtages i tinget på grundlag af de foreliggende forslag, og under forudsætning af gennemførelsen af en merværdiafgift pr. 1. januar 1966 vil der mangle 200-250 mill. kr. i et kasseoverskud af den nævnte størrelse. Lovforslag til dækning heraf vil blive fremsat, og det vil ske i den første del af april. Når det ikke sker tidligere, skyldes det rent tekniske årsager i forbindelse med

[Finansministeren.]

ønsket om en forsvarlig udarbejdelse af sådanne lovforslag. Forslagene vil dreje sig om afgift på omsætningen af brugte motorkøretøjer, der kan give et betydeligt beløb, om forhøjelse af afgiften på lotterigevinster og om forhøjelse af afgiften pr. række på tipskuponen. Endvidere kommer der forslag om kompensation til folke- og invalidepensionister for bortfaldet af personlige tilskud. Der vil derimod ikke blive fremsat forslag om forhøjelse af indkomstbeskatningen.

Jeg tror, jeg hermed har besvaret de væsentlige af de direkte spørgsmål, som er stillet til mig.

Jeg skal så sige lidt i anledning af de dagsordensforslag om besparelser, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen har fremsat. Vedrørende besparelser i forsvarsudgifterne kan jeg sige, at der jo i den besparelsesplan, som nu vil finde udtryk i ændringsforslag til finanslovforslaget, er medregnet besparelser også på forsvarsbudgettet. Man kan naturligvis ønske dem større — det har der været forhandlet om, og der kan muligvis optages endnu en drøftelse herom — men jeg vil dog gerne henlede opmærksomheden på, at ikke alene fra i år til næste år, men også gennem en årrække har forsvarsbudgettet været et af de udgiftsområder, hvor stigningen har været mindst.

Vedrørende socialministeriets og undervisningsministeriets budgetter kan jeg oplyse, at selv de foreslåede besparelser taget i betragtning vil der for socialministeriets driftsbudget være en stigning — og her henholder jeg mig til finanslovtallene og tallene på finanslovforslaget — fra 1964-65 til 1965-66 på godt og vel 500 mill. kr., en stigning fra 3.316 mill. kr. til 3.833 mill. kr. Det vil sige, at den besparelse på 7 mill. kr., der her er tale om, er meget lille i relation til det samlede budget. Der vil altså, selv de foreslåede besparelser taget i betragtning, være tale om en ikke uvæsentlig stigning for socialministeriets anlægsbudget.

Når det drejer sig om undervisningsministeriet, vil der, selv om de foreslåede besparelser på driftsbudgettet på 3½ mill. kr. nu gennemføres, alligevel være tale om en stigning på driftsbudgettet på mere end 190 mill. kr., nemlig fra 1.773 mill. kr. til ca. 1.970 mill. kr. For anlægsbudgettets vedkommende vil besparelserne medføre, at niveauet for nye bygge- og anlægsarbejder vil være det samme for det kommende år, som det var for sidste år.

Jeg mener derfor, at man ikke kan tale om, at der her er besparelser, som vil skade den undervisningsmæssige eller den sociale udvikling.

Jeg skal i øvrigt ikke gøre bemærkninger til det, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen har fremført i dag, ud over, at jeg vil nævne en enkelt, meget lille, men måske også ganske karakteristisk ting. Det ærede medlem skildrede i stærke vendinger, hvilke ulykker der ville ske, hvis man gennemførte den nu foreslåede forhøjelse af afgiften på elektriske sikringer. Man måtte jo tro, at forhøjelsen betød noget i retning af, at man skulle betale en halv snes kroner eller så for sådanne sikringer, når det skulle have virkning af den art. Det, der er tale om, er enkelt og ligetil at forhøje afgiften fra 10 øre til 20 øre. At dette kan medføre en sådan skildring fra det ærede medlem, giver vel en slags karakteristik af den måde, hvorpå det ærede medlem tager tingene.

Til den ærede ordfører for de uafhængige, hr. Iver Poulsen, skal jeg også kun gøre et par enkelte bemærkninger i anledning af det ærede medlems henvisning til, hvad jeg skulle have sagt forud for valget i september. Jeg vil gerne endnu en gang slå fast, at den situation, vi står i, og de problemer, vi har foran os, ikke er affødt af, at vi har krise, eller at fattigdom og stagnation råder. Jeg synes stadig væk, vi skal holde os for øje og have i erindring, at vi befinder os i en periode, hvor der produceres og fortjenes så meget som aldrig før i dette land, og at vi har fuld beskæftigelse og en meget stærk stigning i investeringerne. Dette er de grundlæggende træk i økonomien, og jeg må have lov til at sige, at de er sunde. Det er netop disse træk og denne fremgangslinje, det gælder om at bevare, og det er det, regeringens økonomiske politik tager sigte på.

Der er ved denne stærke ekspansion opstået en uligevægt på et par områder. Det er den, der skal rettes. Der er uligevægt mellem efterspørgslen og den varemængde, vi selv producerer. Det er det, der rummer faren for handelsbalancen, og det er det, der nødvendiggør en dæmpning af efterspørgslen. Der er uligevægt mellem opspa-

[Finansministeren.]
ringen og det behov for investeringer, vi har. Også dette forhold skal rettes, og det, der er behov for, og det, folketinget og regeringen kan gøre, er at sikre en stram finanspolitik med et stort kasseoverskud, netop som det er foreslået, og som regeringens politik tilsigter.

Til den ærede ordfører for partiet venstre, hr. Henry Christensen, skal jeg så gøre nogle bemærkninger, og jeg vil tage nogle bemærkninger med undervejs til den ærede ordfører for det konservative folkeparti, hr. Poul Møller.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen talte om, at regeringen under valgkampen havde manglet mod til at sige, hvad der kunne komme af udgifter, og havde manglet mod til at fortælle om de muligheder for indkomstudvikling, der var. Det sidste har vi diskuteret temmelig indgående ved disse forslags første behandling og ved tidligere lejligheder; det skal jeg ikke komme ind på her. Om det andet spørgsmål skal jeg sige, at jeg i september meddelte, som det ærede medlem hr. Poul Møller nævnte det, at vi måtte regne med, skal jeg kalde det en automatisk indtægtsfremgang for 1965-66 på rundt regnet 1 milliard kr., og at der af kendte udgiftsstigninger navnlig på de lovbundne områder var 700 mill. kr. Men det var af det svar, jeg gav, ganske klart, at der ville komme yderligere udgiftsstigninger. Disse udgiftsstigninger ville bl. a. bero på beslutninger, som dengang ikke var truffet, men som vi vidste måtte komme, og hvis konkrete indhold vi naturligvis ikke på forhånd kunne gøre op. Jeg tænker her på forhandlingerne om tjenestemændenes lønforhold, på forhandlingerne om landbrugsstøtten, på beslutningerne om investeringernes omfang o. s. v. Allerede af den grund var det umuligt at angive nogen størrelsesorden for de øvrige udgiftsstigninger. Hertil kan føjes, hvad jeg tidligere har sagt i det høje ting, at vort apparat til langtidsplanlægning ikke har været tilfredsstillende; det har jeg — jeg tror, det var under finanslovdebatten — bl. a. erkendt over for det ærede medlem hr. Thestrup, og det er det forhold, vi nu er i gang med at rette op, således at vi har større muligheder, også på lidt længere sigt, for at se, hvorledes udgiftsudviklingen vil blive.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen talte altså om regeringens manglende mod på et par områder. Jeg havde tænkt mig i den anledning at minde om det gamle mundheld om forbryderen, der kredser om åstedet, men det skal jeg ikke udtale mig nærmere om i betragtning af formandens ængstelse for billedsprogets udvikling. Men så meget må jeg have lov til at sige, at man kunne vel i hele den sammenhæng, vi har for os i dag, i højere grad tale om manglende mod hos venstre, for så vidt jeg forstår, er en af årsagerne til, at vi ikke nåede frem til et almindeligt forlig, den ganske enkle, at venstre savnede mod til at indgå et sådant forlig, hvis det konservative folkeparti ikke var med.

Må jeg i øvrigt om udgiftsudviklingen sige, at jeg mener stadig væk ikke, at nogen part af det høje ting, som har stemt for udgiftslovene, kan frasige sig ansvaret derfor og dermed frasige sig pligten til at medvirke til dækning af udgifterne. Man kan naturligvis, som man har gjort det, sige, at man ikke har vidst, hvordan udviklingen ville blive, og at det måtte være regeingens ansvar, men jeg kan nu vanskeligt tænke mig, at man på sociale områder, på undervisningsmæssige områder, med hensyn til lønninger og andre ting her i tinget kan træffe de beslutninger, som nu engang er truffet, uden at man også dermed måtte vide, at der ville komme væsentlige udgiftsstigninger.

Jeg må vel gå lidt ind på de betragtninger, der er gjort gældende om, at regeringen har tilrettelagt den politik, der er på tale, på en forvirret og flagrende måde, at man har haft skiftende forslag o. s. v. Jeg vil gerne fremsætte nogle kommentarer hertil bl. a. af den grund, at en del af forklaringen på det, man nu kalder usikkerhed og skiftende standpunkter, jo ganske enkelt er, at en mindretalsregering må tage de foreliggende og dermed også de skiftende muligheder i betragtning ved udformningen af de forslag, der fremsættes. Jeg kan egentlig ikke rigtig forstå, at man kritiserer det så voldsomt. Jeg har en tydelig erindring om, at da den forrige regering, som var en flertalsregering, kom med en fast politik og gen-

[Finansministeren.]
nemførte den her i tinget — jeg tænker pa helhedsløsningen — da var man i hvert fald ikke tilfreds med, at regeringen havde en fast politik og gennemførte den. Da hørte vi tværtimod megen kritik af dette.

Vi måtte i efteråret regne med en mulighed for at kunne gennemføre en merværdiafgift eksempelvis pr. 1. juni i år eller måske pr. 1. oktober, og dermed ville der også være en mulighed for den nedsættelse af indkomstskatten, som jeg foreslog i oktober. Men jeg gjorde netop også opmærksom på, at denne nedsættelse var betinget af, at de nødvendige indtægter kunne skaffes på andre måder. Det er, som om de ærede medlemmer har glemt dette forbehold. Den reaktion, som kom på redegørelsen om en merværdiafgift, gjorde det jo klart, at der ikke sådan var umiddelbare politiske muligheder for en gennemførelse, og at det måtte være hensigtsmæssigt at gennemføre en mere indgående forhandlingsprocedure i forhold til erhvervene, end vi i første omgang havde regnet med. Dette førte til, at oplægget til dækning af udgifterne og til fremskaffelse af kasseoverskud for det finansår, vi står nu over for, måtte ske i form af en række afgiftsforslag, den såkaldte buket.

Nu bebrejder man os, at vi ikke kom med det hele på én gang, men er kommet med buketten ad 2 gange, og nu taler man altså om, at der kommer en tredje. Jeg tror, det ville have været urigtigt at komme med det samlede beløb straks og dermed over for de partnere, som regeringen skulle forhandle med om visse udgifter, så at sige på forhånd deklarere et standpunkt. Det gælder både forhandlingerne med tjenestemændene og forhandlingerne med landbruget. Jeg tror også, det ville have været urigtigt, i betragtning af at der måtte regnes med nogen tids forhandlinger, at komme med de store afgiftsforhøjelsesforslag og dermed fremkalde indkøbsbølger.

De skifter, som er sket under forhandlingerne, skyldes simpelt hen, at der blev sagt nej til visse dele af forslagene, og at vi derfor måtte finde nye muligheder. Må jeg i forbigående sige, at når man nu også skyder regeringen i skoene, at fjernsynet i aftes meddelte, at der ville ske ændringer i indkomstbeskatningen, så er regeringen uden medansvar herfor. Jeg vil meget nødig, om jeg så må sige, stå model til alt, hvad der meddeles i fjernsynet vedrørende mit område; lad dette hermed være sagt én gang for alle. Jeg forstår altså, at det nu også skal bebrejdes os, at vi for at imødekomme oppositionen har prøvet på under forhandlingerne at opstille forskellige kombinationer.

Jeg må vel også gøre et par bemærkninger om det, som åbenbart skal spille en vis rolle, de såkaldte forsvundne 700 mill. kr. på et af de, jeg havde nær sagt mange papirer, vi har haft liggende foran os under forhandlingerne. Nu fordelte disse penge sig jo på 2 finansår, det ene var 1965-66, det andet var 1966-67. Når der manglede de 300 mill. kr. på det første år, var hovedårsagen simpelt hen den, at man under forhandlingerne havde trukket visse indtægtsmuligheder fra os, og det ved de ærede medlemmer jo meget godt. Når der pludselig viste sig knap så store muligheder for en skattereform i 1966-67 eller, jeg må snarere sige knap så mange penge dertil, som jeg først havde antaget, så må jeg erkende, at jeg i regnestykket havde glemt at tage et par udgiftsposter i betragtning, og det kan man naturligvis bebrejde mig. Det kan måske tjene til en slags undskyldning, at der jo var en livlig efterspørgsel efter alle mulige oplysninger og alle mulige opstillinger, og at det skulle gå hurtigt. Der kunne altså ske en fejl i skyndingen, den må jeg tage på mig og bede om undskyldning for. På den anden side må man vel også sige, at dette var jo en fase af forhandlingerne, og at det ikke kan være afgørende for det endelige resultat, der kunne være kommet ud af dem.

Så nævnede man, at vi har anlagt en skiftende vurdering på kasseoverskuddet. Vi har først og fremmest anlagt den vurde-

[Finansministeren.]
ring, at det skulle være tilstrækkeligt under de foreliggende omstændigheder til at bringe os væsentligt nærmere balance i det kommende finansår. Når jeg for min del angav det noget lavere i efteråret end senere, så hænger det sammen med to ting: dels med, at man dengang ikke havde det overblik, vi har i dag, over, hvad kasseoverskuddet bliver for indeværende finansår, dels med, at man må tage den seneste vurdering af udsigterne for det kommende år i betragtning. Det er rigtigt, at vi, da vi bestræbte os for at få et forlig, fra regeringens side mente, at det var forsvarligt at sætte kasseoverskuddet til 1.100 mill. kr., men jeg beder de ærede medlemmer erindre, at det var under den forudsætning, at vi fra 1. oktober gennemførte en merværdiafgift. Denne afgift har jo i det første år af sin virketid den virkning, at den begrænser købekraften med et langt større beløb end det, der indrages som kasseoverskud, og vi har jo været inde i en drøftelse af, at dette forhold måtte tages i betragtning, når disse ting skulle vurderes. Nu kan vi ikke længere disponere under denne forudsætning, og derfor er det rigtigt at stile efter et kasseoverskud på mindst 1.200 mill. kr.

Når disse forhold tages i betragtning, har jeg lov til at hævde, at denne påstand om usikkerhed og vaklen i regeringens politik ikke er rigtig, i det mindste er meget stærkt overdrevet. Vi har stadig haft det samme sigte, og en del af det, man kalder skiften og forvirring, er i virkeligheden hensyntagen til de muligheder, der er, og til de tilkendegivelser, vi på forskellig måde har fået, og det bliver jo bebrejdet os, hvis vi ikke tager dette hensyn. Dette synes jeg det var nødvendigt at sige.

Må jeg så endvidere vedrørende kasseoverskuddet størrelse sige, at det er rigtigt, at man hverken fra venstres eller det konservative folkepartis forhandlere i princippet har anfægtet regeringens vurdering af dets størrelse. På den anden side kan man spørge, hvad en sådan tilslutning betyder, når det kniber meget væsentligt med at få tilslutning til de forslag, som er nødvendige for at tilvejebringe dette kasseoverskud. Der har jo her — det tror jeg nok man må erkende — været visse vanskeligheder under drøftelserne.

Det er også rigtigt, at der har været diskussion om overskuddets anvendelse — hvis jeg må bruge det udtryk — men jeg tror dog nok, at der har været enighed om, at man med dette overskud tilsigtede en dobbbeltvirkning: dels at nedbringe underskuddet på handelsbalancen, dels at give nationalbanken muligheder for opkøb af obligationer og dermed give den muligheder for at bringe renten ned. Det kan godt være — det er mit indtryk — at man navnlig fra venstres side især har lagt vægt på det første led i dette dobbelte formål, medens vi fra regeringens side særlig lægger vægt på den funktion, som viser sig i en nedbringelse af renten. Vi har ikke dermed taget afstand fra den første del af formålet, at det skal virke til nedbringelse af underskuddet på handelsbalancen; men vi tror ikke på, at man kan opnå fuld balance på handelsbalancen i løbet af 1 år, uden at det vil få alvorlige skadevirkninger for erhvervslivet og for beskæftigelsen. Her må en afbalanceret fremgangsmåde være den rigtige, og det er klart, at jo større kasseoverskud vi kan regne med, jo mere kan man gøre ud af at opnå balance på handelsbalancen.

Må jeg med hensyn til spørgsmålet om besparelser — det har jo sammenhæng med udgiftspolitikken — sige, at regeringen har vist sin vilje til at gøre en indsats på dette felt. Der har været sat et stort arbejde i gang i styrelserne for at finde besparelsesmuligheder, og disse muligheder vil — som jeg tidligere nævnte — nu finde udtryk i ændringsforslag til finanslovforslaget. Man bebrejder os her, at det ikke er tilstrækkeligt. Må jeg i den anledning minde om, at det, man brugte mest tid til under udvalgsdrøftelserne, da sparelisterne fremkom, ikke var at anvise regeringen nye sparemuligheder — for det var det småt med — men at udtale beklagelser over, at det ene eller det andet område blev ramt af sparebestræbelserne. Jeg synes, det er nødvendigt at sige det.

Man kan naturligvis blive ved at hævde fra oppositionens side, at det er regeringen, der skal finde disse ting; men det er nu alligevel — synes jeg — lidt fattigt, at man har anvist så lidt, som man har, på disse områder. Det er dog ikke anderledes, end at man har haft anledning til vinteren

[Finansministeren.]

igennem at gennemgå finanslovforslaget, så helt udelukket er det nu ikke, at man kan have et vist kendskab til tingene og gøre sig tanker om, hvor der kunne opnås noget.

Der har været talt om dette udvalg, som skulle undersøge årsagerne til en mulig inflationsudvikling. Det ærede medlem hr. Henry Christensen siger — jeg kan ikke huske det ordret, men jeg tror, det var noget i retning af, at vi havde været besværlige under disse forhandlinger. Ja, jeg kan jo sige: i lige måde! Vi var rede til at nedsætte dette udvalg, og det var vel det afgørende; men det ærede medlem ville, jeg havde nær sagt med vold og magt have, at det skulle have et kommissorium, som på forhånd udpegede lønomradet som det område, hvorpå der var en særlig inflationsudvikling. Jeg tror dog, det må være umiddelbart forståeligt, at det ikke var særlig acceptabelt for os; men hvad selve realiteten angår, var der vist ingen vanskeligheder.

Det ærede medlem nævnte også, at spørgsmålet om ejendomsbeskatningen var draget ind i forhandlingerne, og det kan jeg bekræfte. Man ønskede fra venstres side, at der i kroner og øre skulle lægges loft over den nuværende kommunale ejendomsbeskatning for — jeg tror, jeg citerer rigtigt, når jeg siger: produktionsmidlet jord. Vi var ikke afvisende over for at drøfte selve problemet, men for det første mente vi, at når det drejede sig om ejendomsbeskatningens højde, var det ikke rimeligt at etablere en forskelsbehandling imellem f. eks. landbrugsejendomme og parcelhuse; vi mente, at den fremgangsmåde, det ærede medlem ville betjene sig af, ikke var den rigtige, men at man måske kunne drøfte rammerne for grundskyldpromillerne. Det var imidlertid, som om man havde haget sig fast i den anden tankegang, og dér synes jeg nok det lå lidt tungt, og at det var det ærede medlem, der var mindre medgørlig. Man kan ikke hævde, at vi afviste forhandling om selve problemet.

På samme måde var vi rede til at tage og havde også taget visse ting med ind i de forhandlinger, der foregik vedrørende fremme af opsparingen, hvor vi dog stadig væk har vore betænkeligheder ved at gå så vidt med skattebegunstigelsesforanstaltninger, at det snarere bliver specielle skattelettelser for personer med relativt store indtægter, end det bliver foranstaltninger, som fremkalder ny opsparing.

Endelig var vi rede til at drøfte skattereformen i forbindelse med indførelse af merværdiafgiften. I denne forbindelse synes jeg jeg må nævne, at når ikrafttrædelsesdatoen den 1. oktober 1965 trådte så stærkt frem, var det i og for sig ikke på grund af et ønske fra regeringens side, men det skyldtes hensynet til det konservative ønske om at få de flest mulige midler til rådighed til skattelettelse i det følgende finansår. Det var i virkeligheden det forhold, der bragte datoen den 1. oktober så stærkt frem i billedet. Derfor forestiller regeringen sig heller ikke nu, at der er mulighed for at gennemføre en merværdiafgift med virkning fra 1. oktober i år, således som der måske kunne have været chance for. Vi må tage de forhold, der nu foreligger, i betragtning og regner derfor med, at den tidligste dato, der kan blive tale om, er den 1. januar. Jeg vil dog gerne forstå de udtalelser, der er faldet her i dag, på den måde, at der stadig er interesse for at få dette lovforslag fremsat så hurtigt, som det er sagligt forsvarligt, hvilket vil sige henimod midten af maj måned.

Vi er alle, forstår jeg — eller i alt fald næsten alle — interesserede i de lettelser i indkomstbeskatningen, som kan indføres i forbindelse med en gennemførelse af en merværdiafgift; også disse lettelser blev drøftet under forhandlingerne. Regeringen er for sin del enig i, at det såkaldte proportionalskattestræk skal forhøjes; det er der mange grunde der taler for; jeg skal ikke komme nærmere ind herpå. Men regeringen er ikke enig i, at næsten hele vægten af en skattelettelse skal lægges på dette felt, medens der kun skal ydes relativt lidt til en forhøjelse af bundgrænsen i vort indkomstskattesystem, for det vil nemlig medføre, at de indtægtsgrupper, der ligger nede omkring eller under 10.000 kr. og i øvrigt fra 10.000 kr. og op til den nuværende proportionalskattegrænse, på den ene side vil få en ret kraftig merbelastning af indirekte afgifter i form af merværdiafgift og på den anden side næsten ingen indkomstskattelettelse vil få, medens man altså giver betydeligt højere indkomster en meget kraftig

[Finansministeren.]
skattelettelse. Det var denne skævhed i en kommende skattereform, regeringen måtte vende sig imod, idet vi syntes, at den sociale hensyntagen, som man ellers altid fra oppositionens side siger man gerne vil vise, var forsvundet.

Jeg kan ikke tilbageholde en bemærkning om den måde, hvorpå den ærede ordfører for de konservative, hr. Poul Møller, omtalte disse forhold. Groft refereret var det vist noget i retning af, at man ønskede, at oppositionen skulle bevilge regeringen 5.200 mill. kr. i nye indtægter, medens oppositionen kun til gengæld efterfølgende skulle få en skattelettelse til en værdi af 1.375 mill. kr. Det er, om jeg så må sige, en lidt bastant kommerciel måde at omtale disse ting på. For det første drejer de 5.200 mill. kr. sig om 2 år, og de 1.375 mill. kr. drejer sig om 1 år; det giver straks lidt bedre balance i tingene. Dernæst ligesom antyder denne fremstilling, at det er regeringen, der skal have disse kæmpebeløb; det kan godt udadtil give et mærkeligt indtryk. Det er jo ikke sådan, at regeringen sidder og solder disse penge op; de bliver brugt til en række fornuftige formål; jeg nævner igen det sociale område, forsvaret, undervisning, trafikinvesteringer o. s. v. Jeg har da hidtil forstået, at også det konservative folkeparti var enigt i, at alle disse formål skulle tilgodeses, og at disse opgaver skulle løses. På den baggrund synes jeg det er en lidt mærkelig måde at tale om disse ting på.

Den ærede konservative ordfører har også kritiseret, at så mange og komplicerede forhold blev inddraget under disse forhandlinger, og har i øvrigt også kritiseret selve forhandlingsmåden; det skal jeg nu ikke komme nærmere ind på.

Det ærede medlem kritiserede, at der var draget så mange ting med ind under forhandlingen, og jeg kan da godt erkende, at det måtte komplicere tingene. Jeg opfatter imidlertid disse bemærkninger som en særdeles kraftig kritik af partiet venstre, for det var venstres ærede ordfører, der under første behandling krævede alle disse ting inddraget under forhandlingerne; det kan man se ved at gennemlæse det ærede medlems tale fra første behandling. Vi imødekom dette ønske — jeg gjorde det ved første behandling — og sagde: vi er rede til at tage disse ting med. De er taget med, men så skal man også i det høje ting vide, hvor adressen er, når man kritiserer, at disse forhold blev taget med. Vi fremkom med mange oplysninger, med skitser til forlig, deltog i lange forhandlinger om alle disse ting. Jeg mener ikke, at man kan finde noget stærkere udtryk for regeringens vilje til forhandling. Vi ønskede af mange grunde en løsning, som de fire partier, der forhandlede, kunne enes om og kunne stå bag ved. Det var ikke hos regeringen, viljen til at nå et resultat manglede, og vidste man det ikke før, synes jeg, at debatten her i dag har givet klarhed herover, sådan som den ærede konservative ordfører talte her — og jeg kan i øvrigt sige: som den ærede ordfører også talte ved afslutningen af de firkantede forhandlinger.

Så må vi spørge, om det ikke er regeringen, der har grund til at føle sig brøstholden på dette punkt. Man har jo i virkeligheden ikke villet forhandle, ikke villet nå et resultat fra konservativ side — det fremgår af bemærkningerne her i dag — på grund af manglende tillid til regeringen, og hvad der nu ellers er anført. Det skal jeg ikke gå nærmere ind på, kun konstatere, at det er den opfattelse, man har. Men når det så samtidig er venstres opfattelse, som det blev sagt her i dag, at skulle der opnås et forlig, måtte begge de store oppositionspartier med, så må man egentlig spørge: hvilken mening havde det så, at man gik ind i disse forhandlinger? Hvilken hensigt havde man, når det kom til stykket, dermed? Vor hensigt var klar nok. Vi ønskede en løsning, vi ønskede et forlig. Ønskede man i virkeligheden det fra oppositionens side, eller ønskede man kun en forhandling, hvis formål var at bringe regeringen i vanskeligheder?

Man kan godt stille det spørgsmål, og det vil jeg slutte mit indlæg med. Samtidig må jeg anbefale de foreliggende lovforslag til videre velvillig behandling.

Økonomiministeren *(Henry Grünbaum)*: Jeg vil gerne have lov til at anholde en bemærkning af venstres ærede ordfører, det ærede medlem hr. Henry Christensen, vedrørende kasseoverskuddet. Det ærede medlem sagde, at økonomiministeren havde udtalt, at det var hans opfattelse, at nationalbanken skulle købe obligationer for hele beløbet og dermed forøge den samlede efterspørg-

[Økonomiministeren.]

sel. Det har jeg ikke sagt. Jeg har sagt, at der kunne være situationer, hvor nationalbanken kunne købe for hele beløbet, for hele kasseoverskuddet, og det vil jeg ikke afvise; men jeg har ikke sagt, at man derved forøgede den samlede efterspørgsel. Det må være en konklusion, som det ærede medlem selv drager, og en konklusion, som han drager på trods af, at jeg både i afgiftsudvalget og under forhandlingerne med de fire partier udtrykkeligt sagde, at jeg ikke regnede med, at man derved forøgede den samlede efterspørgsel.

Udtalelsen står også i klar modstrid med de udtalelser, der blev fremsat af vel vor højeste sagkundskab på dette område, førstedirektøren i nationalbanken, som jo var indkaldt til disse forhandlinger mellem de fire partier. Nationalbankdirektøren blev af det ærede medlem hr. Henry Christensen stillet over for det samme spørgsmål, idet det ærede medlem ønskede at få at vide, om han delte økonomiministerens opfattelse eller ikke gjorde det. Så vidt jeg erindrer, måtte det ærede medlem hr. Henry Christensen klart erkende, efter at nationalbankdirektøren havde været til stede, at denne havde udtalt sig helt på linje med det, jeg havde sagt. Dertil føjede det ærede medlem så, at han trods dette stadig væk selv havde den opfattelse, at virkningen nu var sådan, som han mente. Det er der jo ikke noget at gøre ved; vi må tage til efterretning, at det ærede medlem hr. Henry Christensen på trods af — min udtalelse kan vi måske se bort fra, fordi det er et politisk spørgsmål — nationalbankdirektørens klare udtalelse opretholder dette standpunkt og giver udtryk for det her i dag.

Jeg vil gerne stille det ærede medlem hr. Henry Christensen et spørgsmål. Hvis vi i dette land forøger opsparingen for at skaffe plads til investeringer og for denne opsparing finansierer investeringerne, mener det ærede medlem så også, at den samlede efterspørgsel i Danmark bliver forøget? Jeg synes, det ærede medlem skulle tænke en lille smule over det problem. Det er nemlig det, der sker, når staten gennem kasseoverskuddet inddrager købekraft fra befolkningen, nedsætter forbruget tilsvarende og derved skaffer plads til den større investering, som vi jo alle sammen ønsker. Det er netop for at skaffe plads til investeringer, at man gennemfører denne operation.

Vi er også enige om, forstår jeg, at et af de vigtigste mål for den økonomiske politik i øjeblikket er at gennemføre en nedsættelse af renten; det var det, alle sagde under valgkampen: vi skulle have en lavere rente, vi skulle have en lavere husleje, og vi ved, at nedsættelse af renten med blot 1 pct. betyder en mulighed for en nedsættelse af huslejen i nybyggeriet med ca. 10 pct. Men hvordan skulle man kunne få gennemført dette rentefald, hvis man ikke gennem nationalbankens køb af obligationer førte disse penge, hvormed man har nedskåret forbruget, over på investeringerne og dermed medvirkede til, at investeringerne kunne finansieres på en billigere måde? Det vil det nok være lidt vanskeligt at forklare.

Selvfølgelig kan man ikke se bort fra, at der kan være en situation, hvor man er nødt til simpelt hen at, hvad skal vi sige, kule pengene ned eller brænde dem i nationalbanken, som det er sagt. Det kan være, og det er da klart, at en del af dette kasseoverskud meget vel kan og måske også i visse situationer skal anvendes hertil, men jeg vil stærkt advare imod, meget stærkt advare imod — og jeg tror, de fleste inden for dansk erhvervsliv vil give mig ret deri — at nationalbanken eller regeringen sammen med nationalbanken skulle skaffe et kasseoverskud på 1.200 mill. kr., uden at nationalbanken købte obligationer for et væsentligt beløb. Det vil jeg meget stærkt advare imod. Det ville betyde, at erhvervslivets likviditet, bankernes likviditet, virksomhedernes likviditet ganske simpelt ville blive ødelagt. Likviditeten i bankerne i øjeblikket er faktisk så ringe, at det ville være samfundsøkonomisk helt forkert, hvis man gennemførte en sådan politik.

Jeg kan da også henvise til, at nationalbankdirektør Svend Nielsen i den skrivelse, han sendte til det folketingsudvalg, der i efteråret behandlede de økonomiske problemer, udtrykkeligt udtalte, at det ikke kunne være formålet med den stramme finanspolitik at formindske likviditeten i det danske samfund, men at målet var at holde igen på forbruget. Jeg vil gerne have lov til at citere dette afsnit af skrivelsen til

[Økonomiministeren.]
folketingsudvalget, det afsnit, som også blev citeret af nationalbankdirektøren i hans forelæggelse af problemerne for de 4 partier ved forhandlingerne. Nationalbankdirektøren siger her:

„Da det . . . ikke er formålet med den stramme finanspolitik at formindske likviditeten, men blot at holde igen på forbruget, vil den stramning af pengeforholdene, som overskuddet på statsfinanserne fremkalder, kunne afbødes ved pengepolitiske midler, så der ikke opstår vanskeligheder ved finansieringen af erhvervslivets nødvendige investeringer og løbende omsætning."

Det er det problem, vi står over for. Vi skal, tror jeg, være taknemlige for, at nationalbanken er kommet ind i et samarbejde med regeringen, et samarbejde med bankerne, et samarbejde med sparekasserne om en ny pengepolitik, som kan og forhåbentlig vil medføre, at vi får et lavere renteniveau i dette land.

Forsvarsministeren *(Victor Gram):* Det ærede medlem hr. Baunsgaard var inde på spørgsmålet om yderligere besparelser på forsvarsbudgettet og anmodede om, at sådanne besparelser måtte blive taget op til overvejelse. Dette spørgsmål har som bekendt for nylig været til overvejelse mellem de 4 partier, som i sin tid indgik forsvarsforliget og stod bag forsvarsforliget, uden at der derved kom noget endeligt resultat frem, men jeg kan for mit vedkommende sige, at jeg gerne vil tage op til overvejelse, hvorvidt der foreligger muligheder her.

Peter Nielsen: I anledning af at det ærede medlem hr. Aksel Larsen har optaget de to lovforslag, som den højtærede finansminister har taget tilbage, nemlig forslag til lov om afgift af annoncer og forslag til lov om forhøjelse af afgift af arv og gave, stiller jeg forslag om, at behandlingen af de to lovforslag standses, og at de henvises til fornyet udvalgsbehandling.

Formanden: Der er nu stillet forslag om, at disse 2 sagers behandling standses, og at de to nævnte lovforslag henvises til fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, vil jeg betragte det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Peter Nielsen: Jeg skal i øvrigt ikke forlænge debatten om de nu foreliggende lovlovforslag meget. Vi har jo talt lagkage i formiddags; nu er det jo sådan, at når en jyde kommer til hovedstaden er det tit, at københavnerne kan døje med at forstå ham. Den svensker, jeg citerede, mente jo med lagkagen hele nationalproduktet, og det er altså det, det ærede medlem hr. Poul Møller vil overrække mig. Det er alt for meget. Det kan jeg ikke tage imod. Nej, der skal være lagkage til alle her i samfundet, både til Per og til Poul.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen var bekymret over, hvad jeg skulle sige til arbejderne hjemme i Nørresundby. Nu havde Nørresundbykredsen en uhyggelig rekord for ganske få år siden, idet den var den største arbejdsløshedsø i hele Danmark, så jeg har egentlig nemt nok ved at forklare arbejderne hjemme i Nørresundby, at det, der sker nu, er med til at sanere, cementere den fulde beskæftigelse, for er der noget, man frygter i Nørresundby, så er det arbejdsløshed. Skulle vi have haft valg og forvirring i dansk økonomi og det varede længe inden vi fik problemerne løst, kunne vi godt have fået en begyndende arbejdsløshed her i Danmark.

Ja, så har vi fået en masse at læse. Det er jo strømmet ind med dagsordensforslag, og der er flere, der har sagt til mig, at de er skrevet i John Osborne-stil. Se, det ved jeg ikke rigtig hvad er, da jeg ikke beskæftiger mig så meget med den nyere litteratur, så jeg har prøvet på at slå op i Nordisk Konversationsleksikon, og jeg vil gerne citere fra bind VI, side 431. Der står om vedkommende forfatter, der altså skulle have leveret stilen til dette:

„Osborne, John, engelsk dramatiker, f. 1929. Opr. skuespiller, men vandt internationalt ry ved sit første skuespil *Look Back in Anger* (1956, opført som *Ung Vrede* på Odense Teater 1958), hvor O. skabte begrebet „den vrede unge mand". 1957 kom *The Entertainer* (Tribunehelten, Kgl. Teater 1959)."

Jeg vil hellere hygge mig lidt med gammeldags læsning, og jeg regner også med,

[Peter Nielsen.]
at der kommer lidt mere hyggelæsning senere på aftenen.

Henry Christensen: Jeg har nok lagt mærke til, at det ærede medlem hr. Peter Nielsen og den høje regering lejlighedsvis skeler meget til den dramatiske litteratur, og jeg lagde også mærke til, at medens en række af disse forhandlinger om genopretning af landets økonomiske balance skulle foregå, sørgede den højtærede kulturminister for, at man ovre i det kgl. teater hver aften spillede „Efter Syndefaldet".

Den højtærede finansminister stillede som afslutning på sin tale i eftermiddag det spørgsmål: hvilken hensigt var der egentlig med at gå ind i de pågældende forligsforhandlinger fra oppositionens side?

Der var den hensigt at undersøge muligheden af, om der kunne tilvejebringes et tilstrækkeligt omfattende økonomisk forlig, hvis indhold var af en så fast karakter, at det måtte give os den fornødne sikkerhed for, at det kunne hjælpe, at der var de fornødne langsigtede perspektiver deri, og at det i øvrigt imødekom nogle af de synspunkter på afgørende områder, som vi måtte tillægge vægt. Det var det reelle forhandlingsgrundlag, på hvilket vi gennem alle dagene og ugerne arbejdede.

Der kom ikke noget resultat ud deraf, og jeg har allerede i formiddags forklaret den højtærede minister venstres vurdering af årsagen hertil. Jeg skal ikke gentage denne forklaring, men blot henvise til, at vi som resultatet af forhandlingerne, så langt som regeringen gik, måtte anlægge det syn, at grundlaget ikke var tilstrækkelig effektivt, at vi ikke derigennem kunne skabe den fornødne sikkerhed for, at nu blev landets økonomi saneret, så det kunne hjælpe, og at der ikke var de tilstrækkelig sikre langsigtede perspektiver deri. Af den grund, fordi regeringen ikke gik videre i forhandlingerne med os, kom vi ikke videre.

Der er en ting, der er gået igennem mange af indlæggene, også fra de højtærede ministres side, nemlig spørgsmålet om kasseoverskuddets størrelse, som øjensynlig spiller en stor rolle i hele den aktuelle politiske situation. Jeg vil gerne gentage, hvad jeg tidligere på dagen har sagt, at der ingen diskussion har været os imellem om nødvendigheden af at tilvejebringe et kasseoverskud eller om dette kasseoverskuds størrelse.

Derimod kan jeg sige til den højtærede økonomiminister, at vi ikke har delt den højtærede ministers vurdering af, hvordan man uden videre kunne anvende kasseoverskuddet. Nu må jeg sige, at jeg er lidt forbløffet over, at den højtærede minister mener, at vi her skulle kunne drøfte og citere, hvad nationalbankdirektøren forleden dag under de givne former fortalte. Jeg tror egentlig ikke, nationalbankdirektøren havde forudset eller regnet med dette, og derfor forbløffer ministerens udtalelser i så henseende mig. Men nok så meget forbløffer fremdeles ministerens vurdering af anvendelsen af kasseoverskuddet mig og venstre. Det er en af årsagerne til, at regeringen måtte efterlade sig et indtryk hos os som usikker og som uansvarlig. Den højtærede økonomiminister mener, at man er i stand til at opkræve et kasseoverskud, dermed begrænse efterspørgselen, lade dette kasseoverskud komme ud til anvendelse igen og bevare begrænsningen i efterspørgslen. Det mener vi ikke.

Den højtærede økonomiminister spørger mig: hvis man tilvejebringer en privat opsparing, opnår man da ikke det? Nej, det gør man ikke. Hvis økonomiministeren er glad for engelsk lakrids og bruger 100 kr. om året til engelsk lakrids, belaster han jo valutastillingen med 100 kr., men så kan det være, den højtærede minister bliver fornuftigere og i stedet sparer de 100 kr. op og køber en eller anden engelsk maskine, der kan producere et eller andet. Det er fornuftigere, men det giver i den givne situation akkurat den samme samlede efterspørgsel, det samme samlede forbrug og den samme belastning af betalingsbalancen. Derfor kan man ikke herigennem tilvejebringe den øjeblikkelige sanering i henseende til spørgsmålet om at nedbringe underskuddet på handelsbalancen tilstrækkeligt.

For dansk økonomi, for det Danmark, der skal handle mere med udlandet og have en større udenrigsomsætning end noget andet vesteuropæisk land i forhold til indbyggertallet, er det mere afgørende end for noget andet land at have en sund betalingsbalance, og derfor har valutastillingen spillet så stor en rolle i dansk økonomi. Vi vil i

[Henry Christensen.]

venstre så gerne som nogen have ført en politik, der kan hjælpe til at bringe renten ned, men vi må sige, at en ansvarlig regering i øjeblikket nødvendigvis må betragte hensynet til at bringe underskuddet på den danske betalingsbalance ned som et af de væsentligste formål for den økonomiske politik. Her mener vi at regeringen anlægger en letsindig vurdering.

Med hensyn til spørgsmålet om rentens nedbringelse vil jeg gerne sige, at her er det middel, der fremfor noget må bringes i anvendelse, de veje, der kan føre til privat opsparing. Forhandlingerne os imellem viste jo desværre, at regeringen havde liden tiltro til denne vej; vi andre har stor tiltro til denne vej. Her ligger igen en af forskellene mellem socialdemokratisk opfattelse og den opfattelse, vi i venstre anlægger på disse områder.

Medens vi nu er ved kasseoverskudsdiskussionen, vil det være rimeligt at gøre et par bemærkninger til det, det ærede medlem hr. Westerby sagde her i eftermiddag. Det ærede medlem hr. Westerby gav udtryk for, at det for ham var afgørende at kunne følge sin overbevisning i forlængelse af den linje, han gennem adskillige år havde lagt sig på. Jeg tror, det for os alle er afgørende at kunne følge vor overbevisning. Det ærede medlem ved, at det af venstre ganske klart er blevet ham tilkendegivet, at han havde fuld frihed til at følge sin overbevisning. Men hvad er det for en overbevisning om den økonomiske politik, der ikke i den givne situation deles af den øvrige gruppe? Er det spørgsmålet om kasseoverskuddets størrelse? Hvad er det for et grundlag, det ærede medlem anfører? Er sandheden ikke den, at der i den aktuelle vurdering intet er anført af det ærede medlem, der adskiller sig fra den vurdering, som venstre lagde til grund?

Det, som ender med at blive forskellen, er det, som det ærede medlem også selv anfører: at han af nogle samtaler med regetingsmedlemmer havde fået det indtryk, at der nu i regeringen var vilje til at føre en økonomisk politik, der kunne sanere landet. Vel, det er noget andet. Det er udtryk for, at det ærede medlem nu har tillid til den socialdemokratiske regering, i modsætning til, at han øjensynlig ikke har tillid til venstre og venstre ikke har tillid til den socialdemokratiske regering. Men må jeg have lov til at spørge: adskiller det, som det ærede medlem anfører som den linje, han har stået på, det grundlag, hvorpå det ærede medlem er valgt, sig fra det øvrige venstre? Jeg tror ikke, det er gået op for nogen af det ærede medlems vælgere ved det valg, der fandt sted for nu godt et halvt års tid siden.

Derfor vil jeg gerne have lov til her at slå fast, at det ærede medlem ikke skaber en rigtig opfattelse over for befolkningen ved fremhævelse af en aktuel, sagligt forskellig økonomisk vurdering af den økonomiske politik, der skulle føres. Der er derimod en forskellighed i vurderingen af spørgsmålet om socialdemokratisk regering her i landet eller ej. Og det, som er det mest forbløffende, er, at det ærede medlem hr. Westerby og det ærede medlem hr. Diderichsen har deltaget i forhandlinger med den socialdemokratiske regering om at indtræde som ministre i denne regering. Det ærede medlem siger her, at han ikke har ønsket sig nogen ministerpost. Det ærede medlem hr. Diderichsen er i dag interviewet i Ekstrabladet under overskriften — jeg beder om tilladelse til at citere — „Vi bar os klodset ad". Det ærede medlem siger på spørgsmålet om ministerposter:

„— Hvorfor sagde De nej til at blive minister?

— Der er adskillige grunde. En af dem er, at jeg ikke vil være medlem af en regering, der ønsker at udlevere de islandske håndskrifter."

Det er altså den afgørende grund for det ærede medlem til ikke at indtræde i den socialdemokratiske regering.

Så bliver der spurgt videre:

„— Var det indenrigsministeriet, Niels Westerby fik tilbudt?

— Det var det vistnok.

— Ville HAN gerne ha' været minister?

— Jeg tror, han var inde på tanken at tage dette skridt med."

Jeg skal ikke lægge skjul på, at dette naturligvis af os andre i venstres gruppe måtte blive vurderet som det helt afgørende. Dette har jo ikke noget med spørgsmålet om stillingtagen til enkeltsager at gøre; dette har noget med spørgsmålet om selve det afgørende politiske grundlag at

[Henry Christensen.]

gøre. Havde nogen på forhånd sagt til mig, at det ærede medlem hr. Westerby kunne komme i den situation, at han gav sig til at forhandle om at indtræde som minister i en socialdemokratisk regering, ville jeg have sagt: meget kan man måske beskylde det ærede medlem for, men dette ville være for grov en beskyldning. Nu foreligger det ganske klart, at de to medlemmer, i hvert fald det ene af dem, forhandlede om at indtræde som minister i en socialdemokratisk regering. Dermed er denne situation vist afklaret. Jeg beklager, at to af venstres medlemmer havde den opfattelse, at det var en rimelig politisk handling.

Nu lover det ærede medlem regeringen samarbejdsvilje og bevidner den sin tillid, og den højtærede statsminister siger, at han i den anledning har håb om et perspektiv i den nye konstellation for fremtiden. Det er en meget interessant udtalelse, for den højtærede statsminister har jo indlagt sig fortjeneste, måske, tidligere ved netop at tale om perspektiver i dansk politik. Skal man forstå den højtærede statsministers tale i dag, må det derfor være udtryk for, at den højtærede statsminister har ændret vurdering, og at han nu har andre perspektiver i dansk politik end dem, man måtte forstå den højtærede statsminister havde indtil for to dage siden. Tager jeg fejl, er jeg kun glad for at blive retledet af den højtærede statsminister.

Jeg har ikke så mange bemærkninger endnu at gøre ved denne lejlighed. Der er naturligvis mange ting i den økonomiske politik, der stadig er grund til at diskutere, men jeg synes ikke, det er nødvendigt i særlig grad at trække tiden ud med at drøfte disse ting. Jeg skal kun hæfte mig ved én ting mere i det, den højtærede finansminister sagde, nemlig spørgsmålet om de forsvundne 700 mill. kr. Det er rigtigt, at de 400 mill. kr. var dem, det drejer sig om i 1966-67. Det var de 400 mill. kr., hvorom den højtærede finansminister nu måtte indrømme, at dér havde man jo glemt nogle poster. Jeg gentager: hvad betød de 400 mill. kr. i den situation? De betød, at det, der var blevet tilbage af merværdiomsen, som er på 4.600 mill. kr., til en skattereform på 1.375 mill. kr., i løbet af et minut blev reduceret med 400 mill. kr. Den højtærede finansminister kan så med en vis ret sige: ja men der var så mange beregninger, der skulle foretages i de dage. Og jeg skal slet ikke lægge skjul på, at den højtærede finansminister havde travlt og også var en flittig mand — den højtærede finansminister er jo tit en flittig mand. Men det, som jeg vil anføre som noget væsentligt, er, at det vel var udtryk for, at den tilrettelæggelse af forhandlingsgrundlaget, som måtte være foretaget med rimelig omhu, ikke var foretaget.

Den højtærede finansminister har her i dag sagt: vi gav tilsagn den 10. februar fra regeringens side om en forhandling på det brede grundlag, som venstre ønskede. Hvad var tilrettelagt af dette brede grundlag, da vi stod med få dages forhandlingsmuligheder? Bogstavelig talt intet. Når man nu her nævner spørgsmålet om den kommunale ejendomsskyld, må jeg minde om, at venstres principielle synspunkt — som den højtærede finansminister rigtigt refererede — var, at vi måtte nå frem til en ordning, der sikrede, at den kommunale grundskyld i kroner og øre på produktionsmidlet landbrugsjord ikke kom til at stige. Det er rigtigt refereret, at det var venstres standpunkt i situationen. Den høje regering siger, at den var forhandlingsvillig. Højtærede finansminister, på hvilket tidspunkt fremlagde den høje regering noget som helst konkret standpunkt på det område, som man måtte vide venstre tillagde vægt? Jeg nævner det bare som et eksempel på forhandlingssituationen. Hvordan kunne man tro, der kunne nås et resultat, når stillingen er den, at på dette vigtige område — og også på andre områder — forholdt regeringen sig passiv med hensyn til at konkretisere sit standpunkt og sit eventuelle tilbud? Jeg har oplevet somme tider, at man bebrejder

[Henry Christensen.]
en opposition, at den ikke har et konkret standpunkt til en sag. Det er der mange rimelige forklaringer på. Men jeg har egentlig aldrig oplevet, at en regering indgår i forhandlinger og siger: vi har vilje til at medvirke, og så blankt nægter og til den sidste dag nægter af konkretisere sit standpunkt; det gjorde den høje regering. Jeg skal skåne den høje regering for at nævne en af de begrundelser, man i dag angav for, at man ikke havde noget at fortælle om den sag.

Til slut skal jeg blot gøre rede for, hvilke standpunkter vi har til de afstemninger, vi står over for. Det ærede medlem hr. Aksel Larsens 2 dagsordensforslag vil venstre stemme imod. Med hensyn til ændringsforslagene til lovforslagene gælder det, at disse kun kommer til afstemning, hvis det forslag til motiveret dagsorden, som venstre og det konservative folkeparti har stillet, ikke bliver vedtaget. For det tilfælde, at dette dagsordensforslag ikke skulle blive vedtaget, vil jeg gerne sige, at vi i venstre er indforstået med — og jeg kan udtale det samme for det konservative folkeparti på det ærede medlem hr. Poul Møllers vegne — at man fra regeringens side vil trække annonceskatforslaget, el-afgiftsforslaget og forslaget om afgifterne på arv og gave tilbage; et par af dem skal altså ligge i udvalget et stykke tid endnu, forstår jeg. Vi er også indforstået med, at man vil opgive den 25 pct.s afgiftsforhøjelse på guld- og sølvvarer.

Dernæst er der en hel del afgifter, om hvilke vi tilsagde forhandling og velvilje under udvalgsarbejdet under forudsætning af, at man nåede til en samlet løsning. I konsekvens af, at man ikke nåede til en samlet løsning, vil vi her ved denne lejlighed undlade at stemme ved afstemningerne om disse forslag. Det drejer sig om afgifterne på øl, vin, spiritus og tobak samt vægtafgiften, den almindelige omsætningsafgift og forhøjelsen af stempelafgiften. Endvidere vil vi undlade at stemme for ændringsforslaget vedrørende ændring af datoen for indførelse af den forhøjede indregistreringsafgift. Det er vor agt ved tredje behandling at stille forslag om, at denne afgift, dersom den gennemføres, først får lovskraft fra vedtagelsestidspunktet og ikke fra et tidligere tidspunkt end dette. Det ændringsforslag, der foreligger, betyder jo kun, at man flytter tidspunktet for dens ikrafttræden til lovforslagets anden behandling; det må være til tidspunktet for den endelige gennemførelse, hvis der skal være konsekvens og mening heri.

Yderligere skal jeg sige, at vi vil stemme imod forslaget om afgifter på glødelamper og elsikringer og vil stemme ja til forslaget om, at benzinskatteforhøjelsen skal bortfalde. Endelig kan jeg vedrørende udskrivningslovforslaget sige, at vi vil stemme ja til regeringsforslaget om de forhøjede børnetilskud.

Poul Møller: De fleste synspunkter er nu trukket frem fra begge sider i denne debat, og jeg skal gøre mine afsluttende bemærkninger så korte som muligt; jeg ved, vi har lange afstemninger foran os.

Det ærede medlem hr. Peter Nielsen anstillede betragtninger over meget forskelligt, lige fra lagkager til vrede unge mænd. Vi ved, at han er et af tingets mest hyggelige medlemmer, og det vurderer vi højt, og vi forstår derfor godt, at han gerne vil have, at der skal være lagkage til alle her i samfundet, og at han foretrækker lagkagerevyer for vrede unge mænd og for Osborne. Men jeg tror nu ikke ligefrem, befolkningen i den foreliggende situation har fornemmelse af, at det er lagkager, regeringen uddeler til alle. Jeg tror, vi skal holde os til de nøgterne realiteter, at der bliver færre penge til at købe lagkager for i fremtiden, næsten ligegyldigt hvilken regering vi får, i hvert fald for et stykke tid, og hvis det bliver den rigtige regering, så kommer vi hurtigere til det tidspunkt, da der kan købes lagkager her i landet. (*Finansministeren* [Poul Hansen]: Pas nu på ikke at love for meget!). Vi skal ikke love for meget, men lidt hurtigere. Hvis den nuværende regering bliver siddende, varer det længe, før det ærede medlem hr. Peter Nielsen får råd til at købe lagkage. Nu venter han på hyggelæsningen. Jeg forstår, det er det ærede medlem hr. Baunsgaard, der skal komme med den hyggelige læsning; derfor vil jeg gerne først gøre noget bemærkninger til det ærede medlem hr. Baunsgaard.

Det ærede medlem brugte udtrykket oratoriske præstationer. Jeg synes egentlig ikke, at han selv står i skammekrogen i så

[Poul Møller.]

henseende. Jeg tror, vi kan lade det være lige godt for det. Men han talte om, at det ikke var rimeligt at binde merværdiafgiftens gennemførelse til 1. oktober. Det er et meget interessant synspunkt. Det var, som jeg ofte har sagt, krumtappen i forliget, hvis der skulle komme et forlig ud af det, at vi kunne gennemføre merværdiafgiften fra 1. oktober. Desto mere vi hørte på drøftelsen her, og desto mere vi tænkte os om, desto mere sikre blev vi på, at hvis denne merværdiafgift skulle gennemføres fra 1. oktober, ville man sige om få måneder, at det var de konservative, der forlangte det. Nu står vi over for alle tiders lovjaskeri, fordi de konservative forlangte det. Den risiko har vi løbet én gang med hensyn til en omsætningsafgift, den løber vi ikke én gang til. Det var det ærede medlem hr. Baunsgaard, der dengang gjorde os opmærksom på den risiko, vi havde løbet, og kritiserede os stærkest for den. Det er også det ærede medlem hr. Baunsgaard, der i dag i realiteten giver os ret i, at forligsskitsen ikke hang sammen, fordi det ikke var rimeligt at binde sig til 1. oktober. Derfor lader vi risikoen for det, der skal gennemføres, gå over til det ærede medlem, som til Hans Majestæt Kongen sagde, at hr. Krag skulle være statsminister.

Det er klart, at alle må føle konstruktive forpligtelser. Jeg har også læst meget om, at det ærede medlem har følt det i denne situation og vil redde situationen med nogle ændringsforslag. Det eneste, jeg har set af disse ændringsforslag, er et om, at benzinseksøren, om jeg så må sige, falder bort. Her får det ærede medlem altså nu støtte fra venstre og det konservative folkeparti, mere kan han ikke forlange, og får måske ikke støtte, så vidt jeg kan læse i betænkningen, fra det regeringsparti, han er rykket til undsætning. Han kan ikke lide, at jeg bruger udtrykket redningsplanke. Han siger, at det er en selvstændig radikal opfattelse, der her kommer til udtryk i ændringsforslaget om, at de 6 øre i benzinafgift skal falde bort. Det er det måske, det er en opfattelse, vi deler, men det er da ikke så mærkeligt, at vi andre synes, at det ærede medlem i hvert fald har en mere naturlig forpligtelse til at være redningsplanke, end vi har det. Hvis vi ikke har tillid til holdbarheden af det forlig, der skulle sluttes, og det havde det ærede medlem altså heller ikke, må det da være det ærede medlems sag, det er da ganske naturligt; det må være det flertal, der har peget på en regeringschef, der må støtte denne regeringschef, hvis han kommer i vanskeligheder. Det kan da ikke være os andre, der ikke pegede på den regeringschef, men på en anden. Derfor er det egentlig et mærkeligt udtryk, man bruger, når man siger en mindretalsregering. En mindretalsregering er jo ikke dannet, uden at et flertal har peget på den over for kongen, og det er dette flertal, der, hvad enten de sidder i regeringen eller sidder uden for regeringen, må påtage sig en særlig støtteforpligtelse, og det er det, vi står over for nu. Så kan det ærede medlem hr. Baunsgaard være ked af, at han er redningsmand, eller glad for det, det må han selv om.

Det ærede medlem sagde, at vi kunne gøre en konstruktiv indsats i investeringsudvalget og positive muligheder lå foran os. Nu vil jeg gerne sige: vi har intet imod arbejdet i investeringsudvalget, men disse sager skulle afgøres inden 1. april. Endnu har investeringsudvalget ikke fået en investeringsliste fra regeringen, hvilket er den første forudsætning for, at det kan komme i gang med sit arbejde. Det har vist kun holdt et sættende møde, d. v. s. det har ikke kunnet gøre arbejdet færdigt på en sådan måde, at vi kunne have tillid til et forhandlingsresultat.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen gjorde nogle bemærkninger om firepartiforhandlinger i almindelighed — jeg gjorde det også — og han spurgte i den forbindelse, om vi ikke hellere ville slutte et forsvarsforlig bag lukkede døre. Det forsvarsforlig, jeg kender til, blev ikke sluttet uden om folketingsudvalget; det blev sluttet i folketingsudvalget. Dengang var der også den fordel ved det, at det ærede medlem ikke havde noget parti, der kunne blive repræsenteret i et folketingsudvalg. Det var netop i den sag en stor fordel, det indrømmer jeg. Det ville det måske være endnu.

Så spurgte det ærede medlem hr. Aksel Larsen, hvorfor vi egentlig deltog i forhandlingerne. Det vil sikkert kunne bekræftes af alle, at vi, da vi fik indbydelsen, sagde: vi synes, det er en gal fremgangs-

[Poul Møller.]
måde, vi bryder os ikke om den fremgangsmåde, men hvis man insisterer på, at det må være den rigtige, så vil vi naturligvis komme, når vi bliver indbudt, og deltage, men vi tror ikke på, at der kommer et godt resultat ud af det, og det har også vist sig.

I øvrigt byggede det ærede medlems polemiske bemærkninger om visse problemer på nogle misforståelser, som jeg ikke skal bebrejde ham, fordi han netop ikke deltog i disse forhandlinger. Jeg må i det hele taget sige, at meget bliver ganske kaotisk for tingets medlemmer at følge i denne debat. For dem, der ikke har deltaget i forhandlingerne, er det simpelt hen umuligt at forstå mange af de problemer, der er rejst her i dag med de 700 mill. kr., med det, der går ind, og det, der går ud, og forskellige skitser og sådan noget. Det kan vi sikkert heller ikke forlange man nogen sinde skal trænge til bunds i, før instituttet for samtidsforskning finder ind til kernen i sagen.

Den højtærede statsminister takker jeg for hans udtalelser. Jeg forstod herpå, at ministerspørgsmålet har været på tale mellem det ærede medlem hr. Westerby og den højtærede statsminister. Jeg synes, at det er forkert, men den højtærede statsminister har ansvar for ministeriets sammensætning, og når han synes, det er rigtigt, kan vi ikke gøre noget derved. Den højtærede statsminister motiverer sin handling her med, at det er hans opgave at samle et flertal, der er holdbart eller i hvert fald kan gennemføre lovgivningen her i tinget, men jeg synes alligevel, det er et sådant brud på kutymerne at gå til to nyvalgte medlemmer, der er medlemmer af en anden gruppe, og overtale dem til at stemme for sine forslag og endda i den forbindelse føre forhandlinger om regeringsdannelse, at det minder mig om kidnapning. Vi andre må da passe vældigt på i fremtiden. Vi håber ikke, at den højtærede statsminister mere sådan går på fri fod rundt omkring i grupperne og ser, hvor han kan finde sympati eller meningsfæller.

Jeg har nogle enkelte bemærkninger til den højtærede finansminister. (*Finansministeren* [Poul Hansen]: Så har de nok nogen, der hænger løst!). Der er ingen, men man ved ikke, hvad der kan ske ved et fremtidigt valg. De største ulykker kan ske, har man set. Jeg forstår den højtærede finansministers bemærkninger således — det er kun for at slå det fast — at det stadig er regeringens agt, at man i det kommende finansår skal have et kasseoverskud på omkring 1.200 mill. kr., og at man vil fremsætte tillægsforslag om øgede indtægter i april måned. Den højtærede finansminister erkendte, at der var uligevægt på nogle områder i økonomien, og at det gjaldt om at få den rettet op. Jeg vil gerne bede om, at man lægger mærke til dette, for det har vi nu hørt gang på gang.

Ind imellem har vi så hørt, at nu var den sociale og økonomiske balance skabt, og når så den sociale og økonomiske balance var skabt, var der næste år uligevægt i økonomien. Det, vi gerne skulle bort fra, er det, som man i England kalder „stop and go" — altså: man bremser og kører frem, bremser og kører frem i den økonomiske politik. Her synes vi ikke der var nogen grund for os til at tro på, at en regering, som havde siddet i 12 år og ustandselig havde ført denne fremkørsels- og bremsnings-, fremkørsels- og bremsningspolitik, nu skulle være i stand til at rette ligevægten op og skabe balancen igen — for så måske om et år eller to at erklære, at nu er der uligevægt igen, nu gælder det om at få et par milliarder i kassen for at få rettet uligevægten op. Det er denne opgave, vi står meget skeptisk over for, for vi har ikke tillid til, at regeringen magter den.

Den højtærede finansminister var inde på nogle åstedsforretninger — tror jeg det var — og vendte derfor tilbage til et spørgsmål, han besvarede i Folketingstidende i september før valget. Han sagde herom, at han havde givet oplysning om de 700 mill. kr., han kendte, og fortsatte, at han jo ikke kunne udtale sig om de ukendte ting, fordi der var så mange andre momenter, der kom til at spille ind: hvor meget skulle tjenestemændene have, hvad skulle landbruget have, hvordan ville det gå med investeringsudviklingen, og hvad ved jeg. Men han måtte dog være klar over, at der måtte være behov for betydelig større indkomststigninger; han måtte i september måned være klar over, at en milliard i indkomststigning ikke ville holde. Må jeg derfor

[Poul Møller.]

spørge den højtærede finansminister: ville det ikke have været rigtigt, om han på daværende tidspunkt havde sagt, at én ting i hvert fald var givet, nemlig at den skønnede automatiske indkomststigning på en milliard ikke ville slå til over for de udgiftsstigninger, der ville blive tale om? Så kunne man bedre have forstået den udvikling, der er sket siden; så kunne man bedre have forstået, at man den 6. oktober vidste så meget mere om disse spørgsmål, end man vidste i midten af september. Men det ville finansministeren ikke sige.

Så var der ansvaret for udgiftslovene. Ja, jeg kan i hvert fald pege på, at vi sidste forår ønskede gennemført en forhøjelse af folkepensionsbidraget i forbindelse med, at den ny lov om folkepension blev gennemført. Det blev afvist af regeringen. Jeg kan også pege på, at den tvangslånspolitik, regeringen førte i 1963, ikke havde vor støtte, og at den i år har medført en forringelse i kasseregnskabet på godt 300 mill. kr. I fjor havde man nemlig tvangslånsindtægter, hvor man i år har tvangslånsudgifter — stop and go, kør og brems. Dette har denne tvangslånspolitik været udtryk for derved, at man har lagt udbetalingen så snert på indbetalingen, at man af den grund forrykker statens økonomi fra det ene år til det andet og må skaffe nye penge for at kunne betale tvangslånet tilbage.

Jeg bebrejder ikke en mindretalsregering, at den ændrer sine forslag under folketingets behandling af dem. Det, jeg bebrejder den, og det, jeg kalder usikkerhed, er, at den høje regering er kommet med forslagene drypvis og drypvis og drypvis og har ændret dem selv uden at have været under pres fra folketingets partier. Det er kun i de sidste 14 dage af denne proces, der har været tale om pres. Alle lovforslag, der er kommet her i tinget i november, december, januar, februar og frem til marts, er kommet på regeringens eget initiativ, og den fremgangsmåde, regeringen her har valgt, kunne den lige så godt have valgt som flertalsregering som nu som mindretalsregering.

Jeg skal derefter bekræfte, at vi stadig har interesse for gennemførelsen af merværdiafgiften og er villige til sagligt at forhandle herom, når forslaget er fremsat. Vi lægger nemlig vægt på at få en skattereform.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at når vi lægger vægt på at få et langt proportionalstræk, er det for det første af hensyn til en løsning af det sambeskatningsproblem, som det ærede medlem hr. Henry Christensen har nævnt her. Men det er også, fordi vi har nogle urimeligt høje procenter ved forholdsvis mindre indkomster, mellemindkomster. For lønninger, der svarer til folketingsmedlemmernes lønninger — og dem mener man vel sådan set ikke er for høje i forhold til det ansvar, vi alle sammen må bære på — bliver man beskattet med 80-100 pct. af de sidste kroner. Det er derfor, vi mener, at den progressive beskatning modvirker intiativet og driftigheden i det danske samfund. Hvis vi derfor vil have en anden økonomisk adfærd i det danske folk, hvor flere interesserer sig for at tjene mere, er det nødvendigt at komme bort fra den forholdsvis tidlige progression, som nu begynder ved 22.000 kr. og sætter ind med hele sin vægt ved 25.000-30.000 kr. Jeg tror, der er mange — også mange af socialdemokratiets vælgere, hvis koner arbejder ude — der i år kommer til at mærke progressionen og vil komme til at mærke den i stadig stigende omfang i de kommende år. De vil kunne forstå, at et skattesystem med så megen progression som vort modvirker arbejdslysten og derfor i det lange løb er farligt for det danske folks økonomiske adfærd.

Den højtærede finansminister kom ind på, at der var mange og komplicerede forhold, og han sagde, at det jo var andre, der havde krævet hele denne samling. Ja men jeg sagde, at når regeringen fører 8 mands forhandlinger ind i billedet, er det næsten umuligt for 2 mennesker fra ét parti eller for 4 mennesker fra den samlede opposition at sidde og vurdere og forhandle, tilrettelægge og nå frem til positive og gode resultater under de vilkår, der bydes dem ved denne forhandlingsform, hvor man forhandler i 10-12 timer om dagen, praktisk taget uden pause til at undersøge, kontrollere og tale med andre om de ting, der foregår under en sådan forhandling. Derfor har vi ikke tillid til denne forhandlingsform, og vi tror ikke på holdbarheden af det, der kan komme ud af forliget.

Fiansministeren stillede det spørgsmål, om det ikke var regeringen, der skulle være

[Poul Møller.]
brøstholden over, at man ikke fik noget forlig. Regeringen må virkelig selv om, hvorvidt den vil være brøstholden. Det, at vi går ind i forligsforhandlingerne, er jo ikke ensbetydende med, at vi har forpligtet os til at slutte et forlig. Sådan skulle det dog gerne være her i tinget, for hvis bare det at begynde forhandlingerne skulle betyde, at vi var forpligtet til at slutte et forlig, tør vi overhovedet ikke mere gå til forhandling med den høje regering.

Vi har ikke og havde heller ikke på forhånd megen tro på et forlig ... (*Finansministeren* [Poul Hansen]: Nå!) ... det havde vi ikke. Vi havde ikke tro på et forlig, som skulle give regeringen disse 5 milliarder over 2 år, medens vi i det sidste år til skattelettelse kunne få 1.395 mill. kr. Vi havde ikke tillid til holdbarheden af den forligsskitse, der blev fremsat. Jeg erkender, at der var mange gode og praktiske ting, der kunne være gennemført, når f. eks. boligforliget blev, som det blev. Det er da givet, at der var ting i denne forligsskitse, som tiltalte også os. Gennemførelsen af det, der for os var hovedpunkterne, stod og faldt imidlertid med forudsætninger, som skulle indfries af den høje regering i løbet af det kommende år eller de kommende to år, og vi troede ikke, at regeringen ville vise sig at være i stand til at indfri disse forudsætninger. Vi frygtede, at det ville gå som for 3 år siden, da vi kom til at stå med håret ned ad nakken, da vi skulle aflægge rapport om, hvad vi havde nået ved omsforliget.

Baunsgaard: Jeg vil gerne takke den højtærede forsvarsminister for det svar, han gav, idet jeg tager bemærkningen om, at forsvarsministeren ville være villig til at overveje det, jeg havde fremført, som udtryk for, at forsvarsministeren hos de fire partier vil undersøge, om der er mulighed for yderligere besparelser på forsvarsministeriets budget.

Den højtærede finansminister begrundede det for hans vedkommende forsvarlige i det opnåede resultat ved, at det var gjort under forudsætning af en merværdiafgifts indførelse. Jeg er nødt til igen at gentage, at den økonomiske sanering, der ligger for det kommende finansår, ikke påvirkes af, om vi indfører en merværdiafgift eller en detailoms i det kommende finansår. Den påvirkes ikke af, om vi vælger detailoms eller merværdiafgift. I øvrigt vil formentlig for det sidste kvartals vedkommende — den højtærede finansminister regner jo nu med 1. januar — indtægterne ikke gå ned, fordi vi ikke gennemfører en merværdiafgift. Det er i spørgsmålet om, fra hvilket tidspunkt og i hvilket omfang vi vil være i stand til at give skattelettelser og indføre den skattereform, som i hvert fald et stort flertal i dette ting er enige om bør komme, at det spiller ind.

Jeg vil også endnu en gang gentage og bekræfte over for finansministeren, at det radikale venstre har den opfattelse, at når vi afviser noget og der således ikke er skabt tilstrækkelig dækning op til det beløb, vi anser for nødvendigt, er vi parat til enten selv at fremsætte eller tage medansvar for andre forslag. Når vi — med de begrundelser, vi har givet — har afvist en forhøjelse af benzinafgiften, er det klart, at vi, når finansministeren nu nævner, at der kunne komme en afgift på brugte motorkøretøjer ind i billedet, positivt vil overveje dette. Efter min opfattelse har denne form for afgift den fordel fremfor benzinafgiften, at den ikke går ind i erhvervslivets driftsomkostninger. Derfor ville den ud fra denne betragtning så absolut være at foretrække.

Det ærede medlem hr. Poul Møller sagde, at merværdiafgiften var jo den krumtap, hvorom det hele drejede sig. Det mener jeg altså ikke er en dækkende forklaring over for den opgave at genskabe den manglende balance i samfundsøkonomien i øjeblikket. Når det ærede medlem siger, at han ikke én gang til vil løbe den risiko at stille forslag om merværdiafgift og så møde kritik af det fra min side, vil jeg sige, at jeg tror nu, det ærede medlem skal passe på ikke at blive for sart med hensyn til, hvem der bliver angrebet, og hvorfor man bliver det. Hvis det ærede medlem tænker tilbage på den situation, der eksisterede forud for valget i september sidste år, angreb man nemlig fra konservativ side det radikale venstre for — og gjorde det meget stærkt — at bl. a. det forslag, det radikale venstre havde om indførelse af en almindelig omsætningsafgift i detailleddet, ville betyde, at 135.000 virksomheder skulle registreres. Det ville de konservative ikke

[Baunsgaard.]
være med til. Så kan det godt give anledning til undren, at man nu vil gå med til en merværdiafgift, der betyder registrering af 400.000 virksomheder. Jeg bebrejder ikke det ærede medlem dette; det vil han bemærke at jeg ikke har gjort. Jeg synes dog, der er grund til at understrege, at de konservatives angreb på dette punkt forud for valget på det radikale venstre så i hvert fald har været usaglige.

Det ærede medlem hr. Poul Møller syntes i og for sig, at det var i orden, at det radikale venstre var støtteparti for regeringen. Det ærede medlem kan kalde os, hvad han vil, men jeg vil gerne sige det, så det ikke kan misforstås: det radikale venstre har ikke over for den nuværende regering og i de beslutninger, vi har taget over for den nuværende regring, på noget tidspunkt lagt andet i dette, end at hvis regeringen kommer med forslag, vi kan støtte, så støtter vi. Hvis den kommer med forslag, som vi er uenige i, støtter vi ikke. Det vil det ærede medlem have set bl. a. af denne sags forløb. Vi støtter hverken denne eller andre regeringer, når de foreslår noget, vi er uenige i.

Hvad angår de fremsatte dagsordensforslag, vil jeg gerne sige, at det radikale venstre kan ikke medvirke til det dagsordensforslag, som de ærede medlemmer hr. Henry Christensen og hr. Poul Møller har fremsat. Blev dette dagsordensforslag vedtaget, betød det i realiteten, at hele den økonomiske sanering blev taget af dagsordenen i øjeblikket. De ærede partier kan ikke være i tvivl om, at det ville udløse en valgsituation, som igen ville betyde, at der gik måneder, inden den kunne genoptages. Dette dagsordensforslag bør altså afvises alene af den grund, at dets vedtagelse ville være en uansvarlig handling i den øjeblikkelige økonomiske situation.

De dagsordensforslag, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen har fremsat, mener jeg ikke alene ikke er nødvendige, men overflødige. Der er under udvalgsarbejdet tilvejebragt klarhed over, at på de områder, hvor man ville forsinke udbygningen, på uddannelsesområdet og på de sociale områder, og hvor jeg på det radikale venstres vegne gjorde indsigelse — herunder også udbygningen af sygehus- og uddannelsesvæsenet i Grønland — er der foretaget sådanne reduktioner i forhold til det oprindeligt foreslåede, at det, det ærede medlem vil opnå med sine dagsordensforslag på disse områder, allerede er opnået; og efter at den højtærede forsvarsminister har givet det svar, han har givet mig, finder jeg, at også vedtagelsen af det dagsordensforslag, som det ærede medlem har fremsat på dette punkt, vil være forkert. Også dette er overflødigt.

Jeg skal derfor på det radikale venstres vegne tillade mig at fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Idet folketinget opfordrer regeringen til at fortsætte bestræbelserne for at tilvejebringe økonomisk balance og gennemføre en skattereform samt at stille sådanne ændringsforslag til finansloven, at størst mulige besparelser opnås uden at skade udbygningen på de sociale og uddannelsesmæssige områder,
fortsætter tinget behandlingen af de foreliggende forslag."

Jeg skal anbefale det høje ting at stemme for dette dagsordensforslag.

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Aksel Larsen: Jeg har kun én bemærkning endnu at føje til den diskussion, der har været om regeringens, i særdeleshed statsministerens, forhold til de to afhoppere, nemlig den, at det vel nu turde være klart — og det behøver man ikke at have fremtidige historieforskere til at granske — at der i de forhandlinger, der har været ført, har været tale om at tilbyde i hvert fald det ærede medlem hr. Westerby, måske også andre, ministerposter, men det ser ud til, at dette tilbud er blevet taget af bordet enten af den socialdemokratiske folketingsgruppe eller af den socialdemokratiske hovedbestyrelse. Men tilbuddet har været givet af den højtærede statsminister.

Til den højtærede finansminister har jeg det at bemærke, at det er rigtigt, at der er forhandlet om besparelser på militærbudgettet, men det er ingen grund til at afvise det forslag til såkaldt dagsorden, jeg har stillet, hvori regeringen opfordres til at

[Aksel Larsen.]

foretage yderligere besparelser på militærbudgettet. Ministeren måtte vel være glad for at få et folketing til at stille sig bag en sådan opfordring, hvis han ønskede at skære militærudgifterne ned.

Den højtærede finansminister siger, at trods de foreslåede besparelser er der en stigning på socialministeriets budget. Ja, det ved vi da godt, Der er også stigning på statsbudgettet i det hele taget. For mig er det spørgsmålet, om det er rimeligt, at man skærer ned på børne- og ungdomsforsorgens udbygning i forhold til, hvad der havde været muligt, og hvad der var planlagt. Det synes jeg ikke.

Hvad angår afgiften på elektriske lamper og sikringer, gjorde ministeren sig det let ved at tale om, at hvad sikringerne angår, herregud, så var det dog kun 10 øre, det drejede sig om. Ja, beløbet kan synes uvæsentligt, men det forekommer mig minsandten uanstændigt, at man af hensyn til brandfaren påbyder folk, at de skal have ordentlige sikringer, og så siger man: ha ha, men det skal beskattes, det skal staten tjene på. Vi vil i hvert fald stemme imod det.

Den højtærede forsvarsminister siger, at han naturligvis gerne vil undersøge, om yderligere besparelser er mulige; det siger ministeren til det ærede medlem hr. Baunsgaard, men undlader omhyggeligt at sige det til mig. Det bliver jeg ikke fornærmet over, derimod bliver jeg lidt trist, når det viser sig efter det ærede medlem hr. Baunsgaards udlægning, at det, man skal gøre, er at undersøge, om venstre og det konservative parti vil være med til besparelser på militærbudgettet. Det ved man de ikke vil, og det ligger altså sådan, at folketinget sættes ud af kraft; selv om socialdemokratiet, selv om det radikale venstre inklusive det ærede medlem hr. Baunsgaard, og selv om socialistisk folkeparti ville have sådanne besparelser, må de ikke gennemføres, hvis et mindretal i folketinget sætter sig imod det, for det har man en eller anden gammeldags aftale om.

I øvrigt bliver man mindre og mindre imponeret over de mulige 10 mill. kr.s besparelse, der er stillet i udsigt på militærbudgettet, for vi ved jo, at der løbende mindst en gang om måneden vil komme en ansøgning fra forsvarsministeren til finansudvalget om nogle ekstra penge. Her står jeg med et af finansudvalgets aktstykker, sag nr. 321-332. I næste finansudvalgsmøde skal man behandle en ansøgning fra forsvarsministeren, om han ikke kan få ekstrabevilget ca. 1½ mill. kr. til opførelse af et nyt reservedelslager og en tilbygning med en reparationshal og 4 garager samt etablering af en betonplads i depot-, garage- og værkstedsområdet på dragonkasernen i Holstebro. Den slags vil der komme mere af, så den påståede besparelse på 10 mill. kr. vil blive mere end opslugt. Hertil kommer, hvad jeg allerede har sagt, at vi ved jo, at forsvarsministeren ikke har trukket tilbage og åbenbart ikke har kunnet trække tilbage, sin gode vilje ufortalt, kravet om, at man skal ekspropriere foreløbig for 20 mill. kr. ved Oksbøl.

Det ærede medlem hr. Peter Nielsen skal jeg ikke beskæftige mig med, efter at det ærede medlem har oplyst, at hans vælgere i Nørresundby vil være så begejstrede for hans påstand om, at de elsker lagkage, og at alle disse skatter er at ligne ved lagkager til dem. Så må han selv om, hvordan han på dette grundlag vil forklare dem, at det, man gør her i dag og på mandag, er at videreføre de gode tider.

Hvad det, vi har forhandlet om, i øvrigt angår, kan jeg kun bemærke, at der er fra ministrenes og regeringspartiets side eller fra regeringspartiets og regeringens støttepartiers side intet sagt, der kunne afbøde eller afsvække den kritik, jeg har rettet imod den måde, man hidtil har administreret på, og den måde, man har optrådt på. Man har ikke forsøgt på nogen måde at forsvare sine planer om huslejeforhøjelser og fusk med pristallet. Man har ikke vovet at gå ind på spørgsmålet om opsparingsordningerne, hvor man lader dem, der ikke kan spare op, betale for dem, der kan foregive, at de sparer op, og man har i særdeleshed undladt at beskæftige sig med det interessante spørgsmål, jeg stillede: hvorfor i alverden står regeringen i dag i alt væsentligt fast på den forligsskitse, som statsministeren i to tempi præsenterede for venstre og det konservative folkeparti og alligevel ikke nåede til enighed med dem om? Hvorfor er man ikke rykket tilbage fra denne forligsskitse, men søger i alt væsentligt at opfylde den?

[Aksel Larsen.]

Ja, ud over dette har jeg kun nogle slutbemærkninger, men forinden vil jeg kort redegøre for, hvordan vi vil stemme om de sager, der må antages at komme til afstemning.

Vi vil ved afstemningen over ændringerne i loven om afgift af spiritus m. m. samt i loven om forskellige forbrugsafgifter stemme imod den forhøjede skat på elektriske lamper og sikringer. Vi vil ved afstemningen over ændringerne i loven om tobaksafgifter stemme imod forhøjelsen af cigaretskatten med 2 øre. Vi vil ved afstemningen over ændringerne i loven om omsætningsafgift af motorkøretøjer ikke stemme om det ærede medlem hr. Baunsgaards ændringsforslag om at erstatte den 16. marts som skæringsdato for betalingen af den højere indregistreringsafgift med den 26. marts. Vi mente, at regeringen skulle være blevet stående på den 16. marts, men når den forråder sit eget forslag, vil vi lade den bestemme. Jeg vil i øvrigt sige til det ærede medlem hr. Baunsgaard, at hvis man af konstitutionelle eller juridiske grunde anfægter fastsættelsen af den 16. marts som skæringsdato og siger, at det vil være en art lovgivning med tilbagevirkende kraft, så vil en fastsættelse af den 26. som skæringsdato også være det. Af den grund havde det ærede medlem altså ikke behøvet at komme med sit ændringsforslag.

Når regeringen selv opgiver de 6 øre på benzinen, fordi det ærede medlem hr. Baunsgaard foreslår det, så har vi ingen grund til at forsøge at redde dem i land, og vi kan jo for øvrigt ikke; ellers kunne det havde været meget interessant. Hvis socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Westerby og hans meningsfælle havde mod til at stå fast ved forhøjelsen på de 6 øre, kunne den godt blive vedtaget, selv om det radikale venstres 10 medlemmer skulle stemme imod. Men det skulle jo ikke så være.

Dette hænger vel sammen med, at statsministeren nu engang har låst sig fast på og har afgivet så mange edelige forsikringer om, at hvad der end sker, vil han aldrig nogen sinde gennemføre noget ved hjælp af et flertal her i tinget, som er betinget af socialistisk folkepartis medvirken. Det er jo en ting, som i grunden kunne gøre det hele så uendelig nemt for os.

Nu har der forud for disse forhandlinger her i dag været så mange spekulationer i dagspressen og blandt politikerne om, hvordan socialistisk folkeparti vil optræde. Man har spurgt, hvordan vi vil stemme, om vi vil være med til at vælte regeringen, om vi vil være med til at redde regeringen. Jeg har ikke begrebet alle disse spekulationer, de var inderligt overflødige. Det er ganske vist sådan, at efter de erklæringer, vi har fra den højtærede statsminister, så ville det jo være rimeligt og menneskeligt, om vi sagde: når de ikke på nogen måde vil have hjælp, så vil vi ikke hjælpe dem, så lad dem i herrens navn blive væltet, hvis der er nogen, der vil vælte dem. Sådan er vi imidlertid ikke. Vi er ikke noget redningskorps. Vi ved godt, at en regering, og ikke mindst den nuværende, kan begå så store dumheder, at den ikke kan reddes, men vi er jo heller ikke ude på, at det gælder om for enhver pris og ved enhver lejlighed at styrte en regering.

Det, vi vil, er at gennemføre vor politik eller mest muligt af vor politik, og derfor vil vi naturligvis i denne situation stemme for de lovforslag og de ændringsforslag, vi kan godkende, og stemme imod dem, som vi anser for skadelige, urimelige eller uforfuftige. Så ganske enkelt er det, og det vil vi gøre uanset de eventuelle følger for regeringen. Vi vil fra sag til sag tage standpunkt, og hvis regeringen skulle komme i mindretal, så må den selv afgøre, om den vil følge Hedtofts eksempel fra dengang han efter pinefulde overvejelser valgte at lade sig glide i smørret.

Som jeg har sagt allerede, er vi rede til at støtte forslag om de nødvendige skatter til, at der kan skaffes dækning for statens udgifter, og vi vil gerne hjælpe regeringen

[Aksel Larsen.]
med at finde ud af, hvilke skatter det bør være. Vi har jo fremsat forslag og ideer nok, men man får os ikke til at være med til at ændre indkomstskatterne, som trods deres mangler dog er progressive, og nedsætte dem til gavn for de store indtægter og erstatte dem med forbrugsskatter, der hviler tungest på folk med små indtægter, for det indgår ikke i vor politik.

Vi ville også gerne bevilge regeringen det ønskede kasseoverskud. Vi savner for øvrigt oplysning om, hvor stort kasseoverskud regeringen regner med efter de forskellige reduktioner, der synes at være i færd med at ske. Men skal vi hjælpe regeringen til at få et så stort kasseoverskud, så vil vi gøre det, ikke blot fordi vi ser, det er nødvendigt af forbrugsbegrænsende årsager, men i hovedsagen fordi vi mener, at kasseoverskuddet kan anvendes fornuftigt til at løse boligproblemet sådan som jeg allerede har talt om.

Ja, så enkelt er det, og derfor kunne man have sparet sig sine spekulationer. Jeg syntes, det skulle siges nu ved denne lejlighed, hvor jeg kom til at tale om vor stilling til regeringens forræderi over for et af sine egne forslag.

Lad mig i øvrigt fortsætte. Vi vil naturligvis stemme imod forslaget om at forhøje den almindelige omsætningsafgift til 12½ pct. Vi vil stemme imod det såvel her, hvor det er et ændringsforslag, som når det, — hvis det sker — kommer til endelig afstemning ved lovforslagets tredje behandling.

Jeg må i forbindelse med forslaget om almindelig omsætningsafgift have lov til at komme med en bemærkning. Der var jo et ekstra forslag om, at guld- og sølvvarer og lignende skulle belægges med 25 pct. i omsætningsafgift. Jeg røber vel ingen hemmelighed, når jeg siger, at efter vi i udvalget havde haft besøg af branchen, både arbejdsgivere og arbejdere, og efter at de sagkyndigt og sagligt havde forklaret os, hvilke katastrofale virkninger en sådan afgift ville få for denne branche, var der i udvalget enighed om, at dette forslag måtte trækkes tilbage. Det kunne ikke gennemføres. Ja, det er i hvert fald bevis på, at det undertiden kan nytte for deputationer at henvende sig til et folketingsudvalg, og jeg er glad for, at det gik, som det gik i dette tilfælde.

Dernæst må jeg sige om forslaget til udskrivningslov for 1965-66, at vi naturligvis vil stemme for vort eget forslag om, at børnetilskuddene skal forhøjes med 100 kr. ud over den forhøjelse på 100 kr., regeringen i forvejen havde foreslået, og at vi ikke synes, regeringen skal byde under og sige: vi nøjes med 50 kr. Hvis vort forslag bliver forkastet, vil vi naturligvis ikke modsætte os denne forhøjelse med 50 kr., for den er bedre end ingenting, men i så fald må vi overveje, om vi kan gå med til, at persontilskuddene bortfalder.

Jeg tror, det er tilstrækkeligt i denne omgang, og så må vi se at få gennemlevet de afstemninger, få overstået den 2. puniske krig, og derefter se, dels hvordan det går på mandag, dels hvad regeringen yderligere kommer med. Jeg har bemærket mig finansministerens bebudelser, men alligevel — jeg vil se manden, før jeg tager hatten af.

Iver Poulsen: Jeg forstod den højtærede finansminister sådan, at ministeren i sin ministertid under den forrige regering havde slået sig til ro med, at der produceredes og forbrugtes som aldrig før. Vi var alle sammen fuldstændig klar over, at det var en lykkelig situation, Danmark var i. Alle hænder var i gang, alle hjul var i gang, produktionen var den største, vi nogen sinde havde haft, og de udenlandske konjunkturer var de bedste, vi nogen sinde havde haft. Det vil altså sige, at vi var inde i en udvikling, der gjorde en virkelig konsolidering og en reel velstandsstigning mulig.

Havde det være en privat familie, der havde være inde i en sådan periode, så havde den konsolideret sig, så havde den foretaget en opsparing, og det, vi bebrejder finansministeren og den daværende regering, er, at den ikke gjorde det. Den nuværende regering bebrejder vi, at den har ladet gå så lang tid uden at gøre noget, for resultatet blev jo ikke reel velstand, men øget gældsstiftelse. Vor udenlandske gæld blev simpelt hen tidoblet i den 4-årige periode, og skævheden på handelsbalancen tiltog og tiltog, men regeringen lukkede øjnene for det.

Nu siger finansministeren, at det, der er

[Iver Poulsen.]
galt, er uligevægten imellem forbrug og opsparing. Det er fuldstændig rigtigt, det kan vi alle sammen se, men spørgsmålet er, hvordan vi får denne uligevægt bragt ud af verden. Det kan gøres på to måder. Det kan gøres ved at nedbringe forbruget ved en hård beskatning, som regeringen nu vil. Men uligevægten kan også bringes ud af verden ved, at man fremmer opsparingen, gør opsparing til noget, der kan betale sig, og gør det muligt for borgerne at foretage en opsparing, sådan at opsparing kan komme til at konkurrere med forbruget. Men hvis man vil gå den vej, så kommer man ikke uden om en skattereform efter de linjer, som de uafhængige har anbefalet, med en stadig og hurtig hævning af grænsen for proportionalbeskatningen og en fjernelse af den voldsomme progressive beskatning, som sætter ind på et forholdsvis lavt indtægtsniveau, og som — som det ærede medlem hr. Poul Møller så klart og kraftigt sagde det — vil kvæle opsparingslysten og opsparingsmuligheden. Dér kan der sættes ind, men det kan der selvfølgelig ikke af en socialdemokratisk regering, som ikke ønsker, at den private opsparing skal genere statsopsparingen. Statsopsparingen skal have første prioritet, og staten skal spare op for os alle sammen. Det ønsker de uafhængige ikke.

Med hensyn til ændringsforslagene kan jeg sige, at vi ikke vil medvirke til denne lovbukets gennemførelse, og derfor vil vi undlade at stemme om ændringsforslagene med undtagelse af ændringsforslaget om forhøjelse af afgiften på elektriske lamper og andre elektriske artikler, som vi vil stemme imod, fordi det — som jeg sagde i mit første indlæg — vil betyde en byrde på produktionen, og det vil vi ikke være med til. Vi vil dog stemme for ændringsforslaget om, at den foreslåede forhøjelse af benzinafgiften falder bort. Vi kan selvfølgelig ikke medvirke til, at den omtalte dato, den 16. marts, ændres til den 26. marts, d. v.s den dag, da lovforslaget er til anden behandling. Et lovforslag træder i kraft den dag, det er vedtaget, og derfor må vi selvfølgelig gå imod dette forslag.

Endelig vil jeg sige, at vi kan stemme for udvalgsflertallets ændringsforslag til udskrivningsforslaget om det forøgede børnetilskud.

De to forslag til dagsorden, der er fremsat af det ærede medlem hr. Aksel Larsen, kan vi ikke medvirke til, og det samme er tilfældet med det af det ærede medlem hr. Baunsgaard fremsatte dagsordensforslag. Den mistillid, vi nærede til regeringen ved dette mødes begyndelse, er absolut ikke blevet mindre, og derfor kan vi ikke stemme for det forslag, det ærede medlem hr. Baunsgaard har fremsat.

Det ærede medlem hr. Poul Møller udtalte frygt for, at statsministeren skulle gå på strandhugst hos andre partier, og sagde, at vi skulle være lidt forsigtige. Den frygt nærer de uafhængige ikke.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg glemte at udtale mig om det af det ærede medlem hr. Baunsgaard fremsatte forslag til dagsorden. Jeg takker for, at jeg får lov til at gøre det nu. Jeg vil om dette kun sige, at det er i den grad intetsigende, som vi er vant til at et afpareringsdagsordensforslag er, og sådan noget intetsigende vil vi overhovedet ikke stemme om.

Jeg anbefaler, at man undlader at stemme.

Westerby: Til spørgsmålet om forslagene til dagsorden kan jeg oplyse, at det ærede medlem hr. Diderichsen og jeg vil støtte det forslag, der er fremsat af det ærede medlem hr. Baunsgaard, og som indeholder betragtninger om økonomisk sanering, om besparelser og om en skattereform.

Først en enkelt bemærkning til den ærede ordfører for det konservative folkeparti, det ærede medlem hr. Poul Møller, der var meget inde på den betragtning, at regeringen burde støtte sig parlamentarisk på både socialistisk folkeparti og det radikale venstre. Jeg tror ikke, det kan lade sig gøre, men det forekommer mig ejendommeligt, at en konservativ ordfører, om hvem man ved, at mange vælgere stemte netop på ham for at undgå en indflydelse fra socialistisk folkeparti, kan stå her i dag og opfordre en regering til at basere sit parlamentariske flertal på det ærede medlem hr. Aksel Larsen.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen var inde på et par betragtninger om ministerposter, og det var i øvrigt også det ærede medlem hr. Poul Møller. Det er egent-

[Westerby.]

lig fantastisk, så meget man kommer ind på det spørgsmål. Det er, som om man ønsker at skabe den fornemmelse, indstilling eller tiltro, at det, der skulle have været noget i retning af et ledemotiv for det ærede medlem hr. Diderichsen eller undertegnede eller andre, var, at der var chance for at blive minister. Det er, som om man har interesse i at prøve på at gøre os til sådan lidt ringere personer. Nu har statsministeren ganske vist besvaret spørgsmålet i den forstand, at han har oplyst, at der var bestemt ikke tale om nogen ministersyge, men jeg vil da gerne gentage til de ærede medlemmers underretning, at hverken det ærede medlem hr. Diderichsen eller jeg eller andre på noget tidspunkt har bedt om eller sagt ja til nogen som helst form for ministerposter eller har ønsket en ministerpost eller givet udtryk for det. Et klarere svar kan man vel i og for sig ikke ønske sig.

Dernæst et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Henry Christensen, som var inde på, at der ikke var ret megen forskel på hans finanspolitiske og mine finanspolitiske betragtninger. Jeg vil gerne have lov til at henlede opmærksomheden på en leder i dagbladet Vestkysten, som jo er et af de største venstreblade, der findes i landet, og oven i købet har den ære, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen — som er venstres formand — sidder i dets bestyrelse. Dette blad bragte den 15. marts 1965 en leder — og det var altså den mest autoritative artikel, der var i bladet den dag — om „overskuds-lygtemænd". Denne leder slutter med følgende betragtninger — jeg beder om formandens tilladelse til at citere —:

„Men det her skitserede anser vi nu for mere end en finanspolitisk detalje..." — det, man sigter til, er noget, jeg har skitseret — „... der skiller. Det er en *kløft* mellem to opfattelser. Da det for Westerby med følge åbenbart *er* en trossag, ja, så må divergenserne vel også komme til udtryk, når sagen til sin tid kommer til afgørelse i folketinget. Da må Westerby, om han vil tages alvorligt, vise, at han er fast i troen — hvordan så følgerne måtte blive".

Det var altså den opfattelse, Vestkysten gav udtryk for i en leder, og jeg kan da godt sige til det ærede medlem hr. Henry Christensen, at det har jo igennem en lang periode, lige siden VK-erklæringen blev til i 1959, været drøftet meget inden for venstre, i hvilket omfang man kunne regulere samfundsøkonomien ved at føre en aktiv og smidig finanspolitik. VK-erklæringen var da i modstrid med dette at føre en aktiv og smidig finanspolitik, og man har da også i adskillige andre situationer set en lignende indstilling. Det var ikke tilfældet, da man vedtog omsforliget her i tinget, men f. eks. betragtningen om ikke at gå ind for den bundne opsparing i 1963 var udtryk for, at man ikke ville føre den fornødne aktive finanspolitik i den givne situation. På samme måde forholder det sig i denne situation.

Nu siger det ærede medlem hr. Henry Christensen, at man under forhandlingerne ikke har anfægtet, at der skulle et kasseoverskud til. Men har man givet tilsagn om det? Er man virkelig gået ind for det? Har man gjort noget for at få det? Der er nemlig også et spørgsmål om samarbejdsformer i forbindelse med de synspunkter.

Jeg vil i høj grad hævde som mit indtryk af de forhandlinger, der har været ført i folketinget og i udvalget, at man ikke har givet et bidrag til at tilvejebringe et kasseoverskud i form af, at man selv, hvis man afviste de forslag, regeringen havde stillet, stillede nogle forslag, der ville give det kasseoverskud, man fandt fornødent. Der skal jo være en lige linje mellem mål og midler, og hvis man vil nå et mål og vil skabe balance i samfundsøkonomien, så må man også ville midlerne til det. Det kan godt være, at det ærede medlem ikke bryder sig meget om at føre finanspolitik, men et af midlerne til at få balance i samfundsøkonomien er nu engang at føre finanspolitik. Derfor må man også drage konsekvenserne i forhandlingerne herinde i folketinget. Man må drage den konsekvens — det kommer man simpelt hen ikke uden om — at hvis man ikke vil acceptere det, de andre foreslår, må man selv foreslå noget, sådan at det står i rimeligt forhold til den målsætning, man prøver at stille op. Hvis man stiller en målsætning op, som man ikke følger op i praksis, bliver der ikke ret meget tilbage af det, man står og siger.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jeg skal da ikke bestride, at der kan være og er forskel i den almindelige vurdering af finanspolitikken, som det ærede medlem hr. Westerby og jeg har. Jeg gør bare gældende, at der i den aktuelle politiske situation — den, hvorudfra det ærede medlem har taget standpunkt — ingen forskel var, og jeg gør gældende, at det er ubestridt os imellem, at der under forhandlingerne ingen diskussion var om kasseoverskuddets størrelse. I de planer, vi stillede op, var det ganske klart forudsat, hvilke indtægter der skulle være for tilvejebringelse af det fornødne kasseoverskud; dette gjorde den øjeblikkelige situation med den for store pengerigelighed nødvendigt. Derfor er der intet i den aktuelle situation, der begrunder det ærede medlems afvigende standpunkt.

Jeg vil gerne føje til, at jeg derudover har den principielle opfattelse, at vi burde sigte efter bl. a. at få en indkomstudvikling her i landet, der ikke på den ene side gav os flere indkomster, end der er produktion til, og på den anden side tvang os til at tage indtægterne væk fra befolkningen igen. Dette sidste er der ingen fornuftig mening i, men vi er nu bragt dertil, at en sådan politik er nødvendig for alle, og den var der heller ingen diskussion om. Derfor har det ærede medlem altså ingen aktuel baggrund i saglig diskussion os imellem.

Det andet, jeg gerne vil sige, er, at det står nu altså ubestridt, at det ærede medlem hr. Westerby og det ærede medlem hr. Diderichsen, medens de var medlemmer af venstres folketingsgruppe, uden at orientere venstres folketingsgruppe førte forhandlinger med den socialdemokratiske regering om at indgå i denne regering med en eller flere ministerposter. Vi ved nu, at forhandlingerne ikke førte til noget resultat, efter alt at dømme fordi den socialdemokratiske gruppe endte med at sige: nu kan det være nok! Men vi ved, at der blev ført forhandlinger derom, og at de blev ført med positiv indstilling fra det ærede medlem.

Jeg skal så endelig gøre en bemærkning om forslagene til dagsorden. Der er nu stillet et forslag om motiveret dagsorden fra radikal side. Dette dagsordensforslag siger jo ikke noget, når det kommer til stykket; man kunne også have sagt: det bliver forhåbentlig godt vejr i morgen, eller noget i den retning. Formålet med dette er at udnytte den praksis, der er her i tinget: at hindre, at det dagsordensforslag, der skal prøve tillidsforholdet til regeringen her i tinget, kommer til afstemning. Jeg synes, det er forkert, hvis man følger en praksis, der endnu en gang vil hindre, at folketinget får lejlighed til at prøve spørgsmålet om tillidsforholdet til regeringen. Derfor skal jeg opfordre den højtærede formand til at lægge afstemningerne sådan til rette, at det forslag til motiveret dagsorden, som vi har stillet, og som er det mest vidtgående, og som stiller spørgsmålet om tillid eller ikke tillid til regeringen i denne situation, under alle omstændigheder kommer til afstemning.

Finansministeren *(Poul Hansen):* Jeg skal først sige, at regeringen kan modtage det af det ærede medlem hr. Baunsgaard stillede forslag til motiveret dagsorden.

Jeg skal ikke gå ind i nogen detaildiskussion med de ærede ordførere for oppositionen, men jeg tror nok, jeg kan sige i anledning af, at instituttet for samtidsforskning er nævnt, at det kan jo blive en opgave for dette institut at undersøge, hvad der egentlig har været oppositionens motiv til at gå ind i forhandlingerne, og hvad der egentlig har været motivet til at — jeg vil ikke sige afbryde forhandlingerne, for det gjorde man jo egentlig ikke; man sad bare og kiggede ud i luften til sidst, da det viste sig, at man ikke kunne komme videre. Nu har vi efterhånden fået adskillige forklaringer her. Vi har fået den forklaring, at man ville undersøge mulighederne for, om man kunne få et tilstrækkelig fast forlig, sådan mere eller mindre stærkt udtrykt henholdsvis af det ærede medlem hr. Henry Christensen og det ærede medlem hr. Poul Møller. Man har fået at vide, at man ikke havde tillid til under disse forhandlinger eller ikke fik tillid til under disse forhandlinger, at regeringen var i stand til at garantere en økonomisk politik. Men samtidig taler det ærede medlem hr. Poul Møller også om, at merværdiafgiften med tilhørende skattereform var det hængsel, det drejede sig om, og fra venstres side drog man jo ting ind i forhandlingerne, som ikke

[Finansministeren.]
havde noget at gøre med den aktuelle økonomiske politik eller dens holdbarhed.

Nu har det ærede medlem flere gange nævnt ejendomsskatterne. Man kan ikke sige, at det spørgsmål havde noget at gøre med den opgave, der forelå, selv taget i temmelig vid betydning; det havde jo heller ikke noget at gøre med skabelsen af en holdbar finanspolitik, at man lige netop fik den form for en skattereform, som man insisterede på, med den lille forhøjelse af bundgrænsen i beskatningen og den meget store forhøjelse af proportionalgrænsen. Det giver os jo et indtryk af, at hvis man overhovedet gik ind i forhandlingerne for at få et forlig — hvad jeg stadig synes er tvivlsomt, når det drejer sig om de konservative — så var det bl. a. for at udnytte muligheden for at gennemføre, hvad jeg vil kalde en afpresningspolitik over for regeringen. Jeg siger udtrykkelig en afpresningspolitik. Det kan godt være, man er ked af, at vi ikke i tilstrækkelig grad var villige, at vi ikke tilstrækkelig hurtigt kom med oplæg, der, om jeg så må sige, gav pote. Men man kan vel ikke forlange, at vi før en nærmere undersøgelse af, hvad det egentlig var, oppositionen ønskede — for det stod fra starten uklart — lagde en skitse op. Men vi gjorde det alligevel. Vi havde viljen til at nå et forlig. Det er i dag uklart, synes jeg, hvad der var grunden til, at man fra oppositionens side, da det kom til stykket, ikke ville.

Til det ærede medlem hr. Baunsgaard skal jeg sige, at det er da rigtigt, at den finansielle stilling og holdbarheden af den økonomiske politik ikke påvirkes af, om det er en merværdiafgift eller en detailomsætningsafgift, der eventuelt gennemføres fra den 1. januar. Jeg kan da også forstå, at det ærede medlem må tage forbehold på dette punkt. Jeg kan bekræfte, at der ikke er aftalt noget herom, men jeg vil gerne sige, at det har betydning for det samlede provenu, at der sker noget fra 1. januar, og det har dermed også betydning for den økonomiske politik, i hvert fald i den sidste ende af finansåret.

Over for det ærede medlem hr. Aksel Larsen må jeg blot gøre opmærksom på, at de militære besparelser, der er tale om, drejer sig om 23 mill. kr. Jeg skal endvidere gøre det ærede medlem opmærksom på, at de 1½ mill. kr., som nu søges bevilget, holder sig inden for den givne bevillingsramme. Jeg siger det, for at det ikke skal lykkes det ærede medlem at give det udseende af, at der her er tale om en forhøjelse at forsvarsudgifterne.

Må jeg over for det ærede medlem hr. Iver Poulsen gentage, hvad jeg sagde før, at vi har fremgang i dansk økonomi. Det var ikke blot noget, der gjorde sig gældende i 1964, det gør sig også gældende nu. Der er stadig høj og stigende produktion; der er stadig god fortjeneste til befolkningen; der er stadig høj, jeg tør vel sige fuld beskæftigelse. Det er denne fremgangslinje, vi ønsker at forstsætte; og for at dette kan lade sig gøre, mener vi, det er nødvendigt at gennemføre den finanspolitik, vi her har lagt op til.

Så vil jeg gerne sige til det ærede medlem, at det ærede medlem skal være lidt forsigtig med at bære falsk vidnesbyrd mod sin næste; det var han lige på grænsen til ved det, han talte om heroppe før. Det ærede medlem sagde, at socialdemokratiet ønsker ikke privat opsparing. Nu vil jeg gerne sige det, så det ærede medlem kan forstå det og ikke behøver at gentage sine forkerte påstande, at det er en usand påstand. Socialdemokratiet ønsker den størst mulige private opsparing. Vi har medvirket og vil gerne medvirke til ordninger, der kan fremme den private opsparing. Hvor vor skepsis sætter ind, er over for ordninger, som dels er administrativt meget indviklede, dels måske giver en meget ringe opsparing i forhold til, hvad de medfører i skatteprovenutab. Endelig har vi skepsis over for sådanne ordninger, der uden at fremkalde egentlige nye opsparinger først og fremmest virker som skattelettelse for mere velstående borgere. Vi har altså denne skepsis, og derfor vil vi gerne søge andre veje. Men det skal ikke lykkes det ærede medlem her at sige, at socialdemokratiet er imod privat opsparing.

Der er imidlertid en ting, der er helt sikker, og det er, at hvad vi end skattemæssigt eller på andre måder gør, så kan vi ikke fra i år til næste år forøge den private opsparing således, at vi derigennem ikke længere har behov for en stram finanspolitik og et kasseoverskud af den størrelse, der her er nævnt. Det er simpelt hen betingelsen for at bringe de former for uligevægt, der er i økonomien, ud af verden. Det er betingelsen for på længere sigt at fortsætte fremgangslinjen

[Finansministeren.]

i vor produktion og fortsat at opretholde fuld beskæftigelse.

Det er vor politik, det er den, vi søger at føre igennem med, hvad der her gennemføres; og selv om det ærede medlem ikke er enig med os — det må være det ærede medlems egen sag — så skal det ærede medlem i hvert fald vogte sig for her at fortælle forkerte ting om vor politik.

(Kort bemærkning).

Iver Poulsen: Det forekommer mig, at den højtærede finansminister forveksler produktion og økonomi. Det, der imidlertid bragte den højtærede finansminister helt fra koncepterne, var jo, at jeg sagde, at socialdemokratiet ikke ønskede den private opsparing. Socialdemokratiet står formentlig på det samme standpunkt i dag, som det stod, da det havde en statsminister, der hed Kampmann. Han udtalte, at socialdemokratiet ikke har noget imod den private opsparing, men den må ikke træde hindrende i vejen for statens opsparing. Det er spørgsmålet, der skiller os: skal det være en privat opsparing, eller skal det være en statsopsparing? Jeg vil i hvert fald tilbagevise, at jeg har udtalt noget, der ikke er i overensstemmelse med sandheden.

Så siger den højtærede finansminister: vi kan jo ikke med øjeblikkelig virkning gennemføre en ordning med privat opsparing. Nej, men så kunne man jo i stedet for det store kasseoverskud gennemføre en tvungen opsparing i den alvorlige akutte situation. Så forblev pengene jo dog skatteydernes i stedet for, at de må se dem flyde ind i statskassen. Det vil de uafhængige i hvert fald ikke være afvisende over for, at man i stedet for et stort kasseoverskud og forbrugsbegrænsende skatter gennemførte en tvangslånsordning.

Finansministeren *(Poul Hansen):* Jeg bliver jo nødt til at sige til det ærede medlem, at jeg fastholder, at det ærede medlem har givet forkerte oplysninger om vor politik. Nu vil det ærede medlem støtte sig til en udtalelse af tidligere statsminister Kampmann. Det ærede medlem citerede udtalelsen på den måde, at tidligere statsminister Kampmann havde sagt, at socialdemokratiet havde ikke noget imod den private opsparing. Allerede det er jo noget andet end det, det ærede medlem sagde. Men dertil vil jeg gerne have at vide, for jeg kender ikke denne udtalelse — det kan være, det er min fejl — men jeg vil gerne have at vide af det ærede medlem, hvornår og hvor tidligere statsminister Kampmann har fremsat denne udtalelse. Når den skal spille en sådan rolle i denne debat, må vi så bede om at få den dokumenteret.

Peter Nielsen: Jeg anbefaler at stemme for det af det ærede medlem hr. Baunsgaard stillede forslag om motiveret dagsorden.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Det, der er det afgørende i opsparingsdiskussionen, er jo, at vi ikke har opsparing nok. Det er erkendt af alle. Den private opsparing har ikke fået mulighed for at stige i takt med stigningen i private indtægter. Enhver, der ser på en statistik, kan se, at det er, fordi man har måttet tage en større og større andel af de private indtægter til de offentlige udgifter og den offentlige opsparing. Derfor mener jeg, det er meget centralt, at der selvfølgelig, som den højtærede finansminister siger det, er en fremgangslinje i vor økonomi, men at der ikke er en fremgangslinje i den del af vor økonomi, som det står til staten at skabe forudsætninger for. Det private erhvervsliv i Danmark arbejder dygtigt og udnytter sine handelsmuligheder, men den situation, vi står over for at tage stilling til her i folketinget i dag, er, at staten skal have milliarder i nye indtægter, fordi den har underskud i statsfinanserne. Det er, fordi der, som den højtærede finansminister sagde det, er uligevægt i den danske økonomi. Balancen er ikke til stede, skønt der gentagne gange fra folketingets side i de 12 år, den nuværende regering har siddet, er blevet givet bevillinger for at genskabe balancen i økonomien.

Kendsgerningen er den, at der er mange, mange medlemmer her i tinget, bl. a. det konservative folkepartis, der mangler tillid til regeringen, som gennem 12 år har ført den økonomiske politik fra statsfinansiel krise til statsfinansiel krise. Derfor vil jeg

[Poul Møller]

gerne understrege det, det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde. Det må være rigtigt, at de medlemmer, der ikke har tillid til regeringen, får lejlighed til at udtrykke dette, når de fremsætter et dagsordensforslag derom, og ikke i stedet for skal stemme om et forslag, hvis ord man ikke kan have noget imod, men hvis hensigt så klart er at redde regeringen.

(Kort bemærkning).

Iver Poulsen: Jeg har ikke udtalelsen lige ved hånden, men jeg skal skaffe den til veje . . . *(Munterhed)* . . . Ja, ja, men jeg skal nok tage den frem, den findes i Folketingstidende.

Når nu den højtærede finansminister siger, at socialdemokratiet er imod de forskellige opsparingsfremmende ordninger med forskellig begrundelse, spørger jeg: hvorfor vil man så ikke fra socialdemokratiets side støtte de uafhængige i det forslag til en skattelov med hævning af proportionalskattegrænsen, som netop vil give muligheder for en øget privat opsparing?

Finansministeren *(Poul Hansen):* Jeg forstår, at vi så vender tilbage til Kampmanns udtalelse ved en senere lejlighed.

I øvrigt må jeg igen sige, at uanset denne udtalelse — og den var ikke således, som det ærede medlem sagde — havde det ærede medlem uret, når han påstod, at socialdemokratiet var imod privat opsparing. Det ærede medlem fordrejede også mine udtalelser, når han ville give det udseende af, at vi er imod opsparingsfremmende ordninger. Det er vi ikke, men der er visse dele af dem og visse tendenser, vi har skepsis over for, bl. a. af den grund, at vi tvivler på, at de fremkalder nyopsparing.

Det ærede medlem sagde, at det var underligt, at vi ikke ville støtte de uafhængiges skattepolitik, der, så vidt jeg har forstået det, går ud på, at proportionalgrænsen skal føres helt til tops. Det betyder altså, at den mand, som tjener 10.000 kr., skal betale den samme andel i skat som den mand, der tjener 100.000 eller 200.000 kr. Det vil altså sige, at man dermed ville gennemføre overordentlig store skattelettelser for dem, der tjener mest her i landet. Det kan godt være, det ville fremme opsparingen, det skal jeg ikke bestride, men det måtte ske på bekostning af medborgere, som havde svært ved at spare op, for de statsindtægter, der gik tabt derved, måtte vi tage ind på anden måde. Det ville være en skattepolitik, der for alvor var asocial, og den må vi naturligvis vende os imod.

Det ærede medlem hr. Poul Møller talte om, at man gik fra statsfinansiel krise til statsfinansiel krise, og derfor havde man ikke tillid til regeringen, og det er naturligvis et synspunkt. Jeg ved ikke, om man skal tale om statsfinansielle kriser, men det er klart, at der en gang imellem må blive tale om en regulering af økonomien.

Når det ærede medlem nu igen taler om tillid, er der en ting, jeg stadig væk har svært ved at forstå. Denne mangel på tillid må jo have bestået, før man gik ind i forhandlingerne. Hvorfor gik man så ind i forhandlingerne? Hvorfor gav man os det indtryk, at der var mulighed for at få et forlig, når det altså alligevel viser sig, at man ikke havde tillid til, at det kunne lade sig gøre?

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Den højtærede finansminister anførte, at vi drog kravet om skattereform ind i forbindelse med drøftelserne om merværdiomsætningsafgiftens indførelse. Det er ganske klart; vi kan overhovedet kun tænke os, at man kan drøfte spørgsmålet om merværdiafgiftens indførelse ud fra den forudsætning, at den samtidig tjener til at løse det problem, der nu har stået på dagsordenen i dansk politik så længe: en virkelig omfattende reform af den direkte beskatning. Det er det, den højtærede finansminister kalder afpresningspolitik fra venstres eller fra oppositionens side.

Men hvad er det udtryk for? Det er naturligvis for det første udtryk for, at vi sidder i sådanne forhandlinger for at varetage venstres politiske synspunkter, og det kan vel ikke komme overraskende for den højtærede finansminister. Det er for det andet udtryk for, at vi ikke gik til de forhandlinger på spørgsmålet om tillid til regeringen eller ej, og derfor måtte det være afgørende, om disse forhandlinger kunne

[Henry Christensen.]
føre til sådanne håndfaste aftaler, at de kunne give folketinget og oppositionen den fornødne sikkerhed for, at de aftaler og de bestræbelser, der skulle udfoldes til saneringen af økonomien, også blev efterlevet.

I øvrigt skal jeg endnu en gang anmode om, at vort dagsordensforslag kommer til afstemning. Jeg synes ærlig talt, regeringen selv skulle erklære sig interesseret i, at spørgsmålet om tillid eller ikke tillid til regeringen kommer til en prøve her i det høje ting på denne dag.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Den højtærede finansminister spurgte, hvorfor vi forhandlede med den høje regering, når vi ikke havde tillid til den. Det bliver vi ved med at gøre, selv om vi ikke har tillid til regeringen, for sådan må nu engang arbejdsgangen være herinde. Vi forhandlede også med regeringen i det håb, det spinkle håb, om, at vor manglende tillid kunne komme tilbage under disse forhandlinger.

Under omsforliget begyndte man også med manglende tillid, og der kom også en tro frem efterhånden, men troen blev ikke bestyrket, da omsresultatet kom til at foreligge; og da vi så, hvordan regeringen praktiserede forliget, så fik vi mistilliden tilbage.

Under de forhandlinger, som nu er ført, har vi ikke fået styrket vor tillid til regeringens arbejdsevne, dens evne til at administrere landet og sikre, at dette ikke blev bare et af mange kriseforlig, men blev det sidste, der kunne sikre, at vi ikke hvert andet år skulle til disse redningsforanstaltninger.

(Kort bemærkning).

Iver Poulsen: Selv om det ikke blev nævnt i dag, regnede jeg med, at den højtærede finansminister vidste, at samtidig med, at vi ønsker proportionalbeskatningen ført til tops, ønsker vi også en direkte forbrugsbeskatning, og denne direkte forbrugsbeskatning er vi indforstået med skal være progressiv, så den rammer det virkelig store forbrug hårdest.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden: Jeg vil tillade mig at følge den tradition, som uden afvigelse er fulgt af mig i min tidligere formandstid under såvel en venstreregering som en socialdemokratisk regering, og som min forgænger her i formandsstolen uden afvigelse fulgte, medmindre folketinget forlanger noget andet.

Henry Christensen: Formanden spørger, om vi forlanger noget andet. Så siger vi da ja. Det har vi henstillet fra talerstolen.

Formanden: Så må jeg henvise til forretningsordenens § 34:

„Afstemningernes omfang, orden og indbyrdes forhold bestemmes af formanden eller, såfremt 17 medlemmer forlanger det, af tinget, efter at et af de 17 medlemmer og formanden hver én gang har udtalt sig."

Henry Christensen: Vi er 17 medlemmer, der forlanger det.

(Over 17 medlemmer tilkendegav ved håndsoprækning, at de tilsluttede sig Henry Christensens forslag).

Formanden: Der vil så være at foretage afstemning om den rækkefølge, i hvilken dagsordensforslagene skal sættes under afstemning.

Mit forslag går ud på, at den af det ærede medlem hr. Baunsgaard foreslåede dagsorden kommer først til afstemning. Der stemmes for og imod.

Formandens forslag
vedtoges med 90 stemmer mod 77.

Formanden: Der vil altså være at foretage afstemning om den motiverede dagsorden foreslået af det ærede medlem hr. Baunsgaard.

Forslag om motiveret dagsorden af Baunsgaard (se sp. 4084)
vedtoges med 79 stemmer mod 77; 13 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Hermed bortfaldt det af *Henry Christensen* og *Poul Møller* stillede forslag om overgang til næste sag på dagsordenen (se sp. 3979) og de af *Aksel Larsen* stillede forslag om motiveret dagsorden (se sp. 4022 og sp. 4024).

Der foretoges dernæst afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om afgift af spiritus, vin og øl samt i lov om forskellige forbrugsafgifter.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges enstemmigt med 100 stemmer; 79 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 1, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 om indsættelse af en ny paragraf betragtedes som
vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 1.

Formanden: Jeg skal lade afstemningen over ændringsforslag nr. 3 foretage ved navneopråb.

Ændringsforslag nr. 3, gående ud på en ny affattelse af § 2, blev ved det derefter foretagne navneopråb, som nedenstående liste viser,
vedtaget med 90 stemmer mod 87; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ja:
Albertsen, K. B. Andersen, Nina Andersen, Kaj Andresen, Baunsgaard, Bladt, Bomholt, Bundvad, Poul Dalsager, Mohr Dam, Diderichsen, Erling Dinesen, Ditlevsen, Dose, Dupont, Holger Eriksen, Gorrsen, Victor Gram, Lis Groes, Andreas Hansen, Boye Hansen, Jørgen Peder Hansen, Lysholdt Hansen, Ove Hansen, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Kalundborg), Svend Haugaard, Aage Hauskov, Thomas Have, Knud Hertling, Horn, Chr. Hougaard, Grete Hækkerup, Hans Hækkerup, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Frode Jakobsen, Carl P. Jensen, Egon Jensen, Jens Peter Jensen (Agerskov), Lars P. Jensen, Lund Jensen, Anker Jørgensen, Peter Jørgensen, Kirkegaard, Risgaard Knudsen, Bodil Koch, Kolbjørn, J. O. Krag, Evald Kristensen, Bjørn Krogh, Herløv Larsen, Camma Larsen-Ledet, Waldemar Laursen, Lindberg, Hans Lund, Niels Matthiasen, Th. Mikkelsen, Orla Møller, Otto Mørch, Niels Mørk, Carl Nielsen, Helge Nielsen, K. Axel Nielsen, Peter Nielsen, Poul Nilsson, A. C. Normann, Viola Nørløv, Erling Olsen, Axel Ivan Pedersen, Orla Pedersen, Carl Petersen, Helveg Petersen, Grethe Philip, Hans Pihl, Chr. Rasmussen, Kaj Rasmussen, Karl Max Rasmussen, Else-Merete Ross, Børge Schmidt, Eigil Schytt, Astrid Skjoldbo, Skytte, Søgaard, Axel Sørensen, Tastesen, Teichert, Chr. Thomsen, Holm Tved og Westerby.

Nej:
A. Chr. Andersen, Anders Andersen, Søren Andersen, Johan Asmussen, Knud Bro, Hanne Budtz, Bækgaard, Alfred Bøgh, Chr. R. Christensen, Henry Christensen, Jens Chr. Christensen, Robert Christensen, Haunstrup Clemmensen, Poul Dam, Mads Eg Damgaard, Damsgaard, Gunhild Due, Enggaard, Erik Eriksen, Niels Eriksen, P. E. Eriksen, Fanger, Per Federspiel, Foged, Jens Frandsen, From, Gottschalck-Hansen, Guldberg, Hagen Hagensen, Holger Hansen, Poul Hartling, Hastrup, Holmberg, Asger Jensen, Edv. Jensen, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Jørgen Jensen, Søren Jensen, Stæhr Johansen, Thisted Knudsen, Conrad Kofoed, Erik Kragh, Axel Kristensen, Ejner Kristensen, Morten Lange, Langkilde, Aksel Larsen, Arne Larsen, Peter Larsen, Lembourn, Nathalie Lind, Marie Antoinette von Lowzow, Juul Madsen, Kai Moltke, Clara Munck, Gerda Møller, Per Møller, Poul Møller, Harald Nielsen, Ninn-Hansen, Hindkjær Pedersen,

Ellen Strange Petersen, Johan Philipsen, Finn Poulsen, Iver Poulsen, Vestergaard Poulsen, Niels Ravn, Rimstad, Poul Schlüter, Sigsgaard, Skræppenborg-Nielsen, Stetter, Adolph Sørensen, Erna Sørensen, Jacob Sørensen, Møller Sørensen, Poul Sørensen, Thestrup, Knud Thomsen, Skov Thulesen, Ib Thyregod, H. C. Toft, Weikop, Vivike, Erik Østergaard, Knud Østergaard og Kristen Østergaard.

Stemmer ikke:

Poul Andreasen og Rosing.

§ 2 i den ændrede affattelse
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4
vedtoges enstemmigt med 100 stemmer; 79 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 3, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges med 90 stemmer mod 10; 79 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Hvis der ikke gøres indsigelse, betragter jeg ændringsforslag nr. 2 som vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 1.

Aksel Larsen: Jeg gør indsigelse.

Ændringsforslag nr. 2
vedtoges enstemmigt med 100 stemmer; 79 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 3
vedtoges enstemmigt med 100 stemmer; 79 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 1, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 betragtedes som *vedtaget* efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 3.

§ 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5
vedtoges enstemmigt med 100 stemmer; 79 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 3, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v.

§ 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslaget
vedtoges enstemmigt med 89 stemmer; 90 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning over forslag til lov om forhøjelse af vægtafgift af motorkøretøjer og benzinafgift m. v.

Ændringsforslag nr. 5, gående ud på, at §§ 2, 3, 4 og 5 skulle udgå,
vedtoges enstemmigt med 100 stemmer; 79 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 6 om, at § 6 skulle udgå,
vedtoges enstemmigt med 176 stemmer; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 8 om, at § 7 skulle udgå,
vedtoges enstemmigt med 176 stemmer; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 7 og 9 betragtedes som
bortfaldet efter afstemningen over ændringsforslag nr. 6 og 8.

Ændringsforslag nr. 2 betragtedes som
vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 6.

Ændringsforslag nr. 4 betragtedes som
vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 6.

Ændringsforslagene nr. 1 og 3 betragtedes som
bortfaldet efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 2 og 4.

§ 1, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10
vedtoges enstemmigt med 99 stemmer; 80 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 11 betragtedes som
vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 6.

§ 8, således ændret, og § 9
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning over forslag til lov om ændringer i lov om almindelig omsætningsafgift.

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 1
vedtoges med 88 stemmer mod 11; 80 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2, § 2, således ændret, ændringsforslag nr. 3 og § 3, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 om, at § 4 udgår, betragtedes som
vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 1.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift.

Ændringsforslaget
vedtoges med 99 stemmer; 80 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 1, således ændret, og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik derefter til afstemning vedrørende forslag til lov om forhøjelse af indkomstskatten af aktieselskaber m. v.

Ændringsforslaget
vedtoges med 99 stemmer; 80 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 1, således ændret, og §§ 2 og 3
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1965-66.

§§ 1-10
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges med 176 stemmer; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod

§ 11, således ændret, og §§ 12 og 13
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2, gående ud på en ny affattelse af § 14,
forkastedes med 166 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 3, gående ud på en ny affattelse af § 14,
vedtoges med 176 stemmer; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 14 i den ændrede affattelse og §§ 15-20
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 om, at §§ 21-26 skulle udgå, ændringsforslag nr. 5, § 27, således ændret, og §§ 28 og 29
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Tingets næste møde afholdes i morgen, lørdag den 27. marts, kl. 9 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til normeringslov for finansåret 1965-66.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til normeringslov for Grønland for finansåret 1965-66.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplering samt oprettelse af mindre jordbrug m. m.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om „Ungdommens uddannelsesfond"s forvaltning og virksomhed.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i postloven.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i statsbaneloven.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om leje.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om forhøjelse af invalide- og folkepensionsbidraget m. v.).

[Formanden.]

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om pensionstillæg).

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende betalinger i henhold til kapitel IV, betaling for særforsorg m. v.).

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. (Om ophævelse af § 35, stk. 2-5, om anvendelsen af renter under ophold under særforsorg m. v.).

12) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om erstatning til tilskadekomne værnepligtige m. fl. (Om ophævelse af § 26, stk. 2-5, om anvendelsen af renter under ophold under særforsorg m. v.).

13) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om forsørgelse af militære invalider og sådannes efterladte i de sønderjyske landsdele. (Om ophævelse af § 32, stk. 3-6, om anvendelsen af forsørgelse under ophold under særforsorg m. v.).

14) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om erstatning til besættelsestidens ofre. (Om ophævelse af § 27, stk. 2-5, om anvendelsen af renter under ophold under særforsorg m. v.).

15) *Forhandling om udenrigsministerens redegørelse af 24. februar angående nedrustningsspørgsmålene.*

16) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission i henhold til grundlovens § 51 [af Poul Dam m.fl.]

17) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om etableringslån for unge landbrugere [af Kirkegaard m. fl.].

18) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om ændringer i retten til at bringe underskud ved driften af landbrugsejendomme til fradrag i anden erhvervsindtægt [af Kirkegaard m. fl.].

Mødet hævet kl. 19[31].

---

70. møde.

Lørdag den 27. marts kl. 9.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til normeringslov for finansåret 1965-66.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 120) findes i tidenden sp. 3864).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 140 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til normeringslov for Grønland for finansåret 1965-66.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 121) findes i tidenden sp. 3864).